

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ERGENLERİN SOSYAL MEDYA TUTUMLARI İLE
ÖZSAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pelin AYYILDIZ

**Enstitü Ana Bilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. İsak PARDO

MART – 2017

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ERGENLERİN SOSYAL MEDYA TUTUMLARI İLE
ÖZSAYGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pelin AYYILDIZ

Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

“Bu tez 25.03.2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Feri Akar	Beynel	
Doç. Dr. A. Haydar Sar	Bosanlı	
Yrd. Doç. Dr. Isak Pardo	Bezarılı	

BEYAN

Yüksek lisans tezini yazdığı ve “Ergenlerin Sosyal Medya Tutumlarının Özsaygılarına Etkilerinin İncelenmesi” başlıklı tez çalışmasının yazımı aşamasında bilimsel etik kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının veya bir kısmının Nişantaşı Üniversitesi veya başka bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Pelin AYYILDIZ

25.03.2017

ÖNSÖZ

Üzerine çalıştığım bu konuda araştırmalarım boyunca bana yol gösteren değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. İsak PARDO başta olmak üzere, araştırma süresince desteklerini hissettiren idareci ve öğretmen arkadaşlarıma, içimde onlar için bir şeyler yapabilme çabasını oluşturan ve mesleğimin hayatımda kapladığı alanı her gün biraz daha artıran, ölçeklerimi sabır ve ilgiyle cevaplandıran öğrencilerime, yoğun çalışma temposunda yüzüme, sesime hasret kalsalar da her daim desteklerini yanımda, sevgilerini kalbimde hissetmemi sağlayan kıymetli aileme çok teşekkür ederim.

Pelin AYYILDIZ

25.03.2017

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KONU İLE İLGİLİ LİTERATÜR	11
1.1. Ergenlik Dönemi ve Ergenlik Dönemine Ait Gelişim Özellikleri	11
1.1.1. Ergenlik Döneminde Fiziksel (Bedensel) Gelişim Özellikleri.....	12
1.1.2. Ergenlik Döneminde Zihinsel (Bilişsel) Gelişim Özellikleri.....	15
1.1.3. Ergenlik Döneminde Psikososyal Gelişim Özellikleri.....	17
1.2. Ergenlik Dönemi ile İlgili Yapılan Araştırma Çalışmaları	20
1.3. Özsaygı.....	22
1.3.1. Özsaygının Tanımı ve Önemi	22
1.3.2. Özsaygı Düzeyini Etkileyen Etmenler	24
Ailenin Etkisi.....	24
Başarının Etkisi	25
Öğretmenin Etkisi	25
Dış Görünümün Etkisi.....	26
Çevrenin Etkisi.....	26
1.3.3. Özsaygı ile İlgili Yapılan Araştırma Çalışmaları.....	26
1.4. Ergenlik Dönemi ve Özsaygı	28
1.5. İnternetin Gelişimi ve Sosyal Medya	29
1.5.1. İnternet Bağımlılığı	30
1.5.2. Ergenlerde İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı	31
1.5.3. Ergenlerde İnternet ve Sosyal Medya Kullanımının Etkileri.....	36
1.5.4. Sosyal Medya ile İlgili Yapılan Araştırma Çalışmaları	39

BÖLÜM 2: YÖNTEM	41
2.1. Araştırma Modeli	41
2.2. Evren ve Örneklem.....	41
2.3. Veri Toplama Araçları	42
2.3.1. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ).....	42
2.3.2. Coopersmith Özsaygı Envanteri (CSEI)	43
2.3.3. Sosyal Medya Tutum Ölçeği.....	43
2.3.4. Öğrenci Bilgi Formu	44
2.4. Verilerin Toplanması.....	44
2.5. Verilerin İstatistiksel Analizi	45
BÖLÜM 3: BULGULAR.....	46
3.1. Sosyal Medya Tutumlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı.....	54
3.2. Özsaygı ve Benlik Saygısının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı	72
BÖLÜM 4: SONUÇ ve TARTIŞMA, ÖNERİLER.....	85
4.1. Sonuç ve Tartışma.....	85
4.2. Öneriler.....	92
4.2.1. Eğitimci ve Ailelere Öneriler	92
4.2.2. Araştırmacılara Öneriler.....	93
KAYNAKÇA	94
EKLER.....	102
EK - 1 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ).....	103
EK - 2 Coopersmith Özsaygı Envanteri (CSEI).....	104
EK - 3 Sosyal Medya Tutum Ölçeği	105
EK - 4 Kişisel Bilgi Formu	106
ÖZGEÇMİŞ.....	107

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CERN	: Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi
CSEI	: Coopersmith Özsaygı Envanteri
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
PİK	: Patolojik İnternet Kullanımı
RBSÖ	: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
WWW	: World Wide Web

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Ergenlerin Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı.....	46
Tablo 2: Ergenlerin Sosyal Medya Tutumlarına İlişkin Ortalamalar.....	50
Tablo 3: Ergenlerin Benlik Saygılarına İlişkin Ortalamalar	50
Tablo 4: Sosyal Medya Tutum İle Özsaygı ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki.....	51
Tablo 5: Sosyal Medya Tutum Alt Boyutlarının Özsaygı Üzerine Etkisi.....	52
Tablo 6: Sosyal Medya Tutum Alt Boyutlarının Benlik Saygısı Üzerine Etkisi	52
Tablo 7: Sosyal Medya Genel Tutumun Özsaygı Üzerine Etkisi	53
Tablo 8: Sosyal Medya Genel Tutumun Benlik Saygısı Üzerine Etkisi.....	53
Tablo 9: Sosyal Medya Tutumlarının Algılanan Aile Gelir Durumuna Göre Ortalamaları.....	54
Tablo 10: Sosyal Medya Tutumlarının Anne Baba Evlilik Durumuna Göre Ortalamaları	55
Tablo 11: Sosyal Medya Tutumlarının Anne Baba Sağ Olma Durumuna Göre Ortalamaları	56
Tablo 12: Sosyal Medya Tutumlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları.....	57
Tablo 13: Sosyal Medya Tutumlarının Anne Tutumuna Göre Ortalamaları	58
Tablo 14: Sosyal Medya Tutumlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları	59
Tablo 15: Sosyal Medya Tutumlarının Baba Tutumuna Göre Ortalamaları.....	60
Tablo 16: Sosyal Medya Tutumlarının Kardeş Sayısına Göre Ortalamaları.....	61
Tablo 17: Sosyal Medya Tutumlarının Sosyal Medya Kullanım Süresine Göre Ortalamaları.....	62
Tablo 18: Sosyal Medya Tutumlarının Sosyal Medya Kullanım Sıklığına Göre Ortalamaları	64
Tablo 19: Sosyal Medya Tutumlarının Sosyal Medyada Harcanan Süreye Göre Ortalamaları	66
Tablo 20: Sosyal Medya Tutumlarının Sosyal Medyaya Bağlanma Türüne Göre Ortalamaları.....	68
Tablo 21: Sosyal Medya Tutumlarının Sosyal Medyaya Bağlanılan Araca Göre Ortalamaları.....	69
Tablo 22: Sosyal Medya Tutumlarının Cinsiyete Göre Ortalamaları	70
Tablo 23: Sosyal Medya Tutumlarının Sosyal Medya Üyeliği Olma Durumuna Göre Ortalamaları	71
Tablo 24: Özsaygı ve Benlik Saygısının Algılanan Aile Gelir Durumuna Göre Ortalamaları	72

Tablo 25: Özsaygı ve Benlik Saygısının Anne Baba Evlilik Durumuna Göre Ortalamaları	74
Tablo 26: Özsaygı ve Benlik Saygısının Anne Baba Sağ Olma Durumuna Göre Ortalamaları	75
Tablo 27: Özsaygı ve Benlik Saygısının Anne Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları ...	76
Tablo 28: Özsaygı ve Benlik Saygısının Anne Tutumuna Göre Ortalamaları.....	76
Tablo 29: Özsaygı ve Benlik Saygısının Baba Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları ...	78
Tablo 30: Özsaygı ve Benlik Saygısının Baba Tutumuna Göre Ortalamaları	79
Tablo 31: Özsaygı ve Benlik Saygısının Kardeş Sayısına Göre Ortalamaları	80
Tablo 32: Özsaygı ve Benlik Saygısının Sosyal Medya Kullanım Süresine Göre Ortalamaları.....	80
Tablo 33: Özsaygı ve Benlik Saygısının Sosyal Medya Kullanım Sıklığına Göre Ortalamaları	81
Tablo 34: Özsaygı ve Benlik Saygısının Sosyal Medyada Harcanan Süreye Göre Ortalamaları	81
Tablo 35: Özsaygı ve Benlik Saygısının Sosyal Medyaya Bağlanma Türüne Göre Ortalamaları	83
Tablo 36: Özsaygı ve Benlik Saygısının Sosyal Medyaya Bağlanılan Araca Göre Ortalamaları	83
Tablo 37: Özsaygı ve Benlik Saygısının Cinsiyete Göre Ortalamaları.....	84
Tablo 38: Özsaygı ve Benlik Saygısının Sosyal Medya Üyeliği Olma Durumuna Göre Ortalamaları	84

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1: 2007-2015 Yılları Arasında İnternet Kullanımına Dair Temel Göstergeler.....	33
Şekil 2: Son Üç Ay İçinde İnternet Kullanan Bireylerin Yaş Grubuna Göre Dağılımları, 2015	34
Şekil 3: Son Üç Ay İçinde İnternet Kullanan Bireylerin Kişisel Amaçla İnternette Yürüttükleri Faaliyetler, 2015.....	35
Şekil 4: 2008-2014 Yılları Arasında Türkiye’de İnternet Kullanıcı Sayısı.....	36

ÖZET

Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Ergenlerin Sosyal Medya Tutumlarının Özsaygılarına Etkileri	
Tezin Yazarı: Pelin AYYILDIZ	Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. İsak PARDO
Kabul Tarihi: 25.03.2017	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 107 (tez) + 4 (ek)
Anabilimdalı: Psikoloji	Bilim Dalı: Psikoloji
<p>Çağımız internet ve teknoloji çağı olarak adlandırılmaktadır. İnsanların merak eden, iletişim kurma ihtiyacı olan yapısı neticesinde sosyal medya hesapları hayatımıza hızlı bir giriş yapmıştır ve gün geçtikçe de hayatlarımızın bir parçası haline almıştır. Ancak kişilik gelişimi ve kişinin kendisine ait benlik algısının oluşumunda kritik öneme sahip bir dönem olan ergenlik dönemi öğrencileri için sosyal medya kullanımı ve sosyal medya kullanımına ilişkin geliştirdikleri tutumlar büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma İstanbul ili, Güngören İlçesi'nde 2015-2016 öğretim yılında öğrenim görmekte olan 181 erkek, 187 kız olmak üzere toplam 368 öğrenci üzerine, İlişkisel Tarama Modeli uygulanan betimsel bir araştırma çalışmasıdır. Katılımcılara “Kişisel Bilgi Formu”, “Sosyal Medya Tutum Ölçeği”, “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)” ve “Coopersmith Özsaygı Envanteri (CSEI)” uygulanmıştır. Verilerin analizi yapılırken SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Bulgular elde edilirken tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Ayrıca iki veya daha fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi ve Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre öğrencilerin sosyal medya tutumlarında algılanan gelir düzeyi, anne-baba evlilik durumu, anne-babanın sağ olup olmama durumu, annenin eğitim düzeyi, annenin tutum değişkeni, kardeş sayısı, sosyal medyaya bağlanma türü açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Rosenberg ve Coopersmith benlik saygısı ölçekleri için yapılan varyans analizi (ANOVA) sonuçları değerlendirildiğinde ailenin gelir durumu, anne-baba evlilik durumu, anne-baba sağ olup olmama durumu, anne tutumu, baba eğitim düzeyi, baba tutumu, sosyal medyada harcanan süre ve sosyal medyaya bağlanma yeri açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p<0.05$).</p>	
Anahtar Kelimeler: Ergenlik, sosyal medya tutumu, özsaygı	

SUMMARY

Nisantasi University Institute of Social Sciences

Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis: The Effect of Social Media Attitudes on the Self-Esteem of the Adolescents	
Author: Pelin AYYILDIZ	Supervisor: Assist. Prof. İsak Pardo
Date: 25.03.2017	Nu. of pages: viii (pre text) + 107 (main body) + 4
Department: Psychology	Subfield: Psychology
<p>Our age is called the “internet and technology age”. As a result of the structure of people who are curious and need to communicate, social media accounts have entered to our lives rapidly and have become a part of our lives day by day. However, the use of social media for adolescent students and their attitudes towards social media use are of great importance. Because, in this period that is adolescent, the personality development and the self-perception of the person are occurring. This study is a descriptive research study applied to a total of 368 students, 181 male and 187 female students, who are studying in 2015-2016 academic year, in İstanbul/Güngören. "Personal Information Form", "Social Media Attitude Scale", "Rosenberg Self Esteem Scale (RSES)" and "Coopersmith Self Esteem Inventory (CSEI)" were applied to participants. SPSS 22.0 program was used to analyze the data. Numbers, percentage, mean, standard deviation were used as descriptive statistical methods when the findings are obtained. In addition, t-test and one way Anova test were used to compare quantitative continuous data between two or more independent groups. The Scheffe test was used as a complementary post-hoc analysis to determine the differences after the Anova test. Pearson correlation and regression analysis were applied among the continuous variables of the study. When the findings were evaluated, according to the results of one way variance analysis (ANOVA), there was no significant difference in social media attitudes of the students in terms of perceived income level, parents' marital status, whether parents are alive or not, education level of mother, mother's attitude variable, number of siblings and how to connect to social media ($p > 0.05$). When the results of variance analysis (ANOVA) made for the Rosenberg and Coopersmith Self-esteem scales were evaluated, significant differences were found ($p < 0.05$) in terms of income level of the family, parents' marital status, whether parents are alive or not, mother's attitude, father's education level, time spent on social media and the place to connect to social media ($p < 0.05$).</p>	
Keywords: Adolescent, social media attitude, self-esteem.	

GİRİŞ

Araştırma çalışmasının bu bölümünde araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, araştırma konusu ve problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, varsayımlara, sınırlılıklara ve tanımlara yer verilmiştir.

Araştırmanın Amacı

İletişim insanların birbirini anlamasını ve kendini ifade ederek benliğini ortaya koymasını sağlayan, sosyalleşmenin en önemli kavramlarından biridir. Geçmişten günümüze gelene dek çeşitli iletişim yöntem ve araçları kullanılmıştır. Günümüzde ise içinde bulunduğumuz çağın getirisi olan ve dahil olmanın kaçınılmaz duruma geldiği internet ve sosyal medya, diğer iletişim araçlarının önüne geçerek ön plana çıkmıştır. İnternet ortamındaki kullanıcıların sosyal medya hesapları sayesinde yaş, ülke, meslek farkı gözetmeksizin, istedikleri anda ve şekilde kendini ifade edebilme ortamı yakalamaları ve sonrasında aldıkları geribildirimler kişilerin kendilerine ait algılarını şekillendiren etkenlerden biri haline gelmiştir. Sosyal medya hesapları insanlar arasındaki sınırlayıcı etkenleri ortadan kaldırması sebebiyle her ne kadar iletişimi daha kolay kılsa da diğer yandan bu kolay ulaşılabilirlik ve denetimi zor ifade özgürlüğü zaman zaman kişilerin benlik algılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Çalışma konusunun belirlenmesindeki en büyük etken, aynı zamanda öğretmen olan araştırmacının öğrencilerinin sosyal medya hesaplarını aktif kullanışlarının hayatlarını ve kendilerini algılayış biçimlerini şekillendirmeye başladığını gözlemlemesi olmaktadır. Ergenlik dönemi, bireylerin hem bedensel hem ruhsal olarak birçok değişim ve dönüşüm süreci yaşadığı bir dönemdir. Kendi kişiliklerinin temellerini oluşturmaya çalıştıkları bu dönemde en çok örnek aldıkları kişiler yine kendi yaşlılarıdır ve örnek alınan kişiler de aslında hala kendilerini bulmaya çalıştıkları bir süreci yaşamaktadırlar. Ben merkezciğin ve fark edilme çabasının hakim olduğu bu dönemde öğrencilerin olduğunun dışında davrandıklarını, sık sık yaşadıkları anları paylaşarak beğenilme çabasında olduklarını ve amaçlarının aksi yönde bir durumla karşılaştıklarında mutsuz olup zaman zaman kendilerine karşı olumsuz bir tutum ya da algı oluşturmaya başladıklarını fark edilmesi sonucunda bu araştırma çalışması ergenlerin yaşamakta olduğu çok boyutlu değişimlerin ışığında sosyal medya kullanım alışkanlıklarının ve

sosyal medya kullanımına ait tutumlarının, özsaygı düzeylerine etkisinin saptanması amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Önemi

İnternet kullanımının bağımlılık halini alması ve yanlış sonuçlar doğuran internet kullanımı, son dönemlerde hızla artmaktadır ve bu konu üzerine teşhis koyulabilmesi, tedavi yöntemlerinin geliştirilebilmesi için sonuçlar çeşitli psikolojik etkiler ele alınarak incelenmelidir (Batıgün ve Kılıç, 2011). Bu gereklilik sebebiyle ülkemiz akademisyenleri tarafından gerçekleştirilen akademik çalışmalarda sorunlu internet kullanımı ve etkileri konusu üzerine yapılan çalışmaların sayısı hızla artmakta ve çağımızdaki internet kullanımı çeşitli değişkenler ele alınarak incelenmekte sonuçları değerlendirilmektedir.

Bu çalışma, kişilerin yaşamında bir geçiş dönemi niteliği de taşıyan ergenlik dönemindeki bireylerin sosyal medya sitelerine ilişkin tutumlarına ve bu tutumlarının özsaygılarına etkisinin belirlenmesine yönelik yapılmıştır. Konu kapsamındaki örnek teşkil edebilecek çalışmalara ilişkin yazın taraması yapıldığında ergenlik döneminde gençlerin kullandıkları sosyal medya araçları ile oluşturdukları benlik algısı arasında karşılıklı ve anlamlı bir etkileşimin olduğu yorumuna ulaşılmıştır. Literatür taraması sonucunda konu ile ilgili birçok araştırmanın yapıldığı görülmüştür. Önceki çalışmaların bulguları da dikkate alınarak yapılan bu çalışmanın öğrencilere yönelik yapılacak olan benzer çalışmalara da ışık tutabileceği ve yön verebileceği düşünülmektedir. Ayrıca ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumları ve özsaygıları süreç içerisinde öğretmen gözü ile değerlendirilmiştir. Elde edilen sayısal verilerin istatistiksel hesaplamalarla somutlaştırılmasının yanı sıra, değerlendirilip yorumlanmasında uzun bir süreci kapsayan gözlem çalışmalarının da elde edilen somut verilere ışık tutması sağlanmıştır. Bu sebeple sosyal medya ağlarının eğitsel amaçlı kullanımı ya da eğitimle ilişkisi ile ilgili yapılacak çalışmalara, üzerine çalışılan konu ile ilgilenen diğer eğitimci ve velilere de kaynak olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Konusu ve Problem Durumu

Ergenlerin Sosyal Medya Tutumlarının Özsaygılarına Etkileri.

Literatürde özsaygı kavramına ait çok sayıda tanım bulunmaktadır. Bu tanımlar inceleme altına alındığında bazı kalıp kelime gruplarının genel çerçeve olarak belirlendiği saptanmıştır. Kişilerin kendilerini olduğu gibi kabul etmeleri, kendilerine saygı duymaları ve değer vermeleri özsaygı tanımlarının ortak noktasını oluşturmaktadır. Kısaca kişinin kendisine ilişkin yaptığı değerlendirmeler bütünü ve kendisine dair yaptığı değerlendirmeleri alışkanlık haline getirip hayatlarının geneline yaymaları özsaygı olarak tanımlanmaktadır (Coopersmith, 1974). Benlik, kişilerin başka bireylerden ayrılan yanları ve bunun yanı sıra kişilerin kendi varlıklarının farkında olması anlamını taşımaktadır (Onur, 1987). Özsaygı, bireylerin benliklerine dair oluşturdukları şema ile ideal benlik algıları arasındaki farkın değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkar. Yani bireylerin kendilerine ait algıları ile olmak istedikleri benlik arasındaki fark o bireyin özsaygı düzeyinin bir göstergesi ve belirleyicisidir. Benlik saygısı, bireyin kendisini yetenekli, önemli, başarı seviyesi yüksek ve değer verilmeyi hak eden biri olarak algılama derecesidir (Temel ve Aksoy, 2001). Bireylerin mevcut benlikleri, ideal benlik algılarına ne kadar yakınsa kişiler kendilerini o kadar önemli, başarılı ve çevreleri tarafından kabul görmüş olarak değerlendirmektedir ve bu değerlendirme sonucunda ise özsaygısı yüksek bir birey olarak yaşamlarını sürdürebilmektedirler.

Aile, toplumun dinamik özelliklerinin yansıdığı en küçük gruptur. Bireyler içine doğdukları aile bireylerinin tutum ve davranışlarından göz ardı edilemeyecek boyutta etkilenir. Bireylerin kişiliklerinin temellerini oluşturdukları yaşamlarının ilk yıllarında en çok iletişimde buldukları sosyal ortam da aile ortamı olmaktadır. Anne-baba sevgisinin niteliği ve anne-baba tarafından kabul görüldüğüne dair onaylanan geribildirimler almak ile çocuklarda benlik saygısı, öz değer, törel bilinç, özdenetim ve çabaya yönelik davranışların gelişimi arasında yakın bir ilişki söz konusudur (Geçtan 1993). Özsaygı ve kişiliğin gelişebilmesi için gereken davranış ve sosyal becerileri kazanımlarında en etkin yol, onlara örnek olmaktır (Lindenfield 1997). Bu bakış açısı ışığında bireylerin özsaygılarını oluşturma sürecinde ailenin rol model olması sebebiyle son derece etkin olduğu söylenebilir. Dönemleri gereği hayat içerisinde öğrenmeleri gereken davranış ve düşünme biçimlerini model alma yoluyla gerçekleştiren çocuklar

için ilk modeller, çocukların en çok birebir ilişki halinde bulunduğu aile bireyleri olmaktadır. Bu da ancak kendi özsayıgı düzeylerini uygun aile ortamında oluşturma imkanı bulabilmiş aile bireyleri ile gerçekleştiğinde amaca uygunluk niteliği taşıyabilir. Aksi halde özsayıgı gelişimi negatif yönde bir değişimden etkilenebilir. Birey ancak özsayıgısını kazandığı ölçüde hoşgörölü olmayı, sevildiği kadar sevmeyi, bencil davranış ve düşüncelerden uzaklaştığı sürece de paylaşımında bulunmayı öğrenebilir (Yavuzer 1996).

İletişim, insanın toplumsal olma boyutunun bir gereğidir ve insanlığın var olduğu dönemlerden beri kişiler çeşitli metotlarla iletişim kurma çabası içine girmiş, bu amaçla türlü araçlar geliştirmişler, yeni buluşlar ortaya koymuşlardır. İletişim, konuşmacı ve dinleyenin istek, algı, eğilim ve söylenene ilişkin tutumlarından oluşan insan davranışlarının üst düzeyde karmaşık hal alan bir şeklidir (Yüksel, 1997). Ancak Çulha ve Dereli (1987)'ye göre iletişimde her zaman başarılı ve rahat olmak mümkün olmayabilir. Birçok kişi yeni tanışılan kimselerle ilişki ve iletişim kurmakta oldukça utangaç bir yaklaşım ya da çekingen bir tavır sergileyebilmektedir (Akt: Yıldırım, 2006). Bu noktada çağımızın gereği haline gelen internet ve sosyal medya ağları devreye girmektedir. Böylece iletişim sırasındaki çekimser ve ürkek tavrın üstü kapanmakta ve iletişim çok daha rahat bir boyuta taşınmaktadır. İnternet'in tarih sahnesine çıkışı 1957 yılında ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki rekabete dayanmaktadır ve kullanım zorluğundan dolayı sadece bilim adamları, mühendisler ve bilgisayar uzmanları gibi yetkin kişiler tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Arısoy, 2009). Yaklaşık olarak son 20 yılda ise gerek iş gerek özel hayatlarımıza çok hızlı bir şekilde giriş yapan internet, çağımızın bir gereği halini almış ve çağımızın teknoloji çağı olarak anılmasına sebep olmuştur. Sanal ortamlarda internet kullanımı, kişilere ve kişilerin kişisel ya da demografik değişkenlerine göre farklılık gösterse de iş hayatı ya da eğitime dair birçok gerekli işlemin internet üzerinden yapılabilmesi ve sosyalleşmenin internet sayesinde çok daha rahat hale gelmesi gibi nedenlerle internet dünyasında aktif katılım gösteren bireylerin sayısı her geçen gün hızla artmaktadır. TUİK verileri ışığında incelemeye alındığında Dünya ülkeleri ve Türkiye'de katılımcı sayısı sürekli artan internet kullanımı, ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre farklı sonuçlar vermektedir. İnternet kullanımı gelişmişlik düzeyi yüksek olan ülkelerde adı geçen diğer ülkelere göre daha yaygındır. 2012 yılında bu ülkelerde internet kullanım oranı %71 iken, gelişmekte olan ülkelerde ise %24'tür. Gelişmiş ülkelerdeki internet

kullanım oranı sabit bir rakam etrafında devam ederken, gelişmekte olan ülkelerde ise bu rakamın değeri sürekli artmaktadır. 2013 yılına ait veriler incelemeye alındığında dünyada internet kullananların oranı %39 iken, kullanmayanların oranı ise %61'dir. 2013 yılında yapılan istatistik çalışmalarının sonuçlarına göre 2.7 milyar insan aktif olarak internet kullanıcısıdır. Bu oran, gelişmiş ülkelere bakıldığında %77, gelişmekte olan ülkelere bakıldığında ise %31'dir (TUİK, 2014).

Ancak internet kullanımının bu denli yaygın bir hale gelmiş olması kazandırdığı avantajların yanı sıra birçok dezavantajı da beraberinde getirmiş ve yeni sorunların doğmasına da sebep olmuştur. Gün içerisinde yapılması gereken rutin işlerde internetin aktif şekilde kullanılması ve bu aktifliğin sürekliliği birçok alanda ve özellikle de iletişimde kolaylıklar sağlasa da kişiler arası iletişimde azalma ve iletişimin niteliğinde negatif yönde bir değişme meydana getirdiği gözlemlenmektedir (Arslan Cansever, 2013). Ayrıca internetin günlük yaşamımızda bu denli yer kaplaması sonucu internet bağımlılığı da dikkat çeken yeni kavramlardan biri haline gelmiş ve kişiler için sorgulanır kavramlardan biri halini almıştır. "İnternet Bağımlılığı" terimi ise Goldberg (1996) tarafından literatüre kazandırılmış olup, özellikle son yıllarda üzerine çok sayıda araştırma çalışmaları yapılan bir konu halini almıştır (Akt; Tutgun Ünal, 2015).

Literatür taraması yapıldığında, ergenler ve sosyal medyaya ilişkin bilimsel çalışmaların genel olarak ergenlerin kullandığı sosyal medya ağlarının içeriği, kullanıcıların sosyal medya ağlarında geçirdikleri süre ve araştırmalara konu olan bu iki değişkenin ergenlik dönemi öğrencilerinin üzerindeki etkileri etrafında toplandığı sonucuna ulaşılmıştır. Köseoğlu (2012) Facebook sosyal ağını dünya çapında yarım milyardan fazla insanının kullanmakta olduğunu, kullanıcıların büyük çoğunluğunun ise ergenlik döneminin kapsayan yaş aralığının oluşturduğunu ifade etmiştir. Ergenlik dönemi, internet kullanımının olumsuz sonuç ve etkilerinin gözlemlendiği en yüksek risk grubudur (Tahiroğlu ve ark., 2008). Bu sebeple ergenlik dönemi kapsamındaki bireyler, internetin etkileri ile ilgili yapılmakta olan bilimsel çalışmalarda incelenmek ve gözlemlenmek üzere ilk sıralarda yer almalıdırlar. İnternet dünyasında varlık göstermekte olan sosyal medya siteleri, yüz yüzelikten uzak oluşu, paylaşım ve yorum yapma kolaylığı, yer ve zaman sınırlamasını ortadan kaldırarak anlık iletişim kolaylığı sağlaması açısından gençlerin ilgisini çekmiş ve hayatlarının bir parçası halini almayı başarmıştır. İnterneti amacı dışında kullanan bireylerin genel olarak sosyal hayatta başarısız oldukları alanları

telâfi etmek üzere ve sosyalleşmeyi gerçekleştirebilmek için geliştirdikleri davranışlar dizisi olabileceği üzerinde durulmaktadır. İnternet bağımlılık yaratan bir nesne halini alabilir ya da kişinin hayatının bir döneminde varlık göstermiş olan bağımlılık nesnelерinin yeniden anlam kazanması ve pasif oluştan aktif oluşa geçebilmesi için ortam oluşturabileceği düşünülmektedir (Gönül, 2002).

Öğrencilerin hayatında büyük yer tutan ve günün belki de her saatinde bilgisayarlarından veya mobil cihazlarından ulaştıkları en önemli adresler sosyal ağlar olmuştur (Barış, 2011). Sosyal medya hesaplarının kullanıcılara sağladığı avantaj ve katkılar olsa da bu ağların ne sıklıkla ve ne amaçla kullanıldığı dikkatli irdelenmelidir. Ortaokul sürecini de kapsayan ergenlik dönemi kişililerin benliklerine dair anlam oluşturmaya çalıştıkları kritik bir zaman aralığıdır. Üstün (1990) ergenlik dönemini “hızlı anatomik, fizyolojik ve psikolojik değişikliklerin olduğu, çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan kendine özgü özellikleri ve sorunları olan bir geçiş çağı” olarak tanımlamaktadır. Kendi benlik saygılarını oluşturmaya çalışan bireyler ergenlik sürecinde birçok değişkenin etkisine maruz kalır. Bu yüzden ergenlerin çevresindeki uyarıcılar ve bu uyarıcıların nitelikleri onların kendilerini anlayış biçimlerini doğrudan etkileyecektir. Kişi yaşamındaki bu özel dönemde yanlış ve bilinçsiz internet kullanımı sonucunda kendine ait gerçek dışı değerlendirmeler yapan ergenlerin, yetişkinlik ve sonrası dönemlerde yanlış temel üzerine kurulu bir hayat yaşama olasılıkları vardır. Toplum kişilerin iç içeliği ve etkileşimi sonucunda oluşan dinamik bir yapıdır ve kişi hayatındaki olumsuzluklar diğer kişileri de olumsuz etkileyebilmektedir.

Problem Cümlesi

Ergenlik dönemi bireylerde bedensel, zihinsel ve psikososyal değişimlerin yaşandığı, aynı zamanda kişilerin benliklerini bulmaya ve anlamlandırmaya çalıştıkları sancılı bir dönemdir. Özellikle günümüzde internet ve sosyal medyanın hayatlarımızda kapladığı alan giderek artmakta ve bu durum ergenlerin özsayıgı düzeylerini etkiler hale gelmektedir. Yapılan araştırma bu problem durumunun bir örneklem üzerinde bilimsel araştırma metotları kullanılarak ele alınması amacını taşımaktadır ve araştırmanın problem cümlesi “Ergenlik dönemi öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının, özsayıgı düzeylerine etkisi var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir.

Alt Problemler

Araştırma konusu kapsamında belirlenen problem cümlesine bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaktadır:

1) Sosyal Medya Kullanımı ile İlgili Alt Problemler

Ergenlerin özsaygı düzeyleri;

- a) Sosyal medya hesaplarına bağlanılan ortama,
- b) Sosyal medya hesaplarına bağlanmak için kullanılan araca,
- c) Sosyal medya hesaplarının kullanım sıklığına,
- d) Sosyal medya hesaplarında harcanan aktif süreye göre anlamlı bir farklılaşma göstermekte midir?

2) Demografik Değişkenlerle İlgili Alt Problemler

Ergenlerin özsaygı düzeyleri;

- a) Öğrencilerin cinsiyetine,
- b) Öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısına,
- c) Öğrencilerin anne-baba eğitim düzeylerine,
- d) Öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumlarına,
- e) Öğrencilerin anne-babalarının halen evli olup olmamasına,
- f) Öğrencilerin anne-babalarının hayatta olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi kuramsal yöntem ve uygulama yöntemi olmak üzere iki başlıkta ele alınmıştır.

1) Kuramsal Yöntem

Bu tez çalışmasında ergenlerde sosyal medya tutumu ve özsaygı arasındaki ilişki düzeyi ve bu ilişkinin anlamlılık derecesini saptayabilmek amacıyla konu ile ilgili önceden yapılmış örnek çalışmalar taranarak değerlendirmeye alınmıştır. Bireylerin ergenlik döneminde yaşadığı değişiklikler araştırılmış ve bu araştırma sonuçlarının ışığında

ergenlerde özsaygının oluşum süreci, ergenlerin özsaygı düzeylerini etkileyen etmenler irdelenmiştir. Ergenlerin benliklerine ait algılarını oluşturdukları ve düzenlemeye devam ettikleri ergenlik dönemi ile ilgili araştırma yapılarak, ergenliğin başlama ve bitiş dönemleri, bu dönemde yaşanan değişiklikler, ergenlerin ruhsal durumları, ergenlik döneminde kişilik ve özsaygı gelişimi ele alınmıştır.

Çağımızın gereği hâlini alan ve yaygın olarak kullanılan internet, sosyal medya, sosyal medyanın özellikleri, sosyal paylaşım ağlarının örnekleri, gençlerin sosyal medya kullanımları kuramsal çerçevenin içerisinde ele alınan konular arasındadır. Bu çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulurken literatür taraması yapılmış ve elde edilen bilgiler ışığında değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirmeler sırasında çalışma sahibinin öğretmen oluşundan kaynaklanan gözlem çalışmalarından da yararlanılmış ve verilerin istatistiksel hesaplarının sonuçları yapılan gözlemlerle desteklenmeye çalışılmıştır.

2) Uygulama Yöntemi

Bu tez çalışmasında ergenlik dönemi kapsamında yer alan ortaokul 8. Sınıf düzeyindeki öğrenciler ile çalışılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılan betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini İstanbul ili, Güngören ilçesinde MEB'e bağlı ortaokulların 8. sınıf ergenlik dönemi öğrencileri oluşturmaktadır. Yapılan araştırmanın örneklemini ise 181 kız, 187 erkek olmak üzere toplam 368 8. Sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Rosenberg benlik saygısı ölçeği (RBSÖ), Coopersmith özsaygı envanteri (CSEI), sosyal medya tutum ölçeği, katılımcıların kişisel ve demografik bilgilerinin elde edilebilmesi amacıyla bir de kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sırasında elde edilen verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılmıştır.

Araştırmanın Varsayımları

- a. Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulanan ölçme araçlarına içtenlikle ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde yanıt verdikleri varsayılmaktadır.
- b. Üzerine araştırma çalışması yapılan örneklemin evreni en iyi şekilde temsil ettiği varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma; araştırmacılar tarafından yaygın biçimde kullanılan metotlarla gerçekleştirilmiştir ancak kullanılan metotlara ilişkin bazı sınırlılıklar vardır. Bu çalışmada kullanılan araştırma metoduyla ilişkili sınırlılıklar aşağıda sıralı olarak verilmiştir.

- a. Araştırma 2015–2016 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim gören ergenlerle ile sınırlıdır.
- b. Araştırma İstanbul Güngören İlçesi İncirlibahçe Ortaokulu 8. Sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- c. Ergenlik dönemi öğrencileri üzerine yapılan çalışma sadece 8. Sınıflar üzerine uygulanarak sınırlandırılmıştır.
- d. Araştırma konu kapsamı göz önünde bulundurulduğundan, öğrencilerin ve sosyal medyaya karşı tutumları ile sınırlıdır.
- e. Araştırmada ölçülmesi hedeflenen özellikler, kullanılan ölçekler ile sınırlıdır.
- f. Araştırma, kullanılan istatistiksel analiz yöntemleri ile sınırlıdır.
- g. Araştırmanın güvenilirliği öğrencilerin verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

Tanımlar

Benlik: Kişiyi o kişi yapan, başkalarından ayıran duygu, tutum ve davranışların tümünün örgütlenmiş bütünlüğünü anlatmaktadır (Yörükoğlu, 1989).

Benlik saygısı: Bireyin kendine özgü olarak yaptığı, benimsediği ve devam ettiği kendini değerlendirmesidir (Coopersmith 1967).

Ergenlik dönemi: Biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir (Yavuzer, 2003).

Sosyal ağ: Sosyal ağ siteleri bireylerin halka açık ya da yarı halka açık olarak profillerini kayıtlı bir sistemde oluşturmalarını, bir bağlantıyı paylaştıkları, diğer kullanıcıların listesini göstermesini ve sistem içerisinde bulunan kişilerin ilişki listelerini de görmeyi sağlayan, çevrimiçi topluluklardaki insanların beğenilerini, aktivitelerini paylaştıkları ve ağ üzerinden birbirlerine mesaj, e-mail, tartışma grupları video, sesli sohbet, dosya paylaşımı yaptıkları sitelerdir (Kobak ve Biçer, 2008).

Sosyal medya: Blogları, Facebook, Friendfeed, Youtube gibi sosyal ağları ve forum alanlarını kapsayan platformlardır. Sosyal ağların parçalarını oluşturan kullanıcıların ürettiği içerik, sosyal medyanın temelini oluşturmaktadır (Büyüksener, 2009).

BÖLÜM 1: KONU İLE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde araştırmanın içeriğini oluşturan ergenlerin gelişim dönemi özellikleri, benlik, özsaygı, internetin gelişimi ve sosyal medyaya ilişkin tutumlar ile ilgili kuramsal ve kavramsal açıklamalara ve ilgili konularda yapılan araştırma özetlerine yer verilmiştir.

1.1. Ergenlik Dönemi ve Ergenlik Dönemine Ait Gelişim Özellikleri

Ergen sözcüğü batı literatüründe “adolescent” kelimesinin karşılığı olarak kullanılırken Latince’de ise “adolescere” fiil kökünden gelmektedir ve bir durumun karşılığı olmaktan çok süreci vurgulayan yapıdadır (Yavuzer, 1993).

Ergenlik dönemi, kişi hayatında çok boyutlu değişme ve gelişmelerin odağını oluşturan bir dönemdir. Bu değişimler kişi ve çevresi için belirgin sayılabilecek bir hızda seyreder. Değişimler ergenlik dönemindeki bireylerin karşısına atlatmaları ya da başarmaları gereken adımlar niteliğinde çıkar ve ergen bu engelleri aşma veya engellere takılma durumuna göre bazı içsel çatışmalara girer ya da çatışmalarına çözüm bulmuş ve dengeye ulaşmış olur. Ergenlik döneminde bireyler her ne kadar birey bazında değişimler yaşama süreci içinde olsalar da bu dönem bireyleri için sosyalleşme, sosyal destek, başkaları tarafından nasıl algılandıkları gibi unsurlar da kendilerine ait benlik algılarını oluşturmada oldukça etkili unsurlardandır (Akın, Ceyhan, 2005). Bireyler, ergenlik dönemi öncesindeki gelişim dönemlerinde çevreleri tarafından gereken desteklenmeyi yaşadıklarında kendilerine ve çevrelerine ait tutumlarının daha olumlu, tutarlı, stresten, baskıdan ve başarısızlık temelli kaygıdan uzak olumlularla yetişkinlik dönemine geçiş yapabilecektir (Yavuzer, 2009, Dülger, 2009). Dönemler arası kesişim noktası niteliğinde de sayılabilecek ergenlik dönemine ait gelişimleri başlıklar ya da maddeler halinde sınırlamak, dönemin gereği özellikleri oldukça yüzeyselleştirmek anlamına gelecektir (Ataman, 2004).

Ön ergenlik döneminde bireyler psikolojik, fiziksel ve zihinsel boyutlarda değişme sürecine girerler. İlk etapta ortaya çıkan bu çok boyutlu değişim sürecine uyum sağlama gerçekleştirdikleri dönem ise ergenlik dönemini kapsamaktadır. Ergenlik dönemi kişilerin yeni kendilerine ve yeni kendilerinin algıladıkları dış dünyaya uyum gerçekleştirmeye başladıkları özel bir dönemdir (Senemoğlu, 2013). Literatür taramaları

yapıldığında kişi hayatında çok önemli yer tutan bu dönemle ilgili birçok çalışma yapıldığını görmek mümkündür. Ancak çalışmalar incelendiğinde dönemin yaş aralığının çok keskin çizgilerle belirlenemediği, bu konuda ufak sapmaların olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sebeple ergenlik dönemi değişimlerini ele alırken belirgin yaş aralıkları üzerinde durmak yerine, değişimlerin her bir alt boyutunu ayrı başlıklarda irdelemek dönemin bireylerini doğru anlayabilmek adına daha uygun bir yöntem olacaktır.

1.1.1. Ergenlik Döneminde Fiziksel (Bedensel) Gelişim Özellikleri

Ergenlik dönemini başlatan unsurun beden üzerindeki değişimler ve bu değişimlerin tetikleyicisi hormonlar olması sebebiyle bedensel değişimlerin etkileri gelişimin diğer boyutlarını anlamlandırabilmek adına da büyük önem taşımaktadır.

Ergenlik dönemi, bu döneme hazırlık süreciyle başlar ve hazırlık süreci içerisinde gerçekleşen değişikliklerin etkileri ile de devam eder. Dönemin başında cinsiyet salgı bezleri aktiflik kazanarak kız ve erkeklerde farklılık gösteren cinsiyet hormonlarının üretimini başlatır. Bireylerde salgılanmaya başlayan cinsiyet (eşey) hormonları beyindeki hipofiz bezinin uyarılmasıyla aktiflik kazanır (Cüceloğlu, 2004). Erkeklerde üretilen hormona testesteron, kızlarda üretilen hormona ile östrojen adı verilir ve bu hormonların etkisi ile dönemin bireyleri cinsiyetlerine özgü bedensel değişim sürecine girerler (Senemoğlu, 2013). Bir yandan hızlı bir şekilde büyümekte olan dönemin kız ve erkek bireyleri aynı zamanda aktifleşen hormonların etkisiyle birincil ve ikincil cinsiyet özelliklerini kazanmaya başlarlar ve kazandıkları bu yeni özelliklerin yansımaları bedenlerinde de bazı yeni değişimleri başlatır (Arı, 2003). Ergenlik dönemindeki bireylerin bu süreçte atlatmaları gereken önemli problemlerden biri de bedenlerinin hızlı bir değişim sürecine girmesi ve yeni bir görünüm kazanmasıdır (Senemoğlu, 2013).

Ergenlik dönemi bedensel gelişim ve değişimlerini genel başlıklar altında ele aldığımızda vurgulanabilecek değişimler boy ve kiloda, bedenin kas ve yağ oranında, endokrin sistemin ürettiği ya da aktifliğini başlattığı iç salgılarda (hormonlar) meydana gelmektedir. Bedende meydana gelen bu değişimler dönemin kız ve erkeklerinde bazı ortak ya da farklılaşan unsurları meydana getirir (Karabekiroğlu, 2014).

Ergenlik döneminde kızlarda;

- Boyda uzama,
- Vücut ağırlığında artış,
- Vücuttaki yağ oranında artış,
- Koltuk altında ve genital bölgede kıllanma,
- Göğüslerde büyüme,
- Adet kanaması meydana gelen değişimlerdendir.

Ergenlik döneminde erkeklerde;

- Boyda uzama,
- Vücut ağırlığında artış,
- Testislerin büyümesi
- Genital bölge ve koltukaltında kıllanma,
- Erkek üreme organı boyutunda büyüme,
- Vücuttaki kas oranında artış,
- Sakal ve bıyık oluşumu,
- Sesin kalınlaşması meydana gelen değişimlerdendir (Senemoğlu, 2013).

Ergenlik döneminde meydana gelen bedensel değişimler ve bu değişimlerin sıralanışı evrenseldir bu yüzden kişiden kişiye farklılık göstermeyecektir ancak her ne kadar değişimlerin sırası aynı olsa da kişilerde kendini gösterme zamanı bireylere özgüdür ve kişiler arası farklılaşmalar gösterebilmektedir (Senemoğlu, 2013). Ergenliğe giriş ve ergenlikten çıkış yaşını keskin rakamlarla sınırlamak mümkün değildir. Bu süreci her birey kendine özgü bir hızda yaşar ancak sınırlarını net çizmek zor olsa da dönem için genel bir yaş aralığı belirtmek mümkündür. Ergenlik dönemi, kişiye göre değişiklik olabileceği vurgusu ışığında 13-22 yaş arası olarak genellenebilir (Aydın, 2011). Kızlar ergenlik dönemine erkeklere oranla yaklaşık 2 yıl daha önce girerler ve bu durum da bedensel değişimlerinin erkeklere kıyasla farklılaşmasına sebep olur. Kızların ergenliğe erkeklerden önce giriyor olmaları onların bedenlerinin daha hafif, boylarının ise dönemin erkeklerine göre daha uzun olmasına zemin hazırlar (Arı, 2003). Ancak iki cinsiyetteki bu değişim ergenlik dönemi sonunda ele alındığında ergenliğe önce giriyor olmaları dönem sonunda erkeklerin boylarının kızlara oranla daha uzun olması ve beden

ağırlıklarının da yine genel olarak kızlardan büyük bir değere ulaştığı söylenebilir (Aydın, 2005).

Bedendeki niceliksel artışların yanında ergenlik dönemini kendinden önceki dönemlerden ayıran en belirgin farklardan biri de cinsiyet hormonlarının da aktiflik kazanması ile birlikte bedenin artık cinsel olgunluğa ulaşmış duruma gelmesidir (Erwin, 2000).

Ergenlik dönemine girişte salgılanan cinsiyet hormonlarının yanı sıra kalıtımın, bireylerin yaşadığı çevrenin sosyal ve coğrafi özellikleri, kişilerin beslenme alışkanlıkları gibi çok sayıda değişkenin de etkisi vardır. Cinsiyet farkına ek olarak saydığımız bu etkenler de ergenlik dönemi başlangıç ve sonunu belirgin kılmakta etkilidir (Şentürk, 2011).

Ergenler, dönemin getirisi olan hızlı bedensel değişimin etkileri sonucunda cinsiyete göre ya da bireysel farklılıklara dayanarak farklı tepkiler verebilirler. Örneğin akranlarından önce ergenlik dönemine giren kızlar durumu çekingenlikle karşılarken bu tutum ergenliğe akranlarından önce giren erkekler için tam tersi şeklindedir. Ergenliğe erken giren erkekler genelde akranları arasında popülerliğini ilan eden kişiler halini almaktadırlar. Yine bu dönemde boy uzunluğundaki artış hızı ergenin yeni kol ve bacak boyuna uyumunun gecikmesi nedeniyle sakarlıklarla sonuçlanabilmekte bu da ergeni zaman zaman zor duruma sokabilmektedir. Bazen yaşlılarından daha uzun ya da daha kısa durumda kalma da ergenleri akranları arasında zor duruma düşürebilen etkenler arasında yer almakta bu durum ergenin bedenini kabullenmesini ve olumlu kimlik gelişimi gerçekleştirmesini zorlaştırabilmektedir (Yörükoglu, 2004). Her dönemin kendine özgü gelişim görevleri bulunmaktadır. Ergenlerin dönemleri içerisinde kazanmaları gereken gelişim görevlerinin başında ise kendini ve bedenini kabul gelmektedir. Kişi ancak bedenini kabul etmeyi başardığında kendini kabul sürecini de tamamlamış sayılabilecektir ve bedenindeki değişimleri kabul ettiği noktada kendine dair olumlu tutum ve benlik saygısı oluşturmayı gerçekleştirebilecektir (Ünsalver, 2014).

Yaşadıkları bedensel değişimin yoğunluğu ve hızı sebebiyle kendini kabul etmekte zorluk yaşama ihtimallerinin çok olduğu ergenlerin bu dönemin getirisi zorlukları en az tahribatla atlatabilmeleri için içsel enerjilerini kendilerine olumlu katkıda bulunabilecek

etkinliklere kanalize etmeleri gerekmektedir. Bu dönemde çeşitli spor faaliyetlerine aktif katılım göstermeleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda sanatsal uğraşlar edinmeleri hem sosyal gelişimlerini hem de bedensel gelişimlerini destekleyici etki gösterecek hem de ilgileri kendi değişimlerinin dışında onlara artı sağlayabilecek unsurlar etrafında yoğunlaşacaktır. Bu yüzden evde ve eğitim kurumlarında ergenlerin bu ihtiyacını giderebilecekleri ortamlar düzenlenmeli, etkinlikler oluşturulmalı ve gelişimleri desteklenmelidir (Senemoğlu, 1997).

1.1.2. Ergenlik Döneminde Zihinsel (Bilişsel) Gelişim Özellikleri

Ergenlik dönemi sırasında bireyler bedensel değişimlerinin yanı sıra zihinsel yeterliliklerinde de bir değişim ve gelişim sürecine girmektedirler. Bilişsel gelişimin etkisiyle ergenler hayatlarındaki bireyler ve içinde yaşamakta oldukları dünyaya dair yeni anlamlandırmalar oluştururlar. Bu günlerine kadar somut kavramlar üzerinden ilerleyen ergenler, dönem içerisinde zihinsel yeterlilik kazandıkça soyut düşünme ve muhakeme yapabilme becerisinin de etkisiyle kendilerine ve dünyaya ait öznel yorumlar oluşturmaktadırlar (Onur, 2004, akt; Yiğit, 2010). Ergenlik döneminin başlangıcından itibaren çocukların düşünme becerileri ve yeterlilikleri bir anlamda git gide yetişkinlerin düşünme becerileriyle benzerlik gösterir hale gelir. Kazanılan soyut düşünme becerisinin etkisiyle ergenler süreç içerisinde çok boyutlu düşünebilme ve problem çözebilme yetisini elde eder ve özellikle sürecin ilerleyen zamanlarında yetişkinlerin bakış açısı ve olaylara yaklaşım biçimlerini kendi hayatlarına entegre etmeye başlamaktadırlar (Senemoğlu, 2013).

Bilişsel gelişim ve daha sınırları net şekilde ele alacak olursak ergenlerde bilişsel gelişim konusundaki çalışmaları ile en dikkat çeken isim Jean Piaget'tir. Piaget bilişsel gelişim özelliklerini ayrı dönemler içerisinde ele almıştır ve ergenlik döneminin piaget'in bilişsel gelişim dönemlerindeki karşılığı ise soyut işlemler dönemi olmaktadır (Ataman, 2004). Piaget'in soyut işlemler dönemi 12 yaş ve üstünü yani ergenlik dönemi ve sonrasını kapsamasına karşın yine de ergenlerdeki soyut düşünme yeteneği ile yetişkinlerdeki soyut düşünme yeteneği arasında bazı farklar bulunmaktadır. Ergenler yetişkinlere oranla daha kendi dönemlerine has soyutlama ve yorumda bulunma becerilerini kullanmakta, yetişkinliğe geçişle birlikte öncekine kıyasla daha yetkin bir soyut düşünme gerçekleştirebilmektedirler (Erden ve Fidan, 1999).

Ergenlerin zihin yapılarında meydana gelen olgunlaşma sonucunda soyut düşünme yeteneğini kazanabildiklerini ve bu sayede geçmiş yaşantı deneyimlerinin ve çevrelerindeki yaşam örneklerinin muhakemesini yaparak öznel yorumlar oluşturabildiklerini söylemek doğru olacaktır. Ergenler yaptıkları öznel yorum ve çıkarsamaların sonucunda konu ve olaylara karşı tahminde ve varsayımda bulunma, yorum yapma, analiz etme, etrafındaki farklı fikirlerin sentezini yapma, soyut düşünme gibi yetileri kazanmaya ve günlük hayatlarının parçası haline getirmeye başlamaktadırlar (Yavuzer, 2002).

Soyut işlemler döneminde bireyler genel olarak;

- Olasılıklı düşünebilirler.
- Gözlerinin önünde olmayan nesnelere zihinsel tasarımı yapabilirler.
- Yaşamadıkları ya da görmedikleri olayların canlandırmasını yapabilirler.
- Problem çözme becerilerini kullanabilirler.
- Tümevarım ve tümdengelim yapabilirler.
- Analiz, sentez, değerlendirme basamaklarını uygulamaya dökülebilirler.
- Konular ya da fikirler arasında muhakeme yapabilirler.
- Yorumlama becerilerini kullanarak kendi inanç ve değerlerini oluşturabilirler (Selçuk,2005).

Ergenler kazandıkları bu düşünme becerilerinin neticesinde başkalarının yorumlarını ve fikirlerini olduğu gibi kabul etmek yerine kendi değer ve inanç sistemlerinin süzgecinden geçirebilirler. Konu ve olayların görünen boyutunun perde arkasını da değerlendirme altına alabilirler, kendilerine yapılan imaları fark edebilir ve sebeplerini yorumlayabilirler. Deyim ve atasözlerinin ardında anlatılmak isteneni algılayabilirler ve metinlerin vermek istedikleri ana mesajın çıkarımını yapabilirler (Yörükoğlu, 2000).

Piaget bilişsel gelişim kuramını dört temel dönem ile açıklamaktadır fakat bazı görüşlere göre ilk üç dönem insanlar için evrensel nitelikte olsa da her birey soyut düşünme yeterliliğini elde edememektedir ve bu sebeple Piaget'in son bilişsel gelişim dönemi olan soyut işlemler dönemi evrensel bir nitelik taşımamaktadır (Sayıl, 1997). Ancak bilişsel gelişimi çevresel koşulları iyileştirerek desteklemek mümkündür. Ergenlerin çevre uyaranları zenginleştirildiğinde, ekonomik iyileştirme sağlandığında, içinde yaşadıkları aile ve arkadaş çevresi ergene katkı sağlayabilecek düzeye

getirildiğinde ergenlerin bilişsel gelişim sürecini desteklemek mümkün olabilecektir (Gander & Gardiner, 1993, akt; Dinçel, 2006). Piaget'e göre soyut işlemler dönemin gerçekleşmesi kaçınılmaz bir dönemi olmaktan ziyade çevresel faktörlerin de etkisiyle kazanılabilen bir yeterliliklidir. Bu yüzden farklı fikirler üzerinden sağlıklı tartışma deneyimleri yaşayabilmek, görüşlerin ortaya konması ve saygı temelli değerlendirmelerin yapılabilmesi ergenlerin eleştirme becerileri kazanıp, sorgulama ortamı oluşturmaya zemin hazırlayacağından oldukça önemlidir (Yavuzer, 2013).

1.1.3. Ergenlik Döneminde Psikososyal Gelişim Özellikleri

İnsan, biyolojik ve zihinsel boyutlarına ek olarak bir de sosyal boyutu olan bir canlıdır. Bu sebeple içinde yaşadıkları toplum ve toplumun kültüründen etkilenir, yine içinde yaşadıkları toplum ve kültüre de etkide bulunurlar. Bunun doğal bir sonucu olarak bireylerin kimliğinde, kendini ve dış dünyayı algılayışlarında kültürlerinden izler bulunmaktadır (Baymur, 1996) Kültürün kazanıldığı en küçük kişi topluluğu ailedir. Bireyler aile içerisinde toplumun onaylayacağı davranışları öğrenerek büyürler ve ergenlik döneminde kazandıkları soyut düşünme becerisinin de katkısıyla öğrendiklerini yorumlar ve kendilerinden de izler katarak yeniden yapılandırır (Kulaksızoğlu, 1998).

Ergenlik dönemini başlatan unsurlardan sayılan cinsiyet hormonlarının etkisiyle ergen bedeni, yeni ve git gide yetişkin bedeniyle benzerlikler taşımaya başlayan görünümüne ulaşır. Zihinsel açıdan da soyut düşünme yeteneğini ele almaya başlayan ergenler bedenlerinin yanında düşünme biçimleri ve temelini attıkları hayat görüşleriyle de yetişkinlere yaklaşımaya başlayan bir düşünce yapısına sahip olurlar. Bu iki yenilenme sürecinin etkisiyle ergenlerin sorumlulukları ve yaşam içerisinde üstlendikleri rollerde de bazı değişme ve gelişmeler meydana gelmektedir. Kendilerine ait kimlik oluşturmaya başlayan ve bu kimliğin toplumda bir yer edinmesi çabasını başlatan ergenler böylece bedensel ve zihinsel gelişime ek olarak psikososyal gelişim sürecinden de aktif şekilde etkilenmeye başlamaktadırlar (Arı, 2003).

Ergenlik döneminin başında bireyler ne bir önceki çocukluk döneminin etkilerinden tam olarak uzaklaşabilmişlerdir ne de bir sonraki yetişkinlik döneminin kazanımlarına hazır hissedebilmektedirler. Tam bir geçiş niteliği taşıyan ergenlik döneminin özellikle başlarında ani yenilik ve değişimlere adapte olmakta zorlanan ve ergenlik döneminin getirilerini kabul etmekte sıkıntı yaşayan bireylerin genel ruh hali gerginlik, umutsuzluk

ve mutsuzluk temellidir. Toplumsal rolleri tam olarak üstlenememiş, kendi rollerini de tam olarak oluşturamamış ya da içselleştirememiş olan 13-14 yaşlarındaki ergenler duygularını anlamlandırma ve yönetme konusundaki deneyimsizlikleri sebebiyle tutarsız davranışlar içerisinde bulunabilme ve öfke kontrolünde zorluk yaşayabilmektedirler (Kılıç, 2007). Kendi değişim süreçleriyle paralellik gösteren toplum değerlerinin de sürekli bir değişim içerisinde olması, toplumda kabul edilebilir bir konumun sahibi olmak, çevresi tarafından onaylanır bir kimlik oluşturmak gibi etkenler ergenlerde kaygı hissinin yoğunluğunu ve ergenlik sürecinin sancularını artırmaktadır (Yavuzer, 2013).

Erikson, psikososyal gelişim kuramını beş temel evre ile açıklamıştır. Bu evrelerden beşincisi gelişim dönemleri içerisinde yer alan ergenlik dönemi yaş aralığını kapsamaktadır. Bu yüzden iki dönem arasında bazı ortak ya da birbirleriyle nedensellik içeren noktalar yer almaktadır. Erikson'un beşinci evresi 'Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası'dır. Erikson her evreyi dönem içerisinde kazanılması gereken bir görev ve kazanılmaması durumunda gerçekleşebilecek olay üzerinden adlandırmaktadır. Öyleyse dönemin adı bize ergenlik döneminde ergenlerin kimliklerini kazanmaları gerektiğini ve eğer bu kazanım elde edilemezse kişilerin rol karmaşası yaşayabileceğini vurgulamaktadır (Selçuk, 2005). Ergenler bu kazanımı elde etme sürecinde birçok soruya yanıt bulmak ve karşılaştıkları problemlere çözüm yolları üretmek zorunda kalmaktadırlar. Bazen ürettikleri çözüm yollarıyla ilgili krizler çıkabilmekte ve ergenler içsel çatışmalar ya da kimliklerini oluşturmaya çalıştıkları zaman içerisinde bazı kırılma noktaları yaşayabilmektedirler. Ancak bilinmesi gereken nokta bu kriz ve çatışmaların dönemin sağlıklı getirileri olduğunun bilinmesi gerektiğidir. Bireyler arayış ve karmaşa içerisine girmeden çözüme ve dinginliğe ulaşamayacaktır bu yüzden göze olumsuz görünen bu çatışma aslında ergenlik döneminin istendik unsurlarındandır (Aydın, 2005).

Bilişsel yeterlilik kazanmaya ek olarak psikososyal gelişimi de desteklenen ergenler pozitif odaklı değişim örnekleri göstermeye başlarlar. Kendi değer ve inanç sistemlerinin temelleri atılmış olsa da durum ve olayları başkalarının gözünden de değerlendirebilirler ve onların duyguları üzerinden de sempati örnekleri gösterebilirler. Ayrıca söylenenlerin alt mesajlarını ve imalarını algılayabilmelerinin yanı sıra kişilerin beden hareketleri ve mimikleri gibi sözsüz mesajları da doğru algılayabilir ve karşılığında uygun tepkiler geliştirebilirler (Gürses, 2007, akt; Yiğit, 2010).

Ergenlerin sağlıklı psikososyal gelişim kazanımları edinmeleri için çevre şartlarının tamamen istendik seviyede tutulması ve dış etki ile sadece uygun ortamların hazırlanması ergenin karşılaşılabileceği doğal unsurların yaylaştırılması açısından son derece yanlıştır. Ergenin kendi doğrularını oluşturabilmesi için yanlışları da gözlemlemesi hatta ergenin farkında olmayacağı bir kontrolün varlığı altında belirli ölçülerde yanlış deneyimlemesine fırsat tanınmalıdır. Özdeşim kurma ve arkadaşlık edinme ergenlerin dönem içerisinde en önem verdikleri ve sonuçlarından en çok etkilendikleri unsurlardandır (Cüceloğlu, 2004). Bu sebeple ergenleri akranlarından soyutlamak, arkadaş olmalarını engellemek onların ileriki dönemde arkadaşlık kurma ve kurdukları arkadaşların sürekliliğini sağlayabilmelerinde negatif yönlü bir etkiye sebep olabilecektir. Toplumsal becerileri edinebilmesi için ergenlere toplumsallaşma şansı tanınmalı ve çevresindeki yanlışları fark edip kendilerinden uzaklaştırabilme kararını gösterme olanağı sağlanmalıdır (Yörükoğlu, 2004).

Bilişsel gelişimde olduğu gibi psikososyal gelişimin de kazanılması ve desteklenmesi için yakın çevre uyaranlarının zenginliği, aile bireylerinin ve ergenin hayatının parçası haline alan bireylerin psikososyal gelişimini istendik düzeyde sağlaması büyük önem taşımaktadır. Ergenlerin çözmesi beklenen çatışma ve problemler kültürün doğrudan ya da dolaylı yollardan etkisi altındadır. İçinde yaşamını sürdürdüğü kültürden etkilenen toplum bireylerinin ergenlerden beklentileri ve ergenlere yükledikleri sorumluluklar farklılık gösterecektir. Bunu ortaya çıkarmak adına kültürler arası kıyasın yapıldığı çok sayıda bilimsel çalışma mevcuttur ve yörenin ergenini anlamının en gerçekçi yolu aynı zamanda yörenin toplum ve kültürel yapısının ortaya konmasıdır (Çuhadaroglu ve ark., 2004).

Ergenler içerisinde yaşadıkları toplumlardan etkilendikleri gibi, ergenlerin yetişkinlik dönemlerinin temelini de ergenlik dönemlerinde atıldığı unutulmamalıdır. Bireyler ergenlik dönemi gelişimsel görevlerini başarıyla yerine getirebildikleri ölçüde yetişkinlik dönemi görevlerini yerine getirebilecektir. Kısacası bir önceki dönem aynı zamanda kendinden sonraki dönemin hazırlayıcısı niteliğindedir (Grotevant, 1995, akt; Dinçel, 2006). Bu dönemin sağlıklı atlatılabilmesi için ailelerin paylarına önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Ergen sorgulama süreçlerini artırdığı ve birçok şeyi yeniden yapılandığı bu süreçte aile bireyleri ile de ters düşebilmekte ve çatışma içerisine girebilmektedir. Bu gergin ortamları en aza indirmek için ebeveynlerin de tıpkı

ergenler gibi kendilerini yapılandırmaları ve belirli ölçüde esnek tutumlar sergilemeleri gerekmektedir. Korumacı bir yaklaşımla ergenin sınırlarını daraltan ebeveynler bu sınırları ergenlerin fark etmeyecekleri geniş alanda ve şeffaflıkta tutmalı ve ergenin tepkilerini müdahale etmeden önce izlemeyi tercih etmelidirler. Çünkü ergen ancak kendi kararını kendi verebildiği, problemlerini kendi çözebildiği zaman özgüvenli, özsaygılı, bir sonraki problemi çözmeye inançlı ve istekli, kendi duruşu ve görüşü olan bir birey haline gelebilecektir (Kılıçarslan, 2010).

1.2. Ergenlik Dönemi ile İlgili Yapılan Araştırma Çalışmaları

Yiğit (2010), ergenlik dönemine giriş yıllarında ergenlerin benlik saygıları ile ilişkili değişkenlerin ergenlerin benlik saygısı düzeylerine etkisini araştırmak amacıyla ortaokul 7. ve 8. sınıfa devam etmekte olan 206 kız ve 205 erkek olmak üzere toplam 411 kişi ile bir araştırma çalışması yürütmüştür. Araştırma sonucunda ise ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin kardeş sayısına, anne-baba eğitim durumuna, ailenin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu değişkenlerin yanı sıra cinsiyetin, doğum sırasının, annenin çalışma durumunun ise ergenlerin benlik saygısı düzeylerinde anlamlı bir farklılık meydana getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Taşçı (2013), ergenlik dönemini kapsayan (12-15 yaş) öğrencilerinin akademik başarılarında okulun etkisini saptamak amacıyla ortaokul 6,7 ve 8. sınıfta aktif olarak öğrenim görmeye devam etmekte olan toplam 630 öğrenci ile çalışma yürütmüştür. Yapılan araştırma çalışması sonuçlarına göre okul başarısını en çok etkileyen değişkenin okulun fiziksel yapısı ve okul ve çevresinin sahip olduğu sosyal olanaklar olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin öğrencilere karşı sergilediği tutum, aile yapısı, arkadaş çevresi, idareciler ve okul rehber öğretmenin varlığı ve çalışmaları da okul başarısını sırasıyla etkileyen diğer etmenlerdendir.

Eftekin (2015), ergenlik dönemi öğrencilerinde internet bağımlılığı ve anne-baba tutumları arasındaki ilişki düzeyini incelemek amacıyla 186 kız, 157 erkek öğrenci olmak üzere toplam 343 ortaöğretim öğrencisi ile çalışma yürütmüştür. Elde edilen bulgular incelendiğinde ergenlerin internet bağımlılığı ve anne-baba tutumlarının arasındaki ilişkinin cinsiyete göre anlamlı bir değişme göstermediği saptanmıştır. Bunun yanı sıra anne-babanın eğitim düzeyi, ailenin aylık geliri ve internete girilen ortamın ise

araştırma için anlamlı değişkenler olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda patolojik internet bağımlısı öğrencilerin oranı % 9,6 olarak bulunmuştur.

Altıntaş (2016), ergenlerin problemlili internet kullanımı ile algıladıkları anne-baba tutumlarının arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla 8. Sınıfta öğrenim görmekte olan 187 kız, 189 erkek olmak üzere toplam 376 8. Sınıf öğrencisi ile araştırma çalışmasını yürütmüştür. Çalışma sonucu değerlendirildiğinde problemlili internet kullanımının cinsiyet, anne-babanın eğitim durumu, ailenin aylık gelir düzeyi, annenin çalışması ve kendine ait bilgisayar olup olmamasına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ortaya çıkarılmıştır. Ancak bu değişkenlerin yanı sıra öğrencilerin kendilerine ait odalarının olup olmaması ve internete bağlanılan araçlara göre göre anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir. Problemlili internet kullanımı ve algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişki irdelendiğinde ise internetin olumsuz sonuçları ve problemlili internet kullanımı, demokratik tutum ile düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişkiler göstermektedir.

Şahin (2014), ergenlik dönemi problemlili ve başa çıkma yöntemleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yürüttüğü araştırma çalışmasını 518 lise öğrencisi üzerine uygulamıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde ergenlik dönemi problemlili ile başa çıkma yöntemleri ve internet bağımlılığı düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı ortaya çıkmıştır.

Şahin (2015), ergenlik dönemi öğrencilerinin saldırganlık davranışları ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişkiye benlik saygısı düzeylerinin etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırma çalışmasında 14-18 yaş aralığını kapsayan 400 öğrenci üzerine ölçek uygulaması yapmıştır. Araştırma sonuçları değerlendirmeye alındığında erkeklerin kızlara göre ebeveynlerinden algıladıkları demokratik tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca bireylerin anne-babalarından algıladıkları demokratik tutum düzeyi arttıkça benlik saygıları düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak yaş, ebeveynlerin medeni durumu gibi değişkenlerin araştırma konusunda anlamlılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

1.3. Özsaygı

Bu başlık kapsamında özsaygının tanımı ve önemi, özsaygı düzeyini etkileyen etmenler ve özsaygı ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

1.3.1. Özsaygının Tanımı ve Önemi

Konu ile ilgili geçmiş yıllardaki çalışmalar incelendiğinde benlik ve öz kavramlarının birçok araştırmada birbirinin yerini karşılayacak şekilde kullanıldığı fark edilmiştir. Bu durumda benlik saygısı ve özsaygı da yine birbirini karşılayan iki kelime grubunu oluşturmaktadır. Buna göre özsaygı kavramının doğru tanımlanabilmesi için öncelikle benlik kavramının iyi anlaşılması gerekmektedir. Benlik, kişilerin hem dış görünüşleri hem de zihinsel yeterlilikleri ile ilgili görüşlere sahip olmaları, bunlar üzerine yorum ve çıkarımda bulunabilmeleri anlamı taşımaktadır (Kuzgun, 2002). Yani benlik bireylerin kendilerine dair oluşturdukları algı biçimleridir. Kişilerin kendilerine dair oluşturdukları fikirleri şekillendiren bir ideal benlik kavramı vardır ve insanların kendilerini kabul etmelerinin koşulu idealini kurdukları benlikleri ile kendilerini algıladıkları benlik arasındaki farkın olabildiğince az olmasıdır (Yörükoğlu 1986). Ayrıca kişilerin, diğer bireylerle etkileşimi ve yaşadığı çevrenin fiziki olanaklarının da etkisi ile kendilerine dair oluşturdukları algı ve değerler benlik gelişimini etkileyen unsurlardandır (Yavuzer, 2003).

Benlik kavramı ve benlik saygısının çok net bir sınırla birbirinden ayrılmaması ve bu iki kavramın iç içeliği sebebiyle bazı yazınlarda birbirinin yerine kullanıldığı ortaya çıkarılmıştır. Oysa bu iki kavramın her ne kadar benzerlik taşıyan yanları çok olsa da bir noktada birbirinden ayrılmaları gerekmektedir. İki kavram da kişinin kendisi için yürüttüğü fikirler etrafında yoğunlaşmakta fakat benlik saygısı kişilerin ürettikleri fikirlere ek olarak bir de bu akıl yürütmelerin değerlendirilmesini kapsamaktadır. Değerlendirme boyutu benlik kavramında yer almamaktadır (Avşaroğlu, 2007).

Özsaygı, kişilerin hayat içerisinde üstlendikleri rolleri değerli bulmaları, kendilerini başarılı ve önemli hissetmeleri, yani kısacası kendilerine dair oluşturdukları olumlu tanım ve algılar bütünüdür. İnsanlar zaman zaman çeşitli sebeplerle kendilerini değerlendirmekte ve bu değerlendirme sonucunda ortaya çıkan düşüncelerle de bir anlamda özsaygılarını inşa etmektedirler. Ancak kişilerin özsaygı düzeylerinin yüksek olması, kendilerini olduklarından çok daha iyi görmeleri ile değil, kendilerinde

gördükleri olumlu ya da olumsuz tarafları olduğu gibi kabul edebilmelerinden kaynaklanmaktadır (Yörükoğlu, 2000). Bireylerin oldukları halleri ile idealleri arasındaki farkı görebilmesi, değerlendirebilmesi ve mevcut hallerini kabul edip, kendilerinin değerli olduklarına inanmaları özsaygılarının yüksek düzeyde olduğunun kanıtı niteliğini taşımaktadır. Özsaygı bir anlamda bireylerin başarılı anlarının yanı sıra başarısızlık anlarında da kendilerinden memnun olmasıdır (Yavuzer, 2003).

Özsaygı düzeyleri kişilerin yaşamını doğrudan etkilemektedir. Yüksek özsaygı düzeyine sahip olan bireyler daha pozitif bir bakış açısına sahip olmalarının da etkisiyle topluma kolaylıkla uyum sağlamakta ve kendilerini toplumun bir parçası olarak görebilmektedirler (Yiğit ve Yılmaz, 2011). Sahip olunan düşük özsaygı ise bireylerin topluma uyumunu zorlaştırmanın yanı sıra bireyleri bazen toplumda kabul gören davranışların aksi tutum sergilemeye de sevk etmektedir (Suner, 2000, Akt; Yiğit ve Yılmaz, 2011). Yapılan çalışmalar incelendiğinde özsaygı düzeyi düşük olan bireylerin sosyal çevrelerine uyum konusunda sıkıntı yaşadıkları, mesleklerinde gereken başarıyı yakalamakta zorlandıkları, geleceğe dair duyulan kaygı düzeyinin diğer bireylere kıyasla daha yüksek olduğu ve stresle başa çıkma konusunda yetersizlik yaşayabildiği sonucuna varılmıştır (Coopersmith 1974, Akt; Körükçü, 2004).

Düşük özsaygıya sahip olan bireyler;

- Başarısızlık kaygısına sahip olmaları sebebiyle herhangi bir deneme ve girişimde bulunma konusunda isteksiz olurlar.
- Bir konuda olumsuz bir sonuçla karşılaşacaklarını fark ettiklerinde yalan söyleme davranışını sergilemekten kaçınmazlar.
- Başladıkları işi bitirme konusunda tutarsızlık yaşarlar ve inançlarını kaybettiklerinde geri çekilirler.
- Herhangi bir başarısızlık anında kendilerini olay ve durumdan soyutlayarak suçlu kendileri dışında etkenlerde ararlar.
- Kendilerini kabul noktasında sorun yaşayarak, kendilerine karşı acımasız sayılabilecek haksız eleştirilerde bulunurlar.
- Sosyal hayatlarında daha pasif ve çekingen bir rol üstlenirler.
- Kendilerine yönelik övgülere inanmakta ve onları kabul etmekte zorluk yaşarlar.

- Evde ya da okulda ya onay kazanmak için aşırı kuralcı ya da dikkat çekmek için kurallara uymayan, her şeye karşı bir tutum sergilerler.
- Çevresindeki kişilerin kendileri ile ilgili görüşlerinden gereksiz derecede etkilenir ancak yapılan eleştirileri de dikkate almadan katı bir tutumla reddetme eğilimi gösterirler (Yavuzer, 2005).

1.3.2. Özsaygı Düzeyini Etkileyen Etmenler

Benlik kavramı, bebeklerin çevreyle ilk iletişim kurmaya başladıkları andan hayatlarının sonuna kadar devam etmekte ve yaşadıkları her deneyimle etkilenmekte ve şekillenmektedir. Kişinin hayat deneyimi edindikçe ve yaşı arttıkça ideal ben kavramının içi dolmakta ve farkında olduğu kendi benliği ile arasındaki farkın niteliği zaman zaman değişebilmektedir ve bu durum da kişinin özsaygı oluşumunu ve kendisini algılayış biçiminde bazı değişikliklere sebep olabilmektedir.

Copersmith'e göre özsaygının gelişimini etkileyen bazı temel faktörler bulunmaktadır:

- Bireylerin hayatı boyunca sahip olduğu başarılar ve bu başarılar neticesinde kazandığı konum ya da düzey.
- Bireylerin doğrudan ya da yaptıkları bir davranış ya da herhangi bir söylemleri sonucunda özellikle kendileri için önemli olan yakın çevresi tarafından kabul görme ve onaylanma derecesi.
- Bireylerin kendisine gösterilen ya da kendi için belirlediği hedeflere ulaşım ulaşamaması ya da ulaşma derecesi.
- Bireylerin kendilerine dair yapılan değerlendirme ya da söylemlere karşı nasıl bir tutum sergilediği (Akt; Bilgin, 2001, akt, Doğan, 2005).

Konu ile ilgili bilimsel araştırmalar incelendiğinde aile, başarı, öğretmen, dış görünüm, çevre gibi değişkenlerin özsaygı kazanımı ve gelişimi sürecinde etkili olduğu görülmüştür.

Ailenin etkisi: Bireylerin kişiliklerinin temeli ilk çocukluk yıllarında atılmakta ve kişiliğin önemli bir kısmı bu yaşlardaki çeşitli değişkenler neticesinde şekillenmektedir. Kişilik oluşumu ve özsaygı kazanımı için kritik dönem sayılabilecek bu evrede bireylerin en çok zaman geçirdiği sosyal grup aileleridir. Bu yüzden aile kavramı ve aile bireyleri bireylerin kişilik oluşumu, olumlu benlik tasarımı ve kazanılan

özsaygı için büyük önem taşımaktadır (Yavuzer, 1995). Toplumu oluşturan anlamlı en küçük kişiler topluluğu olan ailede kuvvetli bir iletişim, saygı, anlayış olduğu sürece çocuklar büyüme süreci boyunca desteklenmenin ve onaylanmanın verdiği itici gücü hissedecekler ve yaşayacakları doğru hayat deneyimleri sayesinde özsaygı ve benlik gelişim sürecini istedik kazanımlarla yönetebileceklerdir. Çocuk yetiştirme konusundaki bakış açıları kültürden kültüre değiştiği gibi aileden aileye de değişmektedir. Özsaygının istenen yönde gelişimi sürecinde en etkili değişkenlerden biri de anne-baba tutumunun özsaygı oluşumunu destekleyecek nitelikte olmasıdır. Çünkü aile içerisinde davranışları onaylanan ya da kendisini anlatabilme fırsatı bulabilen çocuklar, ergenlik döneminde olumlu benlik algısı kazanabilecekler ve sonrasında özsaygısı yüksek yetişkinler olarak hayatlarını sürdürebileceklerdir (Yörükoğlu, 1996).

Başarının etkisi: Özsaygı düzeyi yüksek bireyler böyle bir durum karşılığında tam tersi olarak başarısızlıktan ders çıkararak, bir sonraki adımda aynı hatayı tekrarlamamak için çaba göstermekte ve kendi kendilerine verdikleri bu destek ile başarıyı büyük oranda yakalamaktadırlar (Yörükoğlu, 2003).

Öğretmenin etkisi: İnsanların ailelerinden sonra geniş çapta iletişim kurabildikleri ve günlerinin büyük bir kısmını geçirdikleri ilk sosyal ortam okullardır. Özellikle çocukluk ve ergenlik döneminin başlarında öğretmenler öğrencilerin rol model aldıkları kişiler listesinde ilk sıralarda yer almaktadırlar. Ayrıca bu sosyal ortamda yaşlılarının niceliksel çokluğu onlara kendilerini emsalleri ile kıyaslayabilme ve değerlendirme yapabilme imkânı da sunmaktadır (Uyanık Balat, 2003).

Anne-baba tutumlarının benlik gelişimini etkilemesi gibi sınıf içerisindeki öğretmen tutumlarının da öğrencilerin benlik gelişimleri ve özsaygı kazanımlarına büyük etkisi olmaktadır. Öğretmenleri tarafından onaylanmayan, sert ve hoşgörüden uzak bir tutumla karşılaşan öğrenciler düşük özsaygı düzeyine sahip olmakta bu da hayattaki rollerinin aktif oluştan uzak bir hâl alabilmesine sebep olabilmektedir (Gordon, 1999, Akt; Körükçü, 2004).

Bu yüzden öğretmenler tarafından öğrencinin gelişimi desteklenmeli, onaylanmaması gereken davranışların sebepleri konusunda öğrenciler anlayışlı bir dille uyarılmalı, başarısızlık söz konusu olduğunda başarıya dair yapılabilecekler üzerinde durularak öğrencilere yol gösterilmeli, öğrencilere kendilerini ifade edebilme imkanı sunulmalıdır. Öğrencilerin, sözlü ya da sözsüz negatif bir tutumla karşılaşmadıkları bir

sınıf ortamında sorgulayabilen, öğrenmekten keyif alan, araştıran bireyler haline gelmelerinin yanı sıra yüksek özsaygı düzeyine sahip, kendisine ve çevresine dair olumlu görüş ve tutumları olan bireyler haline gelebilmeleri kolaylaşabilecektir. Bu da sağlıklı bir toplum yapısına sahip olmamızı destekleyecektir (Yörükoğlu 1996).

Dış görünümün etkisi: Özellikle ergenlik dönemindeki bireylerde genel kriterlere göre kabul gören ve onaylanan bir dış görünüme sahip olmak büyük önem taşımaktadır. Bu dönemin bireyleri çevrelerindeki herkesin kendilerini izlediklerini düşünen bir ergen benmerkezciliği yaşamakta ve dış görünüşleri için ciddi zaman harcamaktadırlar. Ergenlerin nasıl göründüklerine dair olumlu geribildirimler almaları, onların özsaygı düzeylerini artırıp olumlu benlik algısı oluşturmalarına destek sağlarken, aldıkları her olumsuz geribildirim de özsaygılarının düzeyini aşağı çeken ve kendilerine dair negatif bir benlik algısı oluşturmalarına sebep olabilecek engelleyici bir etkiye neden olmaktadır (Baymur, 1984).

Çevrenin etkisi: Öğrenim hayatının başlamasının da etkisi ile bireylerin çevreyle etkileşimi artmakta ve bu etkileşimin niteliği, bireylerin kişilik gelişimine olumlu ya da olumsuz etkide bulunmaktadır. Özellikle ergenlik döneminde çevrenin, kişilik gelişimi ve özsaygı oluşum sürecine etkisi büyüktür. Çevreden gelen olumlu geribildirim ve kabuller kişinin özsaygı düzeyini yukarı çekerken, tersi durumlar ise özsaygı düzeyinin düşmesine sebep olmaktadır. Çünkü bireyler çevreden gelen geribildirimlerin de etkisi ile kendilerine dair bir benlik algısı oluşturmaktadırlar (Baran, 1999).

1.3.3. Özsaygı ile İlgili Yapılan Araştırma Çalışmaları

Akkuş (2005), ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinde sosyal beceri düzeyleri ile özsaygı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 5. Sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 460 öğrenci ile bir araştırma çalışması yürütmüştür. Araştırma sonuçları incelendiğinde olumlu sosyal davranışlar gerçekleştirilmede cinsiyetin anlamlı bir farklılaşma gösterdiği, kızların erkeklere oranla daha yüksek olumlu sosyal davranışlar sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Yine sonuçlar irdelendiğinde olumlu sosyal davranışların özsaygı düzeyi ile anlamlı ve pozitif yönde bir ilişkisinin olduğu saptanmıştır.

Mutlu (2014), lise öğrencilerinde Facebook kullanımının özsaygı ve yalnızlık düzeylerine etki düzeyinin saptanması amacıyla lise 1, 2, 3 ve 4. sınıflarda öğrenim

görmekte olan 764 öğrenci ile araştırma çalışması yürütmüştür. Yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde Facebook'ta geçirilen vakit arttıkça özsaygı düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre genel olarak yalnızlık ve Facebook hesabında geçirilen sürenin ergenlerin özsaygı düzeylerinde anlamlı farklılaşmalara yol açtığı sonucuna varılmıştır.

Tunç (2011), ilköğretim 7, ve 8. Sınıf öğrencilerinde karar verme sürecinde özsaygı ve karar verme stillerinin, algılanan anne-baba tutumları ile ilişkisini saptayabilmek amacıyla ilköğretim 7. ve 8. Sınıfta öğrenim görmekte olan 562 öğrenci ile bir araştırma çalışması yürütmüştür. Araştırma sonuçları ele alındığında anne-baba tutumları ile eğitim ve ekonomik seviye arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumunun karar vermede özsaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmasını sağladığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet farkının ise araştırmada etkili bir değişken olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ateş (2014), çatışma çözme eğitiminin 6. Sınıf düzeyi öğrencilerinde çatışma çözme becerilerine ve özsaygı düzeylerine etkisinin incelenmesi ile ilgili araştırma çalışmasını ortaokul altıncı sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan 15'i deney, 15'i kontrol grubu olmak üzere toplam 30 öğrenciyle yürütmüştür. Araştırma sonuçları incelendiğinde çatışma çözme eğitim programındaki deney grubu öğrencilerinin çatışma çözme becerileri ve özsaygı düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Çatışma çözme eğitim programına katılmayan kontrol grubu öğrencilerinde ise çatışma çözme yeterliliği ve özsaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık meydana gelmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çiğdemoğlu (2006), farklı liselerde öğrenim görmekte olan lise birinci sınıf öğrencilerinin akran baskısı yaşama seviyeleri, özsaygı düzeylerine etkisi üzerine bir araştırma çalışması yapmak amacıyla üç farklı lise türünde 200'er öğrenci olmak üzere toplam 600 öğrenci ile bir araştırma çalışması yürütmüştür. Araştırma sonuçları incelendiğinde öğrencilerin öğrenim gördükleri lise türlerinin öğrencilerin akran baskısına uğrama düzeyini anlamlı olarak etkilediği ortaya çıkmıştır. Araştırmanın özsaygı ile ilgili sonuçları irdelendiğinde genel lise öğrencilerinin özsaygı düzeylerinin, kız meslek lisesi ve endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre daha yüksek düzeye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Sonuçlar cinsiyet açısından ele alındığında ise erkek ve kız öğrencilerin arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kor (2008), ortaöğretim öğrencilerinde sporun özsaygı düzeyine etkisinin araştırılması amacıyla farklı liselerde öğrenim görmekte olan toplam 700 öğrenci üzerine bir araştırma çalışması yapmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde spor yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre anlamlı bir fark gösterecek düzeyde farklı özsaygı düzeylerine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin özsaygı düzeylerini etkileyen diğer etmenler ise anne-baba mesleği ve öğrenim durumu, ailenin aylık gelir düzeyi, spor yapan öğrencilerin spor yapma süresidir. Öğrencilerin özsaygı düzeyleri cinsiyet açısından ele alındığında spor yapan öğrencilerde cinsiyet anlamlı bir farklılık yaratmamışken, spor yapmayan öğrenciler için ise cinsiyet anlamlı farklılık meydana getirmiştir.

Arı (2015), ön ergenlerin özsaygı düzeylerinin anne-baba ve çocuk ilişkisinden etkilenme derecesini saptamak amacıyla 12-14 yaş aralığında 123 kız ve 111 erkek olmak üzere toplam 234 öğrenci üzerinde bir araştırma çalışması yürütmüştür. Araştırma sonuçları ele alındığında çocuk ve anne-baba ilişki şekillerine göre ön ergenlerin özsaygı düzeyleri arasında cinsiyetin anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,001$).

Arslan (2011), üniversite öğrencilerinin karar verme stilleri ve bu süreçteki özsaygı düzeylerinin utangaçlık ve benlik saygısıyla ilişkisini saptayabilmek amacıyla üniversite 1, 2, 3 ve 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan toplam 636 öğrenci üzerinde bir araştırma çalışması yürütmüştür. Araştırma sonuçları incelendiğinde özsaygı ile karar vermede özsaygı arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca karar vermede özsaygı puanları değerlendirildiğinde benlik saygısı düzeyi düşük olan öğrencilerin karar vermede özsaygı puan ortalamalarının da düşük olduğu ortaya çıkarılmıştır.

1.4. Ergenlik Dönemi ve Özsaygı

Ergenlik dönemi bireylerin bedensel, zihinsel ve sosyal olarak çok boyutlu bir değişim süreci yaşadıkları kişi hayatı ve kişilik gelişimi için önemli bir dönemdir. Ergen bireyler dönemleri gereği çevrelerindeki insanların, özellikle de yaşlılarının kendisi ile ilgili yaptıkları yorumları ciddi oranda ön planda tutmakta ve bu yorumlar sonucunda kendisine karşı bir tutum oluşturmaktadır. Çevresi tarafından kabullenilme ve onaylanma ihtiyacı duyan ergenler davranışlarını ve hatta görünüşlerini bu doğrultuda yapılandırmakta ve geribildirimler oranında kendilerini kabul davranışı

göstermektedirler (Gür, 1996, Akt; Ateş, 2014). Ergenliğin ilk dönemlerinde ergenler üzerinde etkin role sahip olan aile bireylerinin yerini, ergenliğin ilerleyen dönemlerinde ergen bireyin akranları almaktadır (Yavuzer, 2000). Yani ergenlik dönemi süresince yaş ilerledikçe bireyler, kendilerine yönelik yapılan geribildirimler ve eleştiriler konusunda yaşlılarının yaptıkları yorumlardan daha fazla etkilenmekte ve kendini kabul düzeyleri yapılan yorumların niteliğinden etkilenebilmektedir. Arkadaşlarından onay kazanan ve arkadaşları tarafından kabul edilen ergenler, bu düzeyle doğru orantılı olacak ölçüde kendilerine saygı duyma ve güvenme eğilimi göstermektedirler (Kılıççı, 2000).

Kendini kabul, özsaygının ön koşuludur. Ancak özsaygının temelini başkalarının görüşü ya da onayladığı davranış ne olursa olsun, kişinin kendisini olumlu ve hatta olumsuz yanlarıyla da kabul etmesi oluşturmaktadır. Özsaygı düzeyi yüksek ergenlerin kendilerini mevcut halleri ile kıymetli bulmakta ve ne olursa olsun sevmeye değer olduklarına inanmaktadırlar (Yörükoğlu, 2000). Buna bağlı olarak özsaygı düzeyi yüksek olan ergenler, hatalarına rağmen kendilerini kabul ettikleri ve saygıya layık olduklarını düşündükleri için, başarısız oldukları durumların altında yatan asıl sebebi daha net fark edebilmektedirler. Çünkü özsaygı düzeyi arttıkça kişiler hatayı ya da eksikliği çevresine yüklemeye çalışmak yerine, başarıyı da başarısızlığı da kabullenip kendilerini olumlu ya da olumsuz görüşlerle değerlendirebilmektedir. Özsaygı düzeyi yüksek olan bir ergen başarısızlık yaşadığında özsaygı düzeyi düşük olan akranlarına göre daha kontrollüdür ve bir sonraki hamlesinde başarılı olabilmek için içten denetimli bir motivasyona sahiptir (Yavuzer, 2002).

1.5. İnternetin Gelişimi ve Sosyal Medya

Günümüzde birçok alanda yaygın oluşu tartışılmaz olan ve kullanılması kaçınılmaz hale gelen internetin ülkemizdeki ilk bağlantısı 1993 Nisan ayında ODTÜ’de sağlanmıştır (Bölükbaş, 2005). İnternet erişiminin kolay ve yaygın hale gelmesi ise ABD şirketlerinden biri olan CERN’in 1992 yılında World Wide Web’i (www) geliştirmesi sonucunda sağlanmıştır (Çakır, 2007).

İnternetin oluşumu kilometrelerce uzunluktaki kablo ve uyduların sayesinde birbirine bağlı hale getirilen milyonlarca bilgisayar ile sağlanmıştır. Elde edilen bu ağ ile istenilen her bilgiye herhangi bir zamanda ve bulunulan her mekandan ulaşılma imkanı elde

edilmiştir. Böylece bireylerin bilgiye en ucuz yollarla ulaşması ve hatta bu bilgilerin karşılıklı paylaşılıp tartışılması da sağlanmıştır (Karaca, 2007, Akt; Atalay, 2014).

Ülkemizde varlığını 23 yıldır göstermekte olan internet, kullanıcıyı merkeze alan yapısı ile kişileri özgür kılmış ve onlara iletişim ve paylaşım konusunda da özgürlükler sağlamıştır. Böylece kişiler diğer kullanıcılara kendilerini istedikleri gibi ifade edebilmiş ve sanal ortamda oluşturdukları kimliklerle varlık gösterebilmişlerdir (Güzel, 2006).

Düşük bütçeler ile kişilerin kendi alanlarını kurgulayıp oluşturabildikleri internet, kelimelerin önüne ilave edilen ‘-e’ sayesinde kişilere ticari faaliyetlerde bulunma ya da resmi işlerini kısa zamanda ve kolayca halledebilme gibi ek imkanlar da tanımaktadır. E-ticaret, e-devlet bu imkanlara örnek olarak gösterilebilir (Akar, 2006, Akt; Atalay, 2014).

1.5.1. İnternet Bağımlılığı

İnsanların sosyal yönü, onları iletişim kurma gereksinimi ile karşı karşıya bırakır. İnternet sayesinde iletişim mekan, saat sınırlaması olmaksızın kolaylaşmıştır ancak bu noktada internet kullanıcıların bunu sağlıklı ve olması gereken düzeyde tutabilmeleri de büyük önem taşır. Kullanıcıları bilinçli kılan gerçek dünyadaki iletişimle sanal kurgudaki iletişimin arasındaki çizginin farkında olmalarıdır (Davis, 2001, Akt; Şahin, 2014). İnternet bağımlılığı, sadece internette geçirilen sürenin uzunluğuna bağlı değildir. İnternette geçirilen aktif sürenin yanında, bu süre içerisinde bireylerin interneti kullanım amacı da çok önemlidir. Çünkü internet kullanımının sonuçlarının niteliği, harcanan zamandan çok o zamanın ne için harcandığı ile değerlendirilirse gerçek sonuçlara ulaşmak mümkün hale gelecektir (Bayraktutan, 2005, akt; Yalçın, 2015).

‘İnternet Bağımlılığı’ kavramı ile interneti günlük hayatı içerisine patolojik boyutlarda yer verme hali birbiriyle karıştırılmamalıdır. Bu sebeple Gönül, literatüre ‘Patolojik İnternet Kullanımı’ (PİK) kavramını kazandırmıştır. PİK, internetten ziyade internetin içinde yer alan zengin dünyaya ve internetin sağladığı imkanlara olan bağımlılığı ifade etmektedir (Gönül,2002, Akt; Şahin, 2014). Bireyler günlük hayatın stresinden uzaklaşmak için internetin sanallığına sığınma ihtiyacı hissetmektedirler. Sanal kişi ve olaylara günlük gerçek hayatlarında diğer insanlara oranla daha çok yeren bu bireyler daha yalnız, mutsuz ve hayata karşı kaygı içeren bir tutum içerisindedirler (Tarhan ve Nurmedov, 2013).

1.5.2. Ergenlerde İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı

İnternetin kişilere sunduğu bilgi kaynaklarına kolay ulaşım, rahat veri paylaşımı, eğlence, zaman mekan sınırlaması olmaksızın iletişime girebilme, alışveriş ve bankacılık işlemlerinin kolayca halledilebilmesi, ülke ve dünya gündemini oluşturan haberleri takip edebilme, müzik dinleme, oyun oynayabilme gibi imkanlar bulunmaktadır. İnternet kullanım alanlarına ilişkin araştırmaların sonuçları incelendiğinde eğlence ve bilgi edinmenin başta geldiği sonucuna ulaşılmıştır (Ayhan ve Balcı, 2009, Akt; Büyükpapaşcu, 2011). Ancak çıkan bu sonuçlar kullanıcıların yaş aralığına göre değişmektedir. Yetişkinler interneti genelde işleri gereği ya da haber ve gelişmeleri takip etmek amacıyla kullanmaktadırlar. Ergenlik dönemi bireyleri için ise eğlence ve iletişim faktörü ön plandadır. Ergenler yeni birileri ile tanışmak ve sosyal ilişkilerini başlatmak ya da sürdürmek için interneti yetişkinlere göre çok daha fazla kullanmaktadırlar (Colwell ve Kato, 2003, Akt; Büyükpapaşcu, 2011). Çünkü ergenlik döneminin belirgin özelliklerinden biri de bir gruba ait hissetme isteği ve bu istek doğrultusunda ortaya konan çabalarıdır. Bu nedenle ergenler interneti paylaşım yapma odaklı kullanmakta, hatta paylaşımları için sanal ortamları tercih edip dış dünyadan kendilerini soyutlamaları sırasında bile bazen benzerleri ile ortaklık kurma ihtiyacından dolayı internet kafeleri tercih edebilmektedirler (Aydın, 2011, Akt; Atalay, 2014).

İnternet dünyasındaki gelişimin hız gösterdiği 90'lı yıllar ve günümüzü kapsayan aralık 'internet nesli' olarak da anılmaktadır. Z kuşağı olarak da anılan bu neslin ortak özelliği daha içe dönük olmaları ve yüz yüze iletişimden kaçınmalarıdır. Kişilerle birebir iletişimden olabildiğince uzak duran ya da iletişim sırasında kendilerini rahat hissetmeyen Z kuşağı bireyleri sanal ortamlarda ise aksine daha iletişime açık ve rahat olmaktadır (Ögel, 2012). Z kuşağı bireyleri için 2. Dünya Savaşı'nın ardından ABD tarafından öne sürülen internet, teknoloji çağı olarak adlandırılan günümüzün vazgeçilmez unsurları arasında ilk sıralardır (Kalaman, 2011, Akt; Atalay, 2014).

İnsanları sosyal medyaya yönlendiren bazı unsurlar bulunmaktadır. Kişiler sosyal medya hesaplarını oluşturma sürecinde aktif rol üstlenmekte ve oluşturdukları kendilerine özgü alana dair irtibat kurdukları kişilerden kolayca geribildirim alabilmektedirler. Sosyal medya hesaplarının kullanımı her yaşta bireyin anlayabileceği açıklık ve kolaylıktadır. Sosyal medya, zaman ve mekan sınırlaması olmaksızın karşılıklı iletişim kurma imkanı sunmaktadır. Aynı görüşü paylaşan ya da

ortak herhangi bir noktası olan kişiler, sosyal medya sayesinde kısa sürede bir araya gelebilir, bir konu üzerine tartışabilir ya da bir duruma yönelik aldıkları ortak karar doğrultusunda hareket edebilmektedirler. Sosyal medya siteleri kişilerin ilgileri doğrultusunda yönlendirilebilecekleri ek sayfa ve linklerle bağlantı halindedirler ve bu sayede bireyler bir sitede aktifken kolayca ilgilendikleri bir başka siteye geçiş yapabilmektedirler (Gürsakal, 2009).

2016 yılı içerisinde internet ve sosyal medya kullanımına ait Dijital Pazarlama Ajansı (We Are Social)' ın hazırladığı 'Digital in 2016' adlı istatistik raporları incelendiğinde cinsiyete göre farklılaşan internet ve sosyal medya kullanıcı sayılarına ve kullanıcıların internete hangi ortamdan bağlandıklarına dair verilere ulaşılmıştır.

Global Web Index verileri ile hazırlanan rapora göre dünya genelinde 3,419 milyar insanın internete bağlandığı, 2,307 milyar kullanıcının ise aktif olarak sosyal medyada yer aldığı belirtilmiştir. 3,790 milyar mobil cihaz kullanıcısının 1,968 milyarının ise sosyal medyayı mobil cihazlar üzerinden kullandığı açıklanmıştır. Sonuçlar değerlendirildiğinde sosyal medya kullanıcılarının büyük bir kısmının mobil cihaz üzerinden sosyal medyada aktiflik gösterdiğini kanıtlar niteliktedir.

Raporun Türkiye istatistiklerini ortaya çıkaran sonuçlarına baktığımızda; ülkemizdeki 79.14 milyonluk nüfusun, 46.3 milyonunun internete bağlandığını; İnternet kullanıcılarının 42 milyonu aktif olarak sosyal medyada yer alırken, bu kullanıcıların 36 milyonunun ise sosyal medyaya mobil cihazlardan erişim sağladığını görmek mümkündür.

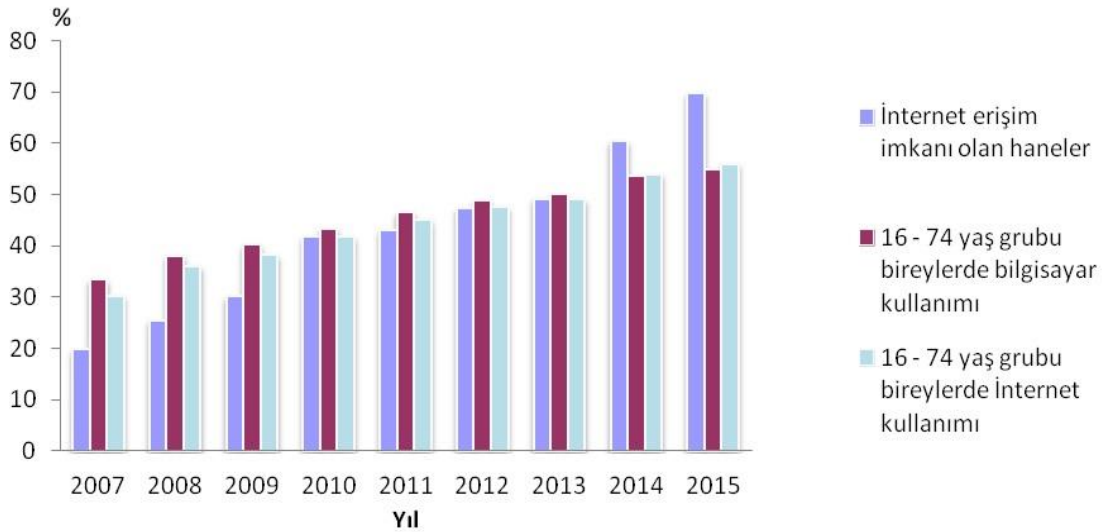
Türkiye'de en çok kullanılan sosyal medya platformları incelendiğinde ilk sırada % 32 ile Facebook'un yer aldığı belirlenmiş, Facebook'u takip edenlerin ise % 24 ile WhatsApp, % 20 ile Facebook Messenger, % 17 ile Twitter, % 16 ile Instagram olduğu saptanmıştır. Türkiye'deki internet ve sosyal medya kullanıcılarının % 77'sinin her gün online olduğu, % 16'sının ise haftada en az bir kez internete bağlandığı belirlenmiştir. İnternet ve sosyal medya erişiminin % 51'inin diz üstü ve masaüstü bilgisayarlardan, % 46'sının mobil cihazlardan ve % 4'ünün ise tabletler üzerinden gerçekleştiği ortaya çıkan diğer araştırma sonuçlarındandır (dijitalajanslar.com)

İnternet kullanıcılarına ilişkin rakamların her geçen gün artmaya devam ettiği Türkiye'de kullanıcıların asıl hedeflediği alanın sosyal medya hesapları olduğu yapılan

çalışmaların sonuçları arasında yer almaktadır. Türkiye’de internet kullanımına dair TÜİK’in (Türkiye İstatistik Kurumu) 2015 yılına ait Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçları incelendiğinde Türkiye’de 16-74 yaş grubunda internet kullananların oranı yüzde 55,9 olarak belirlenmiştir.

Rapor sonuçlarına göre, Türkiye’de 16-74 yaş grubundaki bireylerde, bilgisayar kullananların oranını yüzde 54,8, internet kullananların oranı ise yüzde 55,9’dur. Aynı rapora göre, düzenli internet kullanıcılarının oranı ise önceki yıllara göre yüzde 94,2’ye yükselmiştir.

TÜİK araştırma sonuçları, internet kullanım oranlarının 16-74 yaş grubundaki bireylerde sırasıyla yüzde 54,8 ve yüzde 55,9 olduğunu ortaya çıkarmış, bu oranların erkeklerde yüzde 64 ve yüzde 65,8 iken, kadınlarda yüzde 45,6 ve yüzde 46,1 olduğu açıklanmıştır.

Şekil 1 : 2007-2015 yılları arasında internet kullanımına dair temel göstergeler

Kaynak : www.tuik.gov.tr

Yapılan TÜİK araştırma sonuçları incelendiğinde 2015 yılına ait verilere göre internet kullanımının en yoğun olduğu yaş aralığını 16-24 yaş arası bireyler, en az olduğu yaş aralığını ise 65-74 yaş arası bireyler oluşturmaktadır. Yine araştırma sonuçlarına göre internete girme oranı her yaş aralığı için erkeklerde kadınlara göre daha fazla çıkmıştır.

	Toplam	Erkek	Kadın
Yaş grubu			
16 - 24	70,0	78,5	61,4
25 - 34	62,7	70,8	54,5
35 - 44	50,0	60,7	39,1
45 - 54	32,0	41,2	22,8
55 - 64	15,8	21,7	9,9
65 - 74	5,3	8,2	2,8

Şekil 2 : Son üç ay içinde internet kullanan bireylerin yaş grubuna göre dağılımları, 2015

Kaynak : www.tuik.gov.tr

TÜİK istatistik raporu sonuçları detaylı olarak incelendiğinde internet kullanım amaçları arasında sosyal medyanın ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir. İstatistik verilerine göre, 2016 yılının ilk üç ayında internet kullanan bireylerin yüzde 80,9'u sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf gibi aktiviteler gerçekleştirmiştir. Bu sonucu %70,2 ile online haber, gazete ya da dergi okuma, %66,3 ile sağlıkla ilgili bilgi arama, %62,1 ile kendi oluşturduğu metin, görüntü, fotoğraf, video, müzik vb. içerikleri herhangi bir web sitesine paylaşmak üzere yükleme, %59,4 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama takip etmiştir (www.tuik.gov.tr).

Faaliyetler	Toplam	Erkek	Kadın
E-Posta gönderme / alma	49,5	52,9	44,5
İnternet üzerinden telefonla görüşme/ video görüşmesi (webcam ile)	38,1	38,8	37,1
Sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşma	80,9	83,1	77,6
Kendi oluşturduğunuz metin, görüntü, fotoğraf, video, müzik vb. içerikleri herhangi bir web sitesine paylaşmak üzere yükleme	62,1	63,9	59,6
Online haber, gazete ya da dergi okuma	70,2	72,3	67,2
Sağlıkla ilgili bilgi arama (yaralanma, hastalık, beslenme, vb.)	66,3	60,1	75,2
Eğitim, staj veya kurslar hakkında bilgi arama	41,3	37,3	47,1
Herhangi bir konu ile ilgili bilgi almak için Wikipedia, On-line ansiklopedi, ekşi sözlük vb. kullanma	47,2	46,1	48,8
Mal ve hizmetler hakkında bilgi arama	59,4	61,9	55,7
Yazılım indirme (oyun yazılımları hariç)	19,5	22,7	14,8
Web siteleri aracılığıyla toplumsal veya siyasal konular ile ilgili görüşleri okuma veya paylaşma	22,3	24,2	19,7
Toplumsal veya siyasal bir konuda online bir oylamaya katılma	12,0	13,1	10,5
İş arama ya da iş başvurusu yapma	10,1	10,2	9,9
Profesyonel bir gruba katılma	4,4	4,7	3,9
Seyahat veya seyahat ile ilgili konaklama için online hizmetleri kullanma	19,7	21,2	17,7
Mal veya hizmet satışı	20,8	23,1	17,4
İnternet bankacılığı	29,3	34,5	21,8

TÜİK, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2015

Ocak-Mart 2015
16-74 yaş grubu

Şekil 3: Son üç ay içinde internet kullanan bireylerin kişisel amaçla internette yürüttükleri faaliyetler, 2015

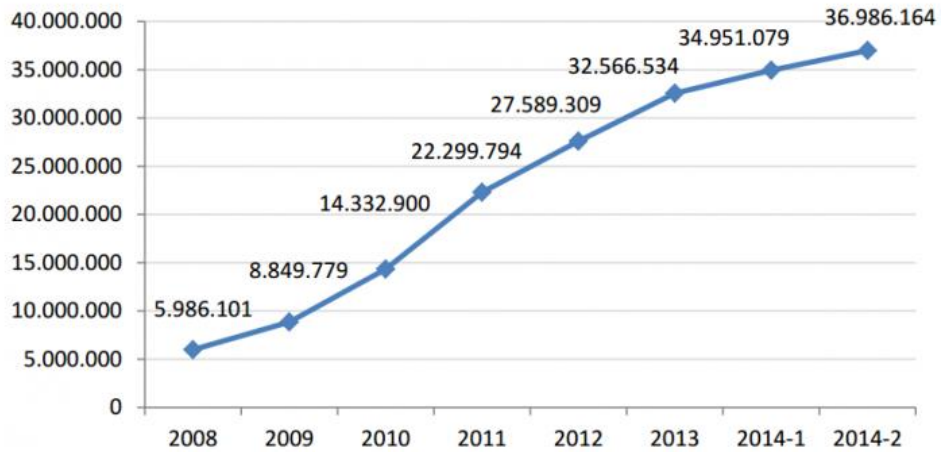
Kaynak: www.tuik.gov.tr

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının hazırladığı araştırma raporuna göre, Türkiye'de, 0-11 yaş arası çocukları hariç tutulduğunda Türkiye'de hemen hemen herkes interneti çeşitli sebeplerle kullanmaktadır. Araştırmada 2014 yılının ilk çeyreğinde 52 bin 359 terabayt olan mobil internet kullanımının 2015 ilk çeyreğinde artış göstererek 107 bin 970 terabayta yükseldiği saptanmıştır.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından hazırlanan 2015 yılı 1. çeyrek pazar verilerine göre, Türkiye'de mobil telefon abone sayısı 72 milyonu aşmıştır. Yine BTK verilerine göre, Mart 2015 itibarıyla Türkiye'de yaklaşık 72 milyon 40 bin mobil

telefon abonesi bulunmaktadır ve bu durum Türkiye'nin nüfusundan daha fazla telefon abonesi olduğu anlamını taşıması sebebiyle dikkat çekicidir. BTK Raporu'na göre, 2014 yılı 1'inci çeyrek verilerinde 26,4 milyon olan mobil internet kullanan abone sayısının artış göstererek 2015 yılında 33,9 milyona ulaştığı sonucuna ulaşılmıştır (http://www.tamindir.com/turkiyede-internet-kullanimi-nerede-yse-toplam-nufusa-yaklasti_h-10665/).

Dünya üzerinde ve ülkemizde internet kullanıcılarının sayısı sürekli bir artış gösterme eğilimindedir. Bilişim Teknolojileri İstatistik Kurumu'nun (BTK) 2014 verileri incelendiğinde Türkiye'de internet kullanıcı sayısının 36.986.164 kişi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. BTK verileri ışığında 2008-2014 yılları arasında internet kullanıcılarına ilişkin sayılar Şekil 2'de verilmiştir (<http://eticaretmag.com/turkiyede-gercek-internet-kullanici-sayisi/>).

Şekil 4: 2008-2014 Yılları Arasında Türkiye'de İnternet Kullanıcı Sayısı

Kaynak: eticaretmag.com.tr

1.5.3. Ergenlerde İnternet ve Sosyal Medya Kullanımının Etkileri

Sosyal medya hesaplarında aktif olan kişi sayısı her geçen gün hızla artmaktadır ve bireylerin sosyal ağlarda aktif varoluş göstermelerinin bir sebebi de kullanıcıya özgür alanlar sağlamasıdır. Hesap sahipleri kendilerine özgü düzenlemeler ile kişisel alanlarını oluşturabilmekte ve diğer insanların da kişisel alanları ile temasa geçebilmektedirler (Hazar, 2011, Akt; Atalay, 2014). İnternet, barındırdığı her bilgi ve paylaşımın diğer kişilere çok hızlı ulaşmasını ve bu sebeple hızlıca yayılmasını destekleyen bir yapıdadır. Bu sebeple kişiler kısa sürede etkilenip, paylaşımlara katkıda bulunabilmekte bu da

toplum yapısı ve kültürünün etkilenmesine sebep olabilmektedir. Ancak bu durum bir döngü halini almakta ve değişen toplum ve kültür yapısı yine kısa sürede internet içeriğini etkileyerek, değişime uyumunu sağlamaktadır (Karaçor, 2007).

İnternet, ergenlerin tutum ve davranışlarında, kendilerini ve çevrelerini algılayış biçimlerinde etkili bir rol üstlenmektedir. İnternete aktif katılım göstermek için belirli bir zümreye ait olma ya da ekonomik alt yapıya sahip olma gibi hiçbir unsur ön planda değildir, aksine internet bağlantısının sağlandığı bir bilgisayara sahip olan her yaş, cinsiyet ve kesimden birey sanal sosyal ortamlarda varlık gösterebilmektedir (Tarcan, 2005). Sosyalleşme gereksiniminin ön planda olduğu ergen için internetin kapsadığı sosyal ağlar çok sayı ve nitelikte ortam oluştursa da öte yandan iletişimin kalitesini düşürmekte ve iletişimi yüzeyselliğe sevk etmektedir. Ayrıca denetimin yetersiz kaldığı sanal ortamlarda ergenler sağlıksız yürütülen iletişimlerin neticesinde yanlış kişilerarası ilişkiler kurabilmektedirler (Özmen, Aküzüm, Sünkür, Baysal, 2011).

Dönemsel özellikleri gereği kimsenin kendisini anlamadığını düşünen ve birçok konuda kendilerine karşı olumsuz tutumlar geliştirebilen ergenler, günlük hayatta kurmaları gereken iletişimi sanal dünyaya taşıdıklarında ve sanal dünyada daha çok kabul gördüklerini fark ettiklerinde, gerçek hayatlarında yetersiz oldukları kabulünü yaşayacaklardır. Bu durum da dönem içerisinde oluşturmaya çalıştıkları kişilik yapısını olumsuz etkileyebilecektir. Kendi benliklerini, ideal benlerine yakın şekilde sunma imkanı buldukları sosyal paylaşım ağlarında oluşturdukları sanal kimliklerin takipçilerinin gerçeğe oranla fazla olması halinde ergenlerde 'internet yoksa bir hiçim' algısı oluşabilecek ve bu durum ergenin sosyal ağlarda aktif olma süresini ve internete olan bağlılığını etkileyecek ve arttıracaktır (Gönül, 2002, Akt; Atalay, 2014).

Günlük hayatımızda sosyalleşmenin belirli bedelleri vardır. Örneğin arkadaşlarımızla buluşmadan önce dış görünüşümüz üzerinde bir miktar emek ve zaman harcarız. Buluşma yerine gittiğimizde ise yediğimiz, içtiğimiz şeyler karşılığında bir ücret öderiz. Harcanan zaman ve ekonomik bedellerin yanı sıra yüz yüze iletişim sırasında kendimizde kusur gördüğümüz yanlarımızı saklamak ve kendimizi hiç olmadığımız biri gibi tanıtmak zordur. Oysa klavye başında, en rahat halimizle oturup kurguladığımız hayali bir çizgide kendi serüvenimizi ve hayat hikayemizi kurgulamak hem daha kolay hem de gerçeklikten uzak yanları olsa bile yürütülmesi de bir o kadar zordur. Klavye başında çoğumuz güçlü, güzel/yakışıklı, olmak istediğimiz yaş ve kariyer

düzenindeyizdir. Fakat bu gerçek dışı kurgularımız iletişimin kalitesini düşürmekte ve hatta kurduğumuz iletişimi de gerçek dışı hale getirmektedir. Yüz yüze olmayışımızdan ileri gelen cesaretimiz, aslımızın ne kadar korkak olabileceğinin göstergesidir ve karşı taraf bunu bilmesede bilinçli yanımız bu bildikleri yüzünden kişinin kendini kabulü noktasında zorlanacaktır (Hazar, 2011, Akt; Atalay, 2014). Ancak kişilerin sosyal ağlarda aldıkları olumlu dönütler neticesinde bilinçlerinin sesini susturmaları da zor olmayacak, kendilerine yönelik beğeni ve destekleyici yaklaşımlar kendilerine karşı gerçekliklerinden uzak bir tutum geliştirmelerine zemin hazırlayacaktır (Akkaya, 2011, Akt; Atalay, 2014). Bu durum bireylerin kendi benlikleri ile kurguladıkları ideal benlikleri arasındaki farkın giderek daha da artması ile sonuçlanabilmektedir.

İnsan, sosyal boyutu olan bir canlıdır ve sosyalleşmenin temeli aile içerisinde atılır. Bireylerin ilk karşılaştıkları ve dış çevreye açılana kadar en çok temasta ve iletişimde buldukları kişiler aile bireyleridir. Konu ile ilgili araştırma çalışmaları incelendiğinde yakın çevresinde yeterli düzeyde sosyal destek görmeyen bireylerin bu açığı sanal ortamlarda kapatmaya çalışma oranlarının daha fazla olduğu saptanmıştır. Ailede iletişim ne kadar sorunlu ise kişi gerçekten o kadar uzaklaşmakta ve kendisi için istediği gibi kurgulayıp, şartlarını iyileştirebildiği sosyal ağlarda aktif olmayı tercih etmektedir (Bayraktutan, 2005, Akt; Atalay, 2014).

Sosyal medya kullanıcılarının sayıca büyük çoğunluğunu oluşturan ergenlerin sosyal medyayı hangi ölçüde ve ne amaçla kullandıkları üzerine araştırma çalışmalarının yapılması, sosyal gelişim düzeylerinin ve niteliğinin belirlenmesi onların sağlıklı bireyler olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri ve sonrasında sağlıklı bireyler yetiştirebilmeleri için çok önemli olmaktadır (Satıl, 2011, Akt; Atalay, 2014).

İnternet bilgiye ulaşabilme, araştırma yapabilme gibi kazanımlarının yanı sıra dünyanın farklı yerlerinden bireylerin iletişime girebilme imkanı bulmasını sağlayan, farklı kültürlerin birbiriyle temasını gerçekleştiren, uzakları yakın kılan bir buluşma ortamı niteliği taşımaktadır (Özsoy, 2010). Ancak bizim toplumumuzun internete bakış açısı, bilgi edinme ve araştırma yapma amacı taşımaktan bir parça uzaktır. Ülkemiz bireyleri, özellikle ergenlik dönemini kapsayan yaş aralıklarında interneti daha çok iletişim kurma ve sosyal yönünü ortaya koyma temelli kullanmakta, paylaşımlarını bilgi temelli tutmak yerine fotoğraf, gezip gördükleri yerlerin paylaşımını ön planda tutmaktadırlar (Dikener, 2010).

1.5.4. Sosyal Medya İle İlgili Yapılan Araştırma Çalışmaları

Yalçın (2015), sosyal medya kullanımının yoğunluk derecesinin ileri ergenlikte yalnızlık ve depresyona etki düzeyini saptayabilmek amacıyla farklı üniversitelerde öğrenim görmekte olan 18-24 yaş arası 280 öğrenci ile araştırma çalışması yürütmüştür. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde sosyal medyayı daha yoğun düzeyde kullanan öğrencilerin depresyon ve yalnızlık düzeylerinde anlamlı derecede farklılık gösterdiğine ulaşılmıştır.

Feyzioğlu (2016), okul yöneticileri ve öğretmenlerin eğitim uygulamalarında sosyal medyanın kullanımına ilişkin yorumları almak amacıyla Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan 150 öğretmen ile bir araştırma çalışması yürütmüştür. Yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde sosyal medyanın eğitimde kullanılmasının yararına ilişkin bayan öğretmenlerin yorumlarında erkek öğretmenlere göre anlamlı bir fark elde edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin sosyal medyayı eğitim süreci içerisinde henüz çok da aktif kullanmadığı tespit edilmiş, kullananların da genelde taşınabilir araçlar ile bu ortamlarda aktiflik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uysal (2013), meslek lisesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sosyal medya sitelerini kullanma amaçları, sıklıkları ve eğitsel amaç için kullanılmasına yönelik öğrenci görüşlerini incelemek amacıyla 12 kız, 332 erkek öğrenci olmak üzere toplam 344 lise öğrencisi üzerine bir araştırma çalışması yapmıştır. Çalışma sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan lise öğrencilerinin sosyal medya hesaplarını kullanma amaçlarının iletişim, ortak ilgilerini paylaşabilecekleri gruplar içerisinde bulunmak ve kısa sürede bilgi paylaşımı yapmak olduğu saptanmıştır. Sosyal medya kullanımına yönelik öğrencilerden gelen olumlu ve destekler ifadelerin yanı sıra olumsuz ifadeler de gelmiştir. Sonuçlara göre öğrenciler sosyal medya sitelerinin aynı zamanda ders verimliliğini düşürmesi, gereksiz vakit kaybına neden olması, nitelikli sosyalleşmeyi engellemesi gibi olumlu sonuçlar da doğurabileceğini bu yüzden internet kullanımının amaca hizmet edecek şekilde kontrollü kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Korkut (2016), lise öğrencilerin sosyal medyaya karşı geliştirdiği tutumları ortaya çıkarmak amacıyla lisede öğrenim görmekte olan 416 kız, 613 erkek olmak üzere toplam 1029 öğrenci ile bir araştırma çalışması yürütmüştür. Araştırma sonuçları ele

alındığında sosyal medya kullanımının yoğunluğundan dolayı öğrencilerin sosyal çevrelerine yeterince vakit ayırmadığı ve sosyal medya kullanımının öğrencilerin derslerine ve ders dışı sosyal faaliyetlere ayırdığı zamanı azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularına göre cinsiyet, sosyal medya kullanım süresi, kullanılan sosyal medya hesaplarının isimleri öğrenci cevaplarında anlamlı farklılaşmalara sebep olmazken görüşleri alınan öğrencilerin yaşları, bölümleri, sosyal medya kullanım sıklığı ve harcanan süre, sosyal medya hesaplarına bağlanılan ortam açısından verilen cevaplarda anlamlı farklılaşmalar ortaya çıkmıştır.

Bedir (2016), sosyal medya kullanımının üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisini incelemek amacıyla üniversite 1, 2, 3 ve 4. sınıflarda öğrenim görmekte olan toplam 1007 öğrenci ile araştırma çalışması yürütmüştür. Araştırma sonuçları incelendiğinde öğrencilerin sosyal medyayı kullanım amaçlarının sıklıkla gündemi takip etmek ve akranları ile iletişimde bulunmak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En çok kullanılan sosyal medya hesabının Facebook olduğu saptanan araştırmada, öğrencilerin sosyal medya hesaplarına karşı tutumlarının sınıf seviyesi, öğrenim gördükleri bölümlerin türü, sosyal medya kullanım sıklığı ve kullanma süresi açısından sonuçlarda anlamlı bir farklılık olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırma bulguları değerlendirildiğinde sosyal medya aktif kullanım süresinin öğrencilerin akademik başarısını olumsuz yönde etkilediği de saptanan sonuçlar arasında yer almaktadır.

Atalay (2014), lise öğrencilerinin sosyal medya hesaplarına karşı tutumları ile algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişkinin niteliğini ve düzeyini saptayabilmek amacıyla 970 lise öğrencisi üzerinde bir araştırma çalışması yürütmüştür. Çalışma sonuçları incelendiğinde öğrenciler tarafından algılanan sosyal desteğin cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, aile gelir düzeyi, anne-baba birlikteliği, sosyal medya kullanım süresi, algılanan anne-baba tutumu sosyal medyayı kullanma nedenine göre anlamlı farklılaşmalar göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre yine sosyal medyaya ilişkin tutum ise sınıf, okul türü, anne-babanın hayatta olup olmaması, kullanılmakta olan sosyal medya hesapları ve kullanım süresi, sosyal medyanın kullanım amaçları değişkenlerine göre anlamlı farklılaşmalar göstermektedir.

BÖLÜM 2: YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın yapıldığı evren ve örneklem, araştırmada kullanılan ölçme araçları, araştırma verilerinin toplanması ve toplanan verilerin analiz çalışmalarına ilişkin bilgi yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma çalışmasında betimsel yöntemli, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte var olmuş ya da var olan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan modellerdir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan anlaşılacak istenen durumu uygun biçimde belirlemektir (Karasar, 2005). Çalışmanın betimsel yanı sıra değişkenlerin birçok değişken açısından detaylı olarak irdelenmesinden ve sonuçların geniş bir çerçevede ele alınmasından kaynaklanmaktadır. Yapılan çalışma aynı zamanda yordayıcı bir çalışma niteliği taşımaktadır.

Bu araştırma çalışmasında ergenlik dönemindeki öğrencilerin (ortaokul 8. Sınıf düzeyi) sosyal medyaya ilişkin tutumları ile özsaygı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Yapılan araştırma çalışmasının evrenini İstanbul'un Güngören ilçesindeki ortaokullarda aktif olarak öğrenim görmekte olan 8. Sınıf düzeyi öğrencileri oluşturmaktadır. 8. Sınıf ergenlik dönemi kapsamında yer alan bir geçiş dönemi niteliğindedir ve bu dönemde öğrenciler çok boyutlu bir değişim sürecinin içerisinde kişiliklerini oluşturma ve benlik algısı kazanma görevlerine sahiptirler. İnternet ve sosyal medya ağlarında aktif olan ve benliklerini bu alanlarda da ortaya koymaya çalışan ilgili yaş grubu öğrencileri, sosyal medyaya ilişkin tutumları ile kendi benlik tasarımlarını oluşturmaya başlamaktadır. Sosyal medyaya ilişkin tutumlar ile özsaygı düzeyinin ilişkisini ergenlik döneminin ilk etkileri ışığında incelemek amacıyla araştırma, bir geçiş düzeyi sayılan 8. Sınıf öğrencileri ele alınarak yapılmıştır.

İstanbul ilinin Avrupa yakasında yer alan Güngören ilçesi aynı zamanda İstanbul'un çeşitli bölgelerinden göç almış, yüzölçümü ile orantı kurulduğunda İstanbul'un nüfusu yoğun ilçelerinden biri olarak yer almaktadır. İlçede yaşayan aileler sosyo-ekonomik açıdan incelendiğinde düşük, orta, yüksek olarak farklı ekonomik düzeylere sahip olduğu görülmektedir. Araştırma çalışmasının bu farklılıklar ışığında daha geniş açıdan ele alınabilmesi açısından çalışma İstanbul ili Güngören ilçesinden gerçekleştirilmiştir.

2015-2016 öğrenim yılında Güngören İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü verilerine göre ilçede öğrenim görmekte olan 8. Sınıf öğrencileri 1730 erkek (% 52.26) ve 1580 kız (% 47.74) öğrenci olmak üzere toplam 3310 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini 181 erkek (% 49.18), 187 kız (% 50.82) olmak üzere toplam 368 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın uygulaması İstanbul ili Güngören ilçesinde yer alan İncirlibahçe Ortaokulu öğrencileri üzerine yapılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri için; Rosenberg benlik saygısı ölçeği (RBSÖ), Coopersmith özsaygı envanteri (CSEI), sosyal medya tutum ölçeği ve kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

2.3.1. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

1965 yılında Rosenberg tarafından geliştirilen ölçek, toplamda 63 sorudan oluşan ve 12 alt boyutu olan çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Araştırmada RBSÖ Benlik saygısı ölçeğinin ilk 10 maddesinden oluşan 4 dereceli likert türü ölçek kullanılmıştır. Kendi içindeki puanlama sistemi sebebiyle ölçeğin puan aralığı 0-6 arasındadır. Ölçekten alınan puanlar ile bireylerin benlik saygısı düzeyleri ters orantılıdır. Uygulanan ölçekte 0-1 puan aralığı *yüksek*, 2-4 puan aralığı *orta* ve 5-6 puan aralığı *düşük* benlik saygısına karşılık gelmektedir. Test- tekrar test güvenilirliği 0.89, geçerliği ise 0.71 bulunan ölçeğin geçerlik güvenilirlik çalışmalarını Tuğrul (1994) gerçekleştirmiştir (Demirtaş ve Dönmez, 2006). Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanma çalışmalarını ise Çuhadaroğlu (1986) yapmıştır. Rosenberg benlik saygısı ölçeğine EK 1'de yer verilmiştir.

2.3.2. Coopersmith Özsaygı Envanteri (CSEI)

Araştırma çalışmasında benlik saygısı düzeyini ölçmek amacıyla Coopersmith (1967) tarafından geliştirilen Coopersmith benlik saygısı envanteri kullanılmıştır ve Türkçe'ye uyarlanışına dair çalışmalar Özoğul (1988) tarafından yapılmıştır. Ölçeği ülkemizde çalışmalarında ilk kullanan kişi de yine Özoğul'dur. Toplamda 58 maddeden oluşan envanterin 25 sorudan oluşan kısa bir formatı da vardır. Ölçek maddeleri evet-hayır şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçeği cevaplayacak olan kişiler cümle kendisine uygunsu *evet*, uygun değilse *hayır* sütununun altına çarpı (x) koymaktadır. Kişiler envantere beklenen cevapları verdiklerinde 1, beklenmeyen cevapları verdiklerinde 0 puan almaktadırlar ve verilen toplam cevapların 4 katı ise ölçeği cevaplandıran kişilerin benlik saygısı düzeylerine karşılık gelmektedir.

Ölçeğin aslı 5 alt ölçekten oluşmaktadır. Bunlar;

1. Genel benlik saygısı (26 madde)
2. Sosyal benlik saygısı (8 madde)
3. Aile ve ev için benlik saygısı (8 madde)
4. Okul-akademik benlik saygısı (8 madde)
5. Yalan (8 madde)

Alt ölçekler benlik saygısını ölçmemeleri sebebiyle puanlama ve analizin dışında tutulmaktadır. Benlik saygısı dışında kalan 8 madde puanlama dışı bırakıldığında alınabilecek maksimum benlik saygısı 50 puan olmaktadır. Ölçeğin geçerlik güvenilirliğine ilişkin Pişkin (1996) ve Gürçay (1989) tarafından yapılan çalışma sonuçları incelendiğinde ölçeğin kısa formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmektedir. Coopersmith özsaygı envanterine EK 2'de yer verilmiştir.

2.3.3. Sosyal Medya Tutum Ölçeği

Araştırma çalışmasında kullanılan sosyal medya tutum ölçeği Otrar ve Arın (2013) tarafından geliştirilmiş ve geçerlik güvenilirlik çalışmaları da yine Arın tarafından yapılmıştır. Ölçeğin tümü için Cronbach α (0.852) olarak hesaplanmıştır. Ölçek toplam 23 maddeden, 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Maddelerden 6'sı olumsuz, 17'si ise olumludur.

Ölçeğin alt boyutları;

1. Paylaşım ihtiyacı (8 madde)
2. Sosyal yetkinlik (6 madde)
3. Sosyal izolasyon (6 madde)
4. Öğretmenlerle ilişki (3 madde)

Her soru, çok olumludan çok olumsuz doğru sıralandırılmış 5 düzeyden kişiye en uygun gelen işaretlenecek şekilde likert tipi sorularla hazırlanmıştır. Bu düzeyler; (5) kesinlikle katılıyorum, (4) katılıyorum, (3) kararsızım, (2) katılmıyorum ve (1) kesinlikle katılmıyorum şeklindedir. Ölçek sonuçları 5.00-1.00=4.00 puan aralığına sahiptir. Sosyal medya tutum ölçeğine EK 3'te yer verilmiştir.

2.3.4. Öğrenci Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu (Ek 4) araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu formda öğrencilerin cinsiyet, anne-babanın evlilik durumu, anne-babanın hayatta olup olmaması, annenin-babanın eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, anne-baba tutumu, bireyin kardeş sayısı, internete neyle bağlandığı, internete hangi ortamda bağlandığı, internete girme sıklığı, internette kalınan süre internette aktif olunan site isimleri sorulmuştur.

2.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için öncelikle okul müdüründen izin alınmıştır ve okul rehber öğretmeni eşliğinde sınıflarda bulunan öğrencilere bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Öğrenci bilgi formu ve diğer ölçme araçları öğrencilere dağıtılmış, araştırma hakkında öğrencilere kısa bir bilgilendirme yapılmış ve ölçüm sonuçlarının doğru olması için soruları dikkatle okuyup cevaplandırılmaları rica edilmiştir. Araştırmacının aynı zamanda okulun bir öğretmeni olması ve öğrencilerle eğitim öğretim sürecini aktif yürüten eğitimci kimliğine sahip olması sebebiyle öğrenciler soruları ilgi ve dikkatle okuyup cevaplandırmışlardır. Ölçeklerin uygulanması bir ders saati (40 dakika) içerisinde gerçekleştirilmiş ve tamamlanmıştır.

2.5. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi sürekli değişkenler arasında doğrusal ilişkinin kuvveti (derecesi) ve yönünün belirlemek üzere uygulanır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında nedensellik ilişkisini belirlemek üzere; bağımsız değişkenler yardımıyla zor elde edilen bağımlı değişken değerini kestirmek için regresyon analizi uygulanır (http://www.istatistikanaliz.com/regresyon_analizi.asp).

Elde edilen bulgular % 95 güven aralığında, % 5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 3: BULGULAR

Yapılan araştırma çalışmasının bu bölümünde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan 2015-2016 eğitim-öğretim yılında ortaokul 8. Sınıfta görmekte olan ergenlik dönemi öğrencilerinin ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Tablo 1. Ergenlerin Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	181	49,2
	Kadın	187	50,8
	Toplam	368	100,0
Anne Baba Evlilik Durumu	Evliler	342	92,9
	Boşandılar	17	4,6
	Boşanmamış Fakat Ayrı Yaşayan	9	2,4
	Toplam	368	100,0
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul Altı	64	17,4
	İlkokul	103	28,0
	Ortaokul	121	32,9
	Lise	54	14,7
	Üniversite Ve üstü	26	7,1
	Toplam	368	100,0
Baba Eğitim Düzeyi	Okur Yazar	25	6,8
	İlkokul	92	25,0
	Ortaokul	136	37,0
	Lise	89	24,2
	Üniversite	26	7,1
	Toplam	368	100,0

Anne Baba Sağ Durumu	Annem Ve Babam Sağ	353	95,9
	Annem Ve Babam Öldü	3	0,8
	Sadece Annem Öldü	5	1,4
	Sadece Babam Öldü	7	1,9
	Toplam	368	100,0
Kardeş Sayısı	Tek Çocuğum	28	7,6
	2 Kardeşiz	108	29,3
	3 Kardeşiz	128	34,8
	4 Ve Daha Fazla Kardeşiz	104	28,3
	Toplam	368	100,0
Algılanan Aile Gelir Durumu	Düşük	17	4,6
	Ortanın Altı	36	9,8
	Orta	246	66,8
	Ortanın Ustu	53	14,4
	Yüksek	16	4,3
	Toplam	368	100,0
Anne Tutumu	Eşitlikçi Ve Demokratik	187	50,8
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	111	30,2
	Aşırı Koruyucu Ve Baskıcı	70	19,0
	Toplam	368	100,0
Baba Tutumu	Eşitlikçi Ve Demokratik	206	56,0
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	100	27,2
	Aşırı Koruyucu Ve Baskıcı	62	16,8
	Toplam	368	100,0
Sosyal Medya üyeliği Olma Durumu	Evet	336	91,3
	Hayır	32	8,7
	Toplam	368	100,0

Sosyal Medya Kullanım Süresi	1 Yıldan Az	43	11,7
	1-2 Yıl	52	14,1
	2-3 Yıl	105	28,5
	4 Yıl Ve Daha Fazla	168	45,7
	Toplam	368	100,0
Sosyal Medya Kullanım Sıklığı	Her Gün Bir Kereden Fazla	181	49,2
	Her Gün Bir Kere	86	23,4
	Haftada Bir Kereden Fazla	34	9,2
	Haftada Bir Kere	35	9,5
	Ayda Birkaç Kere	32	8,7
	Toplam	368	100,0
Sosyal Medyada Harcanan Süre	5-10 Dk	73	19,8
	11-30 Dk	88	23,9
	31-60 Dk	77	20,9
	61-120 Dk	58	15,8
	121 Dk Ve Daha Fazla	72	19,6
	Toplam	368	100,0
Sosyal Medyaya Bağlanma Türü	Ev	261	70,9
	İnternet Kafe	29	7,9
	Kablosuz Ağ Bulunan Herhangi Bir Yer	78	21,2
	Toplam	368	100,0
Sosyal Medyaya Bağlanılan Araç	Masaüstü Bilgisayar	73	19,8
	Mobil Cihazlar	261	70,9
	Dizüstü Bilgisayar	34	9,2
	Toplam	368	100,0

Ergenler cinsiyet değişkenine göre 181'i (% 49,2) erkek, 187'si (% 50,8) kadın olarak dağılmaktadır.

Ergenler anne baba evlilik durumu değişkenine göre 342'si (% 92,9) Evliler, 17'si (% 4,6) Boşandılar, 9'u (% 2,4) Boşanmamış fakat ayrı yaşayan olarak dağılmaktadır.

Ergenler anne eğitim düzeyi değişkenine göre 64'ü (% 17,4) ilkokul altı, 103'ü (% 28,0) İlkokul, 121'i (% 32,9) Ortaokul, 54'ü (% 14,7) Lise, 26'sı (% 7,1) Üniversite ve üstü olarak dağılmaktadır.

Ergenler baba eğitim düzeyi değişkenine göre 25'i (% 6,8) Okur yazar, 92'si (% 25,0) İlkokul, 136'sı (% 37,0) Ortaokul, 89'u (% 24,2) Lise, 26'sı (% 7,1) Üniversite olarak dağılmaktadır.

Ergenler anne baba sağ durumu değişkenine göre 353'ü (% 95,9) Annem ve babam sağ, 3'ü (% 0,8) Annem ve babam öldü, 5'i (% 1,4) Sadece annem öldü, 7'si (% 1,9) Sadece babam öldü olarak dağılmaktadır.

Ergenler kardeş sayısı değişkenine göre 28'i (% 7,6) Tek çocuğum, 108'i (% 29,3) 2 kardeşiz, 128'i (% 34,8) 3 kardeşiz, 104'ü (% 28,3) 4 ve daha fazla kardeşiz olarak dağılmaktadır.

Ergenler algılanan aile gelir durumu değişkenine göre 17'si (% 4,6) Düşük, 36'sı (% 9,8) Ortanın Altı, 246'sı (% 66,8) Orta, 53'ü (% 14,4) Ortanın üstü, 16'sı (% 4,3) Yüksek olarak dağılmaktadır.

Ergenler anne tutumu değişkenine göre 187'si (% 50,8) Eşitlikçi ve demokratik, 111'i (% 30,2) Aşırı koruyucu, müdahaleci, 70'i (% 19,0) Aşırı koruyucu ve baskıcı olarak dağılmaktadır.

Ergenler baba tutumu değişkenine göre 206'sı (% 56,0) Eşitlikçi ve demokratik, 100'ü (% 27,2) Aşırı koruyucu, müdahaleci, 62'si (% 16,8) Aşırı koruyucu ve baskıcı olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal medya üyeliği olma durumu değişkenine göre 336'sı (% 91,3) evet, 32'si (% 8,7) hayır olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal medya kullanım süresi değişkenine göre 43'ü (% 11,7) 1 Yıldan az, 52'si (% 14,1) 1-2 Yıl, 105'i (% 28,5) 2-3 Yıl, 168'i (% 45,7) 4 yıl ve daha fazla olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal medya kullanım sıklığı değişkenine göre 181'i (% 49,2) Her gün bir kereden fazla, 86'sı (% 23,4) Her gün bir kere, 34'ü (% 9,2) Haftada bir kereden fazla, 35'i (% 9,5) Haftada bir kere, 32'si (% 8,7) Ayda birkaç kere olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal medyada harcanan süre değişkenine göre 73'ü (% 19,8) 5-10 dk, 88'i (% 23,9) 11-30 dk, 77'si (% 20,9) 31-60 dk, 58'i (% 15,8) 61-120 dk, 72'si (% 19,6) 121 dk ve daha fazla olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal medyaya bağlanma türü değişkenine göre 261'i (% 70,9) Ev, 29'u (% 7,9) İnternet Kafe, 78'i (% 21,2) Kablosuz ağ bulunan herhangi bir yer olarak dağılmaktadır.

Ergenler sosyal medyaya bağlanılan araç değişkenine göre 73'ü (% 19,8) Masaüstü bilgisayar, 261'i (% 70,9) Mobil cihazlar, 34'ü (% 9,2) Dizüstü bilgisayar olarak dağılmaktadır.

Tablo 2. Ergenlerin Sosyal Medya Tutumlarına İlişkin Ortalamalar

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Paylaşım İhtiyacı	368	3,277	0,941	1,000	5,000
Sosyal Yetkinlik	368	2,779	0,918	1,000	5,000
Sosyal İzolasyon	368	2,388	1,013	1,000	5,000
Öğretmenlerle İlişki	368	2,685	1,209	1,000	5,000
Sosyal Medya Tutum Genel	368	3,157	0,652	1,000	4,830

Araştırmaya katılan ergenlerin “paylaşım ihtiyacı” düzeyi orta ($3,277 \pm 0,941$); “sosyal yetkinlik” düzeyi orta ($2,779 \pm 0,918$); “sosyal izolasyon” düzeyi zayıf ($2,388 \pm 1,013$); “öğretmenlerle ilişki” düzeyi orta ($2,685 \pm 1,209$); “sosyal medya tutum genel” düzeyi orta ($3,157 \pm 0,652$) olarak saptanmıştır.

Tablo 3. Ergenlerin Benlik Saygılarına İlişkin Ortalamalar

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Özsaygı	368	64,522	18,766	8,000	100,000
Benlik Saygısı	368	1,717	1,542	0,000	6,000

Araştırmaya katılan ergenlerin “özsaygı” düzeyi ($64,522 \pm 18,766$); “benlik saygısı” düzeyi ($1,717 \pm 1,542$) olarak saptanmıştır.

Tablo 4. Sosyal Medya Tutum ile Özsaygı ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki

		Paylaşım İhtiyacı	Sosyal Yetkinlik	Sosyal İzolasyon	Öğretmenlerle İlişki	Sosyal Medya Tutum Genel	Özsaygı	Benlik Saygısı
Paylaşım İhtiyacı	r	1,000						
	p	0,000						
Sosyal Yetkinlik	r	0,616**	1,000					
	p	0,000	0,000					
Sosyal İzolasyon	r	-0,123*	0,106*	1,000				
	p	0,018	0,042	0,000				
Öğretmenlerle İlişki	r	0,374**	0,397**	0,083	1,000			
	p	0,000	0,000	0,111	0,000			
Sosyal Medya Tutum Genel	r	0,869**	0,729**	-0,408**	0,541**	1,000		
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		
Özsaygı	r	0,080	-0,071	-0,184**	0,072	0,106*	1,000	
	p	0,124	0,172	0,000	0,165	0,042	0,000	
Benlik Saygısı	r	-0,096	0,032	0,115*	-0,062	-0,098	-0,584**	1,000
	p	0,065	0,535	0,027	0,239	0,060	0,000	0,000

Sosyal Yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı arasında orta, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.616$; $p=0,000<0.05$). Sosyal İzolasyon ve paylaşım ihtiyacı arasında çok zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.123$; $p=0,018<0.05$). Sosyal İzolasyon ve sosyal yetkinlik arasında çok zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.106$; $p=0,042<0.05$). Öğretmenlerle İlişki ve paylaşım ihtiyacı arasında zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.374$; $p=0,000<0.05$). Öğretmenlerle İlişki ve sosyal yetkinlik arasında zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.397$; $p=0,000<0.05$). Sosyal Medya Tutum Genel ve paylaşım ihtiyacı arasında yüksek, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.869$; $p=0,000<0.05$). Sosyal Medya Tutum Genel ve sosyal yetkinlik arasında yüksek, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.729$; $p=0,000<0.05$). Sosyal Medya Tutum Genel ve sosyal izolasyon arasında zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.408$; $p=0,000<0.05$). Sosyal Medya Tutum Genel ve öğretmenlerle ilişki arasında orta, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.541$; $p=0,000<0.05$). Özsaygı ve sosyal izolasyon

arasında çok zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.184$; $p=0,000<0.05$). Özsaygı ve sosyal medya tutum genel arasında çok zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.106$; $p=0,042<0.05$). Benlik Saygısı ve sosyal izolasyon arasında çok zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.115$; $p=0,027<0.05$). Benlik Saygısı ve özsaygı arasında orta, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.584$; $p=0,000<0.05$). Diğer değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).

Tablo 5. Sosyal Medya Tutum Alt Boyutlarının Özsaygı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Özsaygı	Sabit	68,621	15,497	0,000	5,782	0,000	0,050
	Paylaşım İhtiyacı	2,587	1,912	0,157			
	Sosyal Yetkinlik	-3,623	-2,613	0,099			
	Sosyal İzolasyon	-2,926	-2,983	0,003			
	Öğretmenlerle İlişki	1,668	1,899	0,158			

Paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki ile özsaygı arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,782$; $p=0,000<0.05$). Özsaygı düzeyinin belirleyicisi olarak paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,050$). Ergenlerin paylaşım ihtiyacı düzeyi özsaygı düzeyini etkilememektedir ($p=0.157>0.05$). Ergenlerin sosyal yetkinlik düzeyi özsaygı düzeyini etkilememektedir ($p=0.099>0.05$). Ergenlerin sosyal izolasyon düzeyi özsaygı düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-2,926$). Ergenlerin öğretmenlerle ilişki düzeyi özsaygı düzeyini etkilememektedir ($p=0.158>0.05$).

Tablo 6. Sosyal Medya Tutum Alt Boyutlarının Benlik Saygısı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Benlik Saygısı	Sabit	1,764	4,780	0,000	3,106	0,016	0,022
	Paylaşım İhtiyacı	-0,239	-2,120	0,135			
	Sosyal Yetkinlik	0,237	2,048	0,141			
	Sosyal İzolasyon	0,134	1,640	0,010			
	Öğretmenlerle İlişki	-0,090	-1,224	0,222			

Paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki ile benlik saygısı arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,106$; $p=0,016<0,05$). Benlik saygısı düzeyinin belirleyicisi olarak paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,022$). Ergenlerin paylaşım ihtiyacı düzeyi benlik saygısı düzeyini etkilememektedir ($p=0,135>0,05$). Ergenlerin sosyal yetkinlik düzeyi benlik saygısı düzeyini etkilememektedir ($p=0,141>0,05$). Ergenlerin sosyal izolasyon düzeyi benlik saygısı puanını arttırmaktadır ($\beta=0,134$). Diğer bir ifade ile ergenlerin sosyal izolasyon düzeyi benlik düzeyini azaltmaktadır. Ergenlerin öğretmenlerle ilişki düzeyi benlik saygısı düzeyini etkilememektedir ($p=0,222>0,05$).

Tablo 7. Sosyal Medya Genel Tutumun Özsaygı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R^2
Özsaygı	Sabit	54,892	11,389	0,000	4,162	0,042	0,009
	Sosyal Medya Tutum Genel	3,050	2,040	0,042			

Sosyal medya tutum genel ile özsaygı arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,162$; $p=0,042<0,05$). Özsaygı düzeyinin belirleyicisi olarak sosyal medya tutum genel değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,009$). Ergenlerin sosyal medya tutum genel düzeyi özsaygı düzeyini arttırmaktadır ($\beta=3,050$).

Tablo 8. Sosyal Medya Genel Tutumun Benlik Saygısı Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R^2
Benlik Saygısı	Sabit	2,448	6,177	0,000	3,547	0,060	0,007
	Sosyal Medya Tutum Genel	-0,232	-1,883	0,060			

Sosyal medya tutum genel ile benlik saygısı arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=3,547$; $p=0,060>0,050$).

3.1. Sosyal Medya Tutumlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

Tablo 9. Sosyal Medya Tutumlarının Algılanan Aile Gelir Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Paylaşım İhtiyacı	Düşük	17	3,213	0,809	0,379	0,824
	Ortanın Altı	36	3,323	0,918		
	Orta	246	3,293	0,922		
	Ortanın Ustu	53	3,151	1,082		
	Yüksek	16	3,414	0,998		
Sosyal Yetkinlik	Düşük	17	2,873	1,032	0,481	0,750
	Ortanın Altı	36	2,773	0,711		
	Orta	246	2,789	0,899		
	Ortanın Ustu	53	2,799	1,099		
	Yüksek	16	2,479	0,904		
Sosyal İzolasyon	Düşük	17	2,441	0,858	0,193	0,942
	Ortanın Altı	36	2,301	0,829		
	Orta	246	2,414	1,063		
	Ortanın Ustu	53	2,346	1,038		
	Yüksek	16	2,271	0,699		
Öğretmenlerle İlişki	Düşük	17	2,588	1,256	0,983	0,417
	Ortanın Altı	36	2,333	0,976		
	Orta	246	2,717	1,234		
	Ortanın Ustu	53	2,742	1,285		
	Yüksek	16	2,896	0,933		
Sosyal Medya Tutum Genel	Düşük	17	3,133	0,690	0,031	0,998
	Ortanın Altı	36	3,149	0,538		
	Orta	246	3,163	0,644		
	Ortanın Ustu	53	3,137	0,781		
	Yüksek	16	3,185	0,589		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının algılanan aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 10. Sosyal Medya Tutumlarının Anne Baba Evlilik Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Paylaşım İhtiyacı	Evliler	342	3,278	0,931	0,009	0,991
	Boşandılar	17	3,279	1,115		
	Boşanmamış Fakat Ayrı Yaşayan	9	3,236	1,107		
Sosyal Yetkinlik	Evliler	342	2,774	0,917	0,763	0,467
	Boşandılar	17	3,000	1,046		
	Boşanmamış Fakat Ayrı Yaşayan	9	2,556	0,717		
Sosyal İzolasyon	Evliler	342	2,395	1,021	0,154	0,858
	Boşandılar	17	2,255	0,923		
	Boşanmamış Fakat Ayrı Yaşayan	9	2,389	0,965		
Öğretmenlerle İlişki	Evliler	342	2,684	1,209	0,071	0,932
	Boşandılar	17	2,628	1,322		
	Boşanmamış Fakat Ayrı Yaşayan	9	2,815	1,094		
Sosyal Medya Tutum Genel	Evliler	342	3,155	0,652	0,182	0,834
	Boşandılar	17	3,243	0,694		
	Boşanmamış Fakat Ayrı Yaşayan	9	3,101	0,628		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının anne baba evlilik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 11. Sosyal Medya Tutumlarının Anne Baba Sağ Olma Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Paylaşım İhtiyacı	Annem ve Babam Sağ	353	3,286	0,937	1,075	0,360
	Annem ve Babam Öldü	3	2,583	0,564		
	Sadece Annem Öldü	5	3,575	1,048		
	Sadece Babam Öldü	7	2,911	1,179		
Sosyal Yetkinlik	Annem ve Babam Sağ	353	2,782	0,921	0,029	0,993
	Annem ve Babam Öldü	3	2,722	1,251		
	Sadece Annem Öldü	5	2,700	0,960		
	Sadece Babam Öldü	7	2,714	0,832		
Sosyal İzolasyon	Annem ve Babam Sağ	353	2,386	1,014	0,042	0,989
	Annem ve Babam Öldü	3	2,278	0,192		
	Sadece Annem Öldü	5	2,500	1,225		
	Sadece Babam Öldü	7	2,452	1,185		
Öğretmenlerle İlişki	Annem ve Babam Sağ	353	2,707	1,212	1,072	0,361
	Annem ve Babam Öldü	3	2,444	0,694		
	Sadece Annem Öldü	5	2,067	0,796		
	Sadece Babam Öldü	7	2,095	1,343		
Sosyal Medya Tutum Genel	Annem ve Babam Sağ	353	3,165	0,653	0,483	0,694
	Annem ve Babam Öldü	3	2,899	0,600		
	Sadece Annem Öldü	5	3,130	0,603		
	Sadece Babam Öldü	7	2,919	0,724		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının anne baba sağ durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 12. Sosyal Medya Tutumlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Paylaşım İhtiyacı	İlkokul Altı	64	3,135	0,919	1,351	0,251
	İlkokul	103	3,267	1,046		
	Ortaokul	121	3,274	0,927		
	Lise	54	3,521	0,778		
	Üniversite ve üstü	26	3,178	0,905		
Sosyal Yetkinlik	İlkokul Altı	64	2,719	0,880	0,373	0,828
	İlkokul	103	2,822	1,042		
	Ortaokul	121	2,826	0,855		
	Lise	54	2,679	0,850		
	Üniversite ve üstü	26	2,744	0,952		
Sosyal İzolasyon	İlkokul Altı	64	2,432	0,997	0,151	0,963
	İlkokul	103	2,372	1,036		
	Ortaokul	121	2,360	0,992		
	Lise	54	2,460	1,055		
	Üniversite ve üstü	26	2,327	1,038		
Öğretmenlerle İlişki	İlkokul Altı	64	2,635	1,095	1,963	0,100
	İlkokul	103	2,544	1,277		
	Ortaokul	121	2,647	1,189		
	Lise	54	3,093	1,233		
	Üniversite ve üstü	26	2,692	1,147		
Sosyal Medya Tutum Genel	İlkokul Altı	64	3,074	0,586	0,560	0,692
	İlkokul	103	3,151	0,732		
	Ortaokul	121	3,171	0,656		
	Lise	54	3,250	0,615		
	Üniversite ve üstü	26	3,130	0,539		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 13. Sosyal Medya Tutumlarının Anne Tutumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Paylaşım İhtiyacı	Eşitlikçi ve Demokratik	187	3,321	0,937	0,688	0,503
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	111	3,274	0,866		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	70	3,166	1,065		
Sosyal Yetkinlik	Eşitlikçi Ve Demokratik	187	2,804	0,923	0,646	0,525
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	111	2,808	0,869		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	70	2,667	0,983		
Sosyal İzolasyon	Eşitlikçi ve Demokratik	187	2,308	1,051	1,287	0,277
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	111	2,443	0,893		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	70	2,514	1,082		
Öğretmenlerle İlişki	Eşitlikçi ve Demokratik	187	2,763	1,138	0,848	0,429
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	111	2,628	1,258		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	70	2,567	1,312		
Sosyal Medya Tutum Genel	Eşitlikçi ve Demokratik	187	3,210	0,670	1,760	0,173
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	111	3,142	0,607		
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	70	3,041	0,668		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının anne tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 14. Sosyal Medya Tutumlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Paylaşım İhtiyacı	Okur Yazar	25	3,200	1,012	0,779	0,539	
	İlkokul	92	3,265	0,956			
	Ortaokul	136	3,368	0,903			
	Lise	89	3,153	0,965			
	Üniversite	26	3,346	0,953			
Sosyal Yetkinlik	Okur Yazar	25	2,700	0,953	3,047	0,017	3 > 4 5 > 4
	İlkokul	92	2,739	0,854			
	Ortaokul	136	2,942	0,922			
	Lise	89	2,538	0,914			
	Üniversite	26	2,968	0,959			
Sosyal İzolasyon	Okur Yazar	25	2,613	1,039	1,781	0,132	
	İlkokul	92	2,196	0,966			
	Ortaokul	136	2,395	0,982			
	Lise	89	2,547	1,130			
	Üniversite	26	2,276	0,801			
Öğretmenlerle İlişki	Okur Yazar	25	2,800	1,122	1,161	0,328	
	İlkokul	92	2,467	1,014			
	Ortaokul	136	2,809	1,355			
	Lise	89	2,685	1,198			
	Üniversite	26	2,692	1,127			
Sosyal Medya Tutum Genel	Okur Yazar	25	3,066	0,629	2,077	0,083	
	İlkokul	92	3,165	0,638			
	Ortaokul	136	3,246	0,666			
	Lise	89	3,010	0,644			
	Üniversite	26	3,261	0,626			

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal yetkinlik puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,047$; $p=0,017<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. baba eğitim düzeyi Ortaokul olanların sosyal yetkinlik puanları ($2,942 \pm 0,922$), baba eğitim düzeyi Lise olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,538 \pm 0,914$) yüksek bulunmuştur. baba eğitim düzeyi Üniversite olanların sosyal yetkinlik puanları ($2,968 \pm 0,959$), baba eğitim düzeyi Lise olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,538 \pm 0,914$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 15. Sosyal Medya Tutumlarının Baba Tutumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Paylaşım İhtiyacı	Eşitlikçi ve Demokratik	206	3,229	0,938	0,775	0,462	
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	100	3,304	0,969			
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	62	3,393	0,910			
Sosyal Yetkinlik	Eşitlikçi ve Demokratik	206	2,648	0,919	4,861	0,008	2 > 1 3 > 1
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	100	2,940	0,940			
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	62	2,954	0,818			
Sosyal İzolasyon	Eşitlikçi ve Demokratik	206	2,447	1,109	0,794	0,453	
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	100	2,325	0,909			
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	62	2,296	0,820			
Öğretmenlerle İlişki	Eşitlikçi ve Demokratik	206	2,689	1,134	0,178	0,837	
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	100	2,723	1,237			
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	62	2,608	1,407			
Sosyal Medya Tutum Genel	Eşitlikçi ve Demokratik	206	3,092	0,647	2,406	0,092	
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	100	3,230	0,666			
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	62	3,257	0,631			

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal yetkinlik puanları ortalamalarının baba tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,861$; $p=0,008<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. baba tutumu Aşırı koruyucu, müdahaleci olanların sosyal yetkinlik puanları ($2,940 \pm 0,940$), baba tutumu Eşitlikçi ve demokratik olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,648 \pm 0,919$) yüksek bulunmuştur. baba tutumu Aşırı koruyucu ve baskıcı olanların sosyal yetkinlik puanları ($2,954 \pm 0,818$), baba tutumu Eşitlikçi ve demokratik olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,648 \pm 0,919$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının baba tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 16. Sosyal Medya Tutumlarının Kardeş Sayısına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Paylaşım İhtiyacı	Tek Çocuğum	28	3,634	0,734	1,461	0,225	
	2 Kardeşiz	108	3,241	0,970			
	3 Kardeşiz	128	3,256	0,933			
	4 ve Daha Fazla Kardeşiz	104	3,245	0,964			
Sosyal Yetkinlik	Tek Çocuğum	28	3,089	1,002	2,050	0,106	
	2 Kardeşiz	108	2,656	0,821			
	3 Kardeşiz	128	2,749	0,937			
	4 ve Daha Fazla Kardeşiz	104	2,861	0,953			
Sosyal İzolasyon	Tek Çocuğum	28	2,310	1,165	1,622	0,184	
	2 Kardeşiz	108	2,562	1,034			
	3 Kardeşiz	128	2,281	0,987			
	4 ve Daha Fazla Kardeşiz	104	2,361	0,969			

Öğretmenlerle İlişki	Tek Çocuğum	28	3,071	1,588	1,649	0,178	
	2 Kardeşiz	108	2,608	1,162			
	3 Kardeşiz	128	2,583	1,199			
	4 ve Daha Fazla Kardeşiz	104	2,785	1,141			
Sosyal Medya Tutum Genel	Tek Çocuğum	28	3,433	0,629	2,628	0,050	1 > 2 1 > 3
	2 Kardeşiz	108	3,057	0,664			
	3 Kardeşiz	128	3,157	0,665			
	4 ve Daha Fazla Kardeşiz	104	3,188	0,615			

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,628$; $p=0,050<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Tek çocuk olanların sosyal medya tutum genel puanları ($3,433 \pm 0,629$), 2 kardeş olanların sosyal medya tutum genel puanlarından ($3,057 \pm 0,664$) yüksek bulunmuştur. Tek çocuk olanların sosyal medya tutum genel puanları ($3,433 \pm 0,629$), 3 kardeş olanların sosyal medya tutum genel puanlarından ($3,157 \pm 0,665$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 17. Sosyal Medya Tutumlarının Sosyal Medya Kullanım Süresine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Paylaşım İhtiyacı	1 Yıldan Az	43	2,965	1,104	2,097	0,100
	1-2 Yıl	52	3,310	0,768		
	2-3 Yıl	105	3,252	0,950		
	4 Yıl ve Daha Fazla	168	3,362	0,930		

Sosyal Yetkinlik	1 Yıldan Az	43	2,566	0,952	2,376	0,070
	1-2 Yıl	52	2,830	0,829		
	2-3 Yıl	105	2,656	0,825		
	4 Yıl ve Daha Fazla	168	2,895	0,978		
Sosyal İzolasyon	1 Yıldan Az	43	2,473	0,981	0,999	0,393
	1-2 Yıl	52	2,263	0,964		
	2-3 Yıl	105	2,505	1,080		
	4 Yıl ve Daha Fazla	168	2,332	0,993		
Öğretmenlerle İlişki	1 Yıldan Az	43	2,682	1,272	0,267	0,849
	1-2 Yıl	52	2,750	1,221		
	2-3 Yıl	105	2,746	1,151		
	4 Yıl ve Daha Fazla	168	2,627	1,232		
Sosyal Medya Tutum Genel	1 Yıldan Az	43	2,971	0,803	2,291	0,078
	1-2 Yıl	52	3,223	0,546		
	2-3 Yıl	105	3,094	0,615		
	4 Yıl ve Daha Fazla	168	3,224	0,655		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının sosyal medya kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 18. Sosyal Medya Tutumunun Sosyal Medya Kullanım Sıklığına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Paylaşım İhtiyacı	Her Gün Bir Kereden Fazla	181	3,402	0,887	3,715	0,006	1 > 5 2 > 5 3 > 5
	Her Gün Bir Kere	86	3,266	0,917			
	Haftada Bir Kereden Fazla	34	3,290	1,008			
	Haftada Bir Kere	35	3,139	0,999			
	Ayda Birkaç Kere	32	2,738	1,015			
Sosyal Yetkinlik	Her Gün Bir Kereden Fazla	181	2,894	0,920	3,188	0,014	1 > 5 2 > 5 3 > 5
	Her Gün Bir Kere	86	2,748	0,813			
	Haftada Bir Kereden Fazla	34	2,848	1,015			
	Haftada Bir Kere	35	2,619	0,849			
	Ayda Birkaç Kere	32	2,313	1,018			
Sosyal İzolasyon	Her Gün Bir Kereden Fazla	181	2,490	1,056	1,401	0,233	
	Her Gün Bir Kere	86	2,217	0,908			
	Haftada Bir Kereden Fazla	34	2,338	0,999			
	Haftada Bir Kere	35	2,486	0,834			
	Ayda Birkaç Kere	32	2,219	1,189			
Öğretmenlerle İlişki	Her Gün Bir Kereden Fazla	181	2,704	1,182	1,295	0,271	
	Her Gün Bir Kere	86	2,523	1,194			
	Haftada Bir Kereden Fazla	34	2,863	1,172			
	Haftada Bir Kere	35	2,981	1,328			
	Ayda Birkaç Kere	32	2,500	1,278			
Sosyal Medya Tutum Genel	Her Gün Bir Kereden Fazla	181	3,207	0,642	2,049	0,087	
	Her Gün Bir Kere	86	3,169	0,614			
	Haftada Bir Kereden Fazla	34	3,216	0,723			
	Haftada Bir Kere	35	3,081	0,637			
	Ayda Birkaç Kere	32	2,868	0,706			

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı puanları ortalamalarının sosyal medya kullanım sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,715$; $p=0,006<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sosyal medya kullanım sıklığı Her gün bir kereden fazla olanların paylaşım ihtiyacı puanları ($3,402 \pm 0,887$), sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların paylaşım ihtiyacı puanlarından ($2,738 \pm 1,015$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medya kullanım sıklığı her gün bir kere olanların paylaşım ihtiyacı puanları ($3,266 \pm 0,917$), sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların paylaşım ihtiyacı puanlarından ($2,738 \pm 1,015$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medya kullanım sıklığı haftada bir kereden fazla olanların paylaşım ihtiyacı puanları ($3,290 \pm 1,008$), sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların paylaşım ihtiyacı puanlarından ($2,738 \pm 1,015$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal yetkinlik puanları ortalamalarının sosyal medya kullanım sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,188$; $p=0,014<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sosyal medya kullanım sıklığı Her gün bir kereden fazla olanların sosyal yetkinlik puanları ($2,894 \pm 0,920$), sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,313 \pm 1,018$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medya kullanım sıklığı her gün bir kere olanların sosyal yetkinlik puanları ($2,748 \pm 0,813$), sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,313 \pm 1,018$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medya kullanım sıklığı haftada bir kereden fazla olanların sosyal yetkinlik puanları ($2,848 \pm 1,015$), sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,313 \pm 1,018$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının sosyal medya kullanım sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 19. Sosyal Medya Tutumunun Sosyal Medyada Harcanan Süreye Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Paylaşım İhtiyacı	5-10 dk.	73	2,981	0,994	4,567	0,001	4 > 1 5 > 1 5 > 2 5 > 3
	11-30 dk.	88	3,217	0,922			
	31-60 dk.	77	3,263	0,937			
	61-120 dk.	58	3,328	0,795			
	121 dk. ve Daha Fazla	72	3,625	0,933			
Sosyal Yetkinlik	5-10 dk.	73	2,569	0,942	4,212	0,002	4 > 1 5 > 1 5 > 2 5 > 3
	11-30 dk.	88	2,648	0,816			
	31-60 dk.	77	2,712	0,883			
	61-120 dk.	58	2,943	0,983			
	121 dk. ve Daha Fazla	72	3,093	0,916			
Sosyal İzolasyon	5-10 dk.	73	2,420	1,076	1,754	0,138	
	11-30 dk.	88	2,205	0,942			
	31-60 dk.	77	2,297	1,018			
	61-120 dk.	58	2,517	1,151			
	121 dk. ve Daha Fazla	72	2,574	0,880			
Öğretmenlerle İlişki	5-10 dk.	73	2,708	1,189	0,265	0,901	
	11-30 dk.	88	2,761	1,203			
	31-60 dk.	77	2,697	1,141			
	61-120 dk.	58	2,558	1,288			
	121 dk. ve Daha Fazla	72	2,657	1,265			
Sosyal Medya Tutum Genel	5-10 dk.	73	2,994	0,728	2,133	0,076	
	11-30 dk.	88	3,160	0,658			
	31-60 dk.	77	3,160	0,623			
	61-120 dk.	58	3,167	0,561			
	121 dk. ve Daha Fazla	72	3,308	0,643			

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı puanları ortalamalarının sosyal medyada harcanan süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,567$; $p=0,001<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sosyal medyada harcanan süre 61-120 dk. olanların paylaşım ihtiyacı puanları ($3,328 \pm 0,795$), sosyal medyada harcanan süre 5-10 dk. olanların paylaşım ihtiyacı puanlarından ($2,981 \pm 0,994$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 121 dk. ve daha fazla olanların paylaşım ihtiyacı puanları ($3,625 \pm 0,933$), sosyal medyada harcanan süre 5-10 dk. olanların paylaşım ihtiyacı puanlarından ($2,981 \pm 0,994$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 121 dk. ve daha fazla olanların paylaşım ihtiyacı puanları ($3,625 \pm 0,933$), sosyal medyada harcanan süre 11-30 dk. olanların paylaşım ihtiyacı puanlarından ($3,217 \pm 0,922$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 121 dk. ve daha fazla olanların paylaşım ihtiyacı puanları ($3,625 \pm 0,933$), sosyal medyada harcanan süre 31-60 dk. olanların paylaşım ihtiyacı puanlarından ($3,263 \pm 0,937$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal yetkinlik puanları ortalamalarının sosyal medyada harcanan süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,212$; $p=0,002<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sosyal medyada harcanan süre 61-120 dk. olanların sosyal yetkinlik puanları ($2,943 \pm 0,983$), sosyal medyada harcanan süre 5-10 dk. olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,569 \pm 0,942$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 121 dk. ve daha fazla olanların sosyal yetkinlik puanları ($3,093 \pm 0,916$), sosyal medyada harcanan süre 5-10 dk. olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,569 \pm 0,942$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 121 dk. ve daha fazla olanların sosyal yetkinlik puanları ($3,093 \pm 0,916$), sosyal medyada harcanan süre 11-30 dk. olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,648 \pm 0,816$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 121 dk. ve daha fazla olanların sosyal yetkinlik puanları ($3,093 \pm 0,916$), sosyal medyada harcanan süre 31-60 dk. olanların sosyal yetkinlik puanlarından ($2,712 \pm 0,883$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının sosyal medyada harcanan süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda ortalamalar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 20. Sosyal Medya Tutumlarının Sosyal Medyaya Bağlanma Türüne Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Paylaşım İhtiyacı	Ev	261	3,255	0,967	0,402	0,669
	İnternet Kafe	29	3,250	1,091		
	Kablosuz Ağ Bulunan Herhangi Bir Yer	78	3,362	0,790		
Sosyal Yetkinlik	Ev	261	2,710	0,879	2,596	0,076
	İnternet Kafe	29	2,902	0,953		
	Kablosuz Ağ Bulunan Herhangi Bir Yer	78	2,964	1,011		
Sosyal İzolasyon	Ev	261	2,360	1,010	0,829	0,437
	İnternet Kafe	29	2,615	1,005		
	Kablosuz Ağ Bulunan Herhangi Bir Yer	78	2,397	1,030		
Öğretmenlerle İlişki	Ev	261	2,600	1,205	2,983	0,052
	İnternet Kafe	29	2,655	1,125		
	Kablosuz Ağ Bulunan Herhangi Bir Yer	78	2,979	1,220		
Sosyal Medya Tutum Genel	Ev	261	3,128	0,652	1,510	0,222
	İnternet Kafe	29	3,117	0,794		
	Kablosuz Ağ Bulunan Herhangi Bir Yer	78	3,271	0,591		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının sosyal medyaya bağlanma türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 21. Sosyal Medya Tutumlarının Sosyal Medyaya Bağlanılan Araca Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Paylaşım İhtiyacı	Masaüstü Bilgisayar	73	3,139	0,945	1,211	0,299	
	Mobil Cihazlar	261	3,325	0,934			
	Dizüstü Bilgisayar	34	3,210	0,982			
Sosyal Yetkinlik	Masaüstü Bilgisayar	73	2,710	0,921	0,257	0,774	
	Mobil Cihazlar	261	2,795	0,928			
	Dizüstü Bilgisayar	34	2,804	0,850			
Sosyal İzolasyon	Masaüstü Bilgisayar	73	2,557	1,027	3,287	0,038	3 > 2
	Mobil Cihazlar	261	2,304	1,002			
	Dizüstü Bilgisayar	34	2,672	1,000			
Öğretmenlerle İlişki	Masaüstü Bilgisayar	73	2,813	1,235	1,158	0,315	
	Mobil Cihazlar	261	2,682	1,213			
	Dizüstü Bilgisayar	34	2,431	1,109			
Sosyal Medya Tutum Genel	Masaüstü Bilgisayar	73	3,064	0,702	1,923	0,148	
	Mobil Cihazlar	261	3,200	0,637			
	Dizüstü Bilgisayar	34	3,033	0,640			

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal izolasyon puanları ortalamalarının sosyal medyaya bağlanılan araç değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,287$; $p=0,038<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sosyal medyaya bağlanılan araç dizüstü bilgisayar olanların sosyal izolasyon puanları ($2,672 \pm 1,000$), sosyal medyaya bağlanılan araç mobil cihazlar olanların sosyal izolasyon puanlarından ($2,304 \pm 1,002$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının sosyal medyaya bağlanılan araç değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan

tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 22. Sosyal Medya Tutumlarının Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Paylaşım İhtiyacı	Erkek	181	3,240	0,885	-0,752	0,453
	Kadın	187	3,314	0,994		
Sosyal Yetkinlik	Erkek	181	2,803	0,921	0,492	0,623
	Kadın	187	2,756	0,917		
Sosyal İzolasyon	Erkek	181	2,508	1,079	2,251	0,025
	Kadın	187	2,272	0,933		
Öğretmenlerle İlişki	Erkek	181	2,670	1,177	-0,225	0,822
	Kadın	187	2,699	1,242		
Sosyal Medya Tutum Genel	Erkek	181	3,117	0,657	-1,159	0,247
	Kadın	187	3,196	0,647		

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal izolasyon puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.251$; $p=0.025<0,05$). Erkeklerin sosyal izolasyon puanları ($x=2,508$), kadınların sosyal izolasyon puanlarından ($x=2,272$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, öğretmenlerle ilişki, sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 23. Sosyal Medya Tutumlarının Sosyal Medya Üyeliği Olma Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Paylaşım İhtiyacı	Evet	336	3,337	0,904	4,035	0,000
	Hayır	32	2,648	1,105		
Sosyal Yetkinlik	Evet	336	2,815	0,909	2,419	0,016
	Hayır	32	2,406	0,951		
Sosyal İzolasyon	Evet	336	2,388	1,012	-0,015	0,988
	Hayır	32	2,391	1,038		
Öğretmenlerle İlişki	Evet	336	2,719	1,226	1,777	0,034
	Hayır	32	2,323	0,948		
Sosyal Medya Tutum Genel	Evet	336	3,192	0,633	3,347	0,001
	Hayır	32	2,794	0,752		

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyacı puanları ortalamalarının sosyal medya üyeliği olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=4.035$; $p=0.000<0,05$). sosyal medya üyeliği olanların paylaşım ihtiyacı puanları ($x=3,337$), sosyal medya üyeliği olmayanların paylaşım ihtiyacı puanlarından ($x=2,648$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal yetkinlik puanları ortalamalarının sosyal medya üyeliği olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.419$; $p=0.016<0,05$). Sosyal medya üyeliği olanların sosyal yetkinlik puanları ($x=2,815$), sosyal medya üyeliği olmayanların sosyal yetkinlik puanlarından ($x=2,406$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin öğretmenlerle ilişki puanları ortalamalarının sosyal medya üyeliği olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=1.777$; $p=0.034<0,05$). Sosyal medya üyeliği

olanların öğretmenlerle ilişki puanları ($x=2,719$), sosyal medya üyeliği olmayanların öğretmenlerle ilişki puanlarından ($x=2,323$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının sosyal medya üyeliği olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=3.347$; $p=0.001<0,05$). Sosyal medya üyeliği olanların sosyal medya tutum genel puanları ($x=3,192$), sosyal medya üyeliği olmayanların sosyal medya tutum genel puanlarından ($x=2,794$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal izolasyon puanları ortalamalarının sosyal medya üyeliği olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

3.2. Özsaygı ve Benlik Saygısının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

Tablo 24. Özsaygı ve Benlik Saygısının Algılanan Aile Gelir Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Özsaygı	Düşük	17	48,471	25,175	5,520	0,000	$3 > 1$ $4 > 1$ $5 > 1$ $3 > 2$ $4 > 2$ $5 > 2$
	Ortanın Altı	36	58,444	19,154			
	Orta	246	65,268	17,971			
	Ortanın Üstü	53	68,076	17,897			
	Yüksek	16	72,000	14,311			
Benlik Saygısı	Düşük	17	2,706	1,961	2,395	0,050	$1 > 3$ $1 > 4$ $1 > 5$
	Ortanın Altı	36	1,889	1,737			
	Orta	246	1,695	1,562			
	Ortanın Üstü	53	1,434	1,152			
	Yüksek	16	1,563	1,031			

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı puanları ortalamalarının algılanan aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5,520$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Algılanan aile gelir durumu orta olanların özsaygı puanları ($65,268 \pm 17,971$), algılanan aile gelir durumu düşük olanların özsaygı puanlarından ($48,471 \pm 25,175$) yüksek bulunmuştur. Algılanan aile gelir durumu ortanın üstü olanların özsaygı puanları ($68,076 \pm 17,897$), algılanan aile gelir durumu düşük olanların özsaygı puanlarından ($48,471 \pm 25,175$) yüksek bulunmuştur. Algılanan aile gelir durumu yüksek olanların özsaygı puanları ($72,000 \pm 14,311$), algılanan aile gelir durumu düşük olanların özsaygı puanlarından ($48,471 \pm 25,175$) yüksek bulunmuştur. Algılanan aile gelir durumu orta olanların özsaygı puanları ($65,268 \pm 17,971$), algılanan aile gelir durumu ortanın Altı olanların özsaygı puanlarından ($58,444 \pm 19,154$) yüksek bulunmuştur. Algılanan aile gelir durumu ortanın üstü olanların özsaygı puanları ($68,076 \pm 17,897$), algılanan aile gelir durumu ortanın altı olanların özsaygı puanlarından ($58,444 \pm 19,154$) yüksek bulunmuştur. Algılanan aile gelir durumu yüksek olanların özsaygı puanları ($72,000 \pm 14,311$), algılanan aile gelir durumu ortanın altı olanların özsaygı puanlarından ($58,444 \pm 19,154$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin benlik saygısı puanları ortalamalarının algılanan aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,395$; $p=0,050<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Algılanan aile gelir durumu düşük olanların benlik saygısı puanları ($2,706 \pm 1,961$), algılanan aile gelir durumu orta olanların benlik saygısı puanlarından ($1,695 \pm 1,562$) yüksek bulunmuştur. Algılanan aile gelir durumu düşük olanların benlik saygısı puanları ($2,706 \pm 1,961$), algılanan aile gelir durumu ortanın üstü olanların benlik saygısı puanlarından ($1,434 \pm 1,152$) yüksek bulunmuştur. Algılanan aile gelir durumu düşük olanların benlik saygısı puanları ($2,706 \pm 1,961$), algılanan aile gelir durumu yüksek olanların benlik saygısı puanlarından ($1,563 \pm 1,031$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 25. Özsaygı ve Benlik Saygısının Anne Baba Evlilik Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Özsaygı	Evliler	342	64,854	18,161	2,590	0,076	
	Boşandılar	17	55,059	27,332			
	Boşanmamış Fakat Ayrı Yaşayan	9	69,778	19,402			
Benlik Saygısı	Evliler	342	1,637	1,472	8,560	0,000	2 > 1
	Boşandılar	17	3,177	2,038			
	Boşanmamış Fakat Ayrı Yaşayan	9	2,000	1,871			

Araştırmaya katılan ergenlerin benlik saygısı puanları ortalamalarının anne baba evlilik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=8,560$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Anne babası boşanmış olanların benlik saygısı puanları ($3,177 \pm 2,038$), anne baba halen evli olanların benlik saygısı puanlarından ($1,637 \pm 1,472$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı puanları ortalamalarının anne baba evlilik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 26. Özsaygı - Benlik Saygısının Anne Baba Sağ Olma Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Özsaygı	Annem ve Babam Sağ	353	65,043	18,606	3,015	0,030	1 > 4
	Annem ve Babam Öldü	3	45,333	20,133			
	Sadece Annem Öldü	5	62,400	16,637			
	Sadece Babam Öldü	7	48,000	19,732			
Benlik Saygısı	Annem ve Babam Sağ	353	1,674	1,505	4,903	0,002	2 > 1 4 > 1 2 > 3 4 > 3
	Annem ve Babam Öldü	3	3,667	2,517			
	Sadece Annem Öldü	5	1,200	1,789			
	Sadece Babam Öldü	7	3,429	1,618			

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı puanları ortalamalarının anne baba sağ olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,015$; $p=0,030<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Anne baba sağ olanların özsaygı puanları ($65,043 \pm 18,606$), Sadece babası vefat edenlerin özsaygı puanlarından ($48,000 \pm 19,732$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin benlik saygısı puanları ortalamalarının anne baba sağ olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,903$; $p=0,002<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Anne babası vefat edenlerin benlik saygısı puanları ($3,667 \pm 2,517$), anne baba sağ olanların benlik saygısı puanlarından ($1,674 \pm 1,505$) yüksek bulunmuştur. Babası vefat edenlerin benlik saygısı puanları ($3,429 \pm 1,618$), anne baba sağ olanların benlik saygısı puanlarından ($1,674 \pm 1,505$) yüksek bulunmuştur. Anne babası vefat edenlerin benlik saygısı puanları ($3,667 \pm 2,517$), annesi vefat edenlerin olanların benlik saygısı puanlarından ($1,200 \pm 1,789$) yüksek bulunmuştur. Babası vefat edenlerin olanların benlik saygısı puanları ($3,429 \pm 1,618$), annesi vefat edenlerin benlik saygısı puanlarından ($1,200 \pm 1,789$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 27. Özsaygı ve Benlik Saygısının Anne Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Özsaygı	İlkokul Altı	64	61,750	19,979	1,800	0,128
	İlkokul	103	62,097	19,385		
	Ortaokul	121	66,083	17,710		
	Lise	54	65,926	17,749		
	Üniversite ve üstü	26	70,769	18,890		
Benlik Saygısı	İlkokul Altı	64	2,078	1,693	1,156	0,330
	İlkokul	103	1,651	1,564		
	Ortaokul	121	1,686	1,500		
	Lise	54	1,593	1,394		
	Üniversite ve üstü	26	1,500	1,530		

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı, benlik saygısı puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 28. Özsaygı ve Benlik Saygısının Anne Tutumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Özsaygı	Eşitlikçi ve Demokratik	187	70,096	16,146	21,207	0,000	1 > 2 1 > 3 2 > 3
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	111	61,153	18,357			
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	70	54,971	20,931			
Benlik Saygısı	Eşitlikçi ve Demokratik	187	1,460	1,449	6,624	0,001	2 > 1 3 > 1
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	111	1,847	1,509			
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	70	2,200	1,708			

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı puanları ortalamalarının anne tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=21,207$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Anne tutumu Eşitlikçi ve demokratik olanların özsaygı puanları ($70,096 \pm 16,146$), anne tutumu Aşırı koruyucu, müdahaleci olanların özsaygı puanlarından ($61,153 \pm 18,357$) yüksek bulunmuştur. Anne tutumu eşitlikçi ve demokratik olanların özsaygı puanları ($70,096 \pm 16,146$), anne tutumu aşırı koruyucu ve baskıcı olanların özsaygı puanlarından ($54,971 \pm 20,931$) yüksek bulunmuştur. Anne tutumu aşırı koruyucu, müdahaleci olanların özsaygı puanları ($61,153 \pm 18,357$), anne tutumu aşırı koruyucu ve baskıcı olanların özsaygı puanlarından ($54,971 \pm 20,931$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin benlik saygısı puanları ortalamalarının anne tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=6,624$; $p=0,001<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Anne tutumu aşırı koruyucu, müdahaleci olanların benlik saygısı puanları ($1,847 \pm 1,509$), anne tutumu eşitlikçi ve demokratik olanların benlik saygısı puanlarından ($1,460 \pm 1,449$) yüksek bulunmuştur. Anne tutumu aşırı koruyucu ve baskıcı olanların benlik saygısı puanları ($2,200 \pm 1,708$), anne tutumu eşitlikçi ve demokratik olanların benlik saygısı puanlarından ($1,460 \pm 1,449$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 29. Özsaygı ve Benlik Saygısının Baba Eğitim Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Özsaygı	Okur Yazar	25	56,480	18,233	1,905	0,109	
	İlkokul	92	63,391	19,279			
	Ortaokul	136	64,677	18,311			
	Lise	89	66,247	18,810			
	Üniversite	26	69,539	18,316			
Benlik Saygısı	Okur Yazar	25	2,560	1,917	2,967	0,020	1 > 2 1 > 3 1 > 4 1 > 5
	İlkokul	92	1,424	1,431			
	Ortaokul	136	1,750	1,408			
	Lise	89	1,798	1,625			
	Üniversite	26	1,500	1,679			

Araştırmaya katılan ergenlerin benlik saygısı puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,967$; $p=0,020<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Baba eğitim düzeyi okur yazar olanların benlik saygısı puanları ($2,560 \pm 1,917$), baba eğitim düzeyi İlkokul olanların benlik saygısı puanlarından ($1,424 \pm 1,431$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi okur yazar olanların benlik saygısı puanları ($2,560 \pm 1,917$), baba eğitim düzeyi Ortaokul olanların benlik saygısı puanlarından ($1,750 \pm 1,408$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi okur yazar olanların benlik saygısı puanları ($2,560 \pm 1,917$), baba eğitim düzeyi Lise olanların benlik saygısı puanlarından ($1,798 \pm 1,625$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi okur yazar olanların benlik saygısı puanları ($2,560 \pm 1,917$), baba eğitim düzeyi Üniversite olanların benlik saygısı puanlarından ($1,500 \pm 1,679$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 30. Özsaygı ve Benlik Saygısının Baba Tutumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Özsaygı	Eşitlikçi ve Demokratik	206	67,825	17,942	11,585	0,000	1 > 3 2 > 3
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	100	63,480	17,894			
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	62	55,226	19,767			
Benlik Saygısı	Eşitlikçi ve Demokratik	206	1,578	1,502	5,937	0,003	3 > 1 3 > 2
	Aşırı Koruyucu, Müdahaleci	100	1,630	1,346			
	Aşırı Koruyucu ve Baskıcı	62	2,323	1,827			

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı puanları ortalamalarının baba tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=11,585$; $p=0,000<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Baba tutumu eşitlikçi ve demokratik olanların özsaygı puanları ($67,825 \pm 17,942$), baba tutumu aşırı koruyucu ve baskıcı olanların özsaygı puanlarından ($55,226 \pm 19,767$) yüksek bulunmuştur. Baba tutumu aşırı koruyucu, müdahaleci olanların özsaygı puanları ($63,480 \pm 17,894$), baba tutumu aşırı koruyucu ve baskıcı olanların özsaygı puanlarından ($55,226 \pm 19,767$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin benlik saygısı puanları ortalamalarının baba tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5,937$; $p=0,003<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Baba tutumu aşırı koruyucu ve baskıcı olanların benlik saygısı puanları ($2,323 \pm 1,827$), baba tutumu eşitlikçi ve demokratik olanların benlik saygısı puanlarından ($1,578 \pm 1,502$) yüksek bulunmuştur. Baba tutumu aşırı koruyucu ve baskıcı olanların benlik saygısı puanları ($2,323 \pm 1,827$), baba tutumu aşırı koruyucu, müdahaleci olanların benlik saygısı puanlarından ($1,630 \pm 1,346$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 31. Özsaygı ve Benlik Saygısının Kardeş Sayısına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Özsaygı	Tek Çocuğum	28	61,429	21,422	1,259	0,288
	2 Kardeşiz	108	67,259	17,199		
	3 Kardeşiz	128	63,156	18,618		
	4 ve Daha Fazla Kardeşiz	104	64,192	19,670		
Benlik Saygısı	Tek Çocuğum	28	2,214	1,912	1,816	0,144
	2 Kardeşiz	108	1,500	1,384		
	3 Kardeşiz	128	1,719	1,531		
	4 ve Daha Fazla Kardeşiz	104	1,808	1,583		

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı, benlik saygısı puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 32. Özsaygı ve Benlik Saygısının Sosyal Medya Kullanım Süresine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Özsaygı	1 Yıldan Az	43	62,233	19,406	1,961	0,119
	1-2 Yıl	52	69,462	18,254		
	2-3 Yıl	105	65,600	18,758		
	4 Yıl ve Daha Fazla	168	62,905	18,601		
Benlik Saygısı	1 Yıldan Az	43	2,047	1,851	1,042	0,374
	1-2 Yıl	52	1,769	1,477		
	2-3 Yıl	105	1,752	1,686		
	4 Yıl ve Daha Fazla	168	1,595	1,372		

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı, benlik saygısı puanları ortalamalarının sosyal medya kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 33. Özsaygı-Benlik Saygısının Sosyal Medya Kullanım Sıklığına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Özsaygı	Her Gün Bir Kereden Fazla	181	63,160	18,785	0,668	0,615
	Her Gün Bir Kere	86	66,884	18,688		
	Haftada Bir Kereden Fazla	34	66,353	19,148		
	Haftada Bir Kere	35	63,886	18,188		
	Ayda Birkaç Kere	32	64,625	19,467		
Benlik Saygısı	Her Gün Bir Kereden Fazla	181	1,856	1,664	1,794	0,129
	Her Gün Bir Kere	86	1,384	1,209		
	Haftada Bir Kereden Fazla	34	1,765	1,558		
	Haftada Bir Kere	35	1,971	1,445		
	Ayda Birkaç Kere	32	1,500	1,626		

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı, benlik saygısı puanları ortalamalarının sosyal medya kullanım sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 34. Özsaygı-Benlik Saygısının Sosyal Medyada Harcanan Süreye Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Özsaygı	5-10 dk.	73	66,521	16,977	2,698	0,031	1 > 5 2 > 5 3 > 5
	11-30 dk.	88	65,864	19,736			
	31-60 dk.	77	67,117	19,310			
	61-120 dk.	58	64,207	18,648			
	121 dk. ve Daha Fazla	72	58,333	17,885			

Benlik Saygısı	5-10 dk.	73	1,836	1,590	2,456	0,045	1 > 3 2 > 3 4 > 3 5 > 3
	11-30 dk.	88	1,796	1,606			
	31-60 dk.	77	1,247	1,309			
	61-120 dk.	58	1,776	1,644			
	121 dk. ve Daha Fazla	72	1,958	1,496			

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı puanları ortalamalarının sosyal medyada harcanan süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,698$; $p=0,031<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sosyal medyada harcanan süre 5-10 dk. olanların özsaygı puanları ($66,521 \pm 16,977$), sosyal medyada harcanan süre 121 dk. ve daha fazla olanların özsaygı puanlarından ($58,333 \pm 17,885$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 11-30 dk. olanların özsaygı puanları ($65,864 \pm 19,736$), sosyal medyada harcanan süre 121 dk. ve daha fazla olanların özsaygı puanlarından ($58,333 \pm 17,885$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 31-60 dk. olanların özsaygı puanları ($67,117 \pm 19,310$), sosyal medyada harcanan süre 121 dk. ve daha fazla olanların özsaygı puanlarından ($58,333 \pm 17,885$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin benlik saygısı puanları ortalamalarının sosyal medyada harcanan süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,456$; $p=0,045<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sosyal medyada harcanan süre 5-10 dk. olanların benlik saygısı puanları ($1,836 \pm 1,590$), sosyal medyada harcanan süre 31-60 dk. olanların benlik saygısı puanlarından ($1,247 \pm 1,309$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 11-30 dk. olanların benlik saygısı puanları ($1,796 \pm 1,606$), sosyal medyada harcanan süre 31-60 dk. olanların benlik saygısı puanlarından ($1,247 \pm 1,309$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 61-120 dk. olanların benlik saygısı puanları ($1,776 \pm 1,644$), sosyal medyada harcanan süre 31-60 dk. olanların benlik saygısı puanlarından ($1,247 \pm 1,309$) yüksek bulunmuştur. Sosyal medyada harcanan süre 121 dk. ve daha fazla olanların benlik saygısı puanları

(1,958 ± 1,496), sosyal medyada harcanan süre 31-60 dk. olanların benlik saygısı puanlarından (1,247 ± 1,309) yüksek bulunmuştur.

Tablo 35. Özsaygı-Benlik Saygısının Sosyal Medya Bağlanma Türüne Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Özsaygı	Ev	261	65,839	17,965	2,227	0,109	
	İnternet Kafe	29	61,379	17,929			
	Kablosuz Ağ Bulunan Herhangi Bir Yer	78	61,282	21,249			
Benlik Saygısı	Ev	261	1,598	1,434	3,340	0,037	2 > 1
	İnternet Kafe	29	2,276	1,709			
	Kablosuz Ağ Bulunan Herhangi Bir Yer	78	1,910	1,767			

Araştırmaya katılan ergenlerin benlik saygısı puanları ortalamalarının sosyal medyaya bağlanma türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=3,340; p=0,037<0.05). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sosyal medyaya bağlanma türü internet kafe olanların benlik saygısı puanları (2,276 ± 1,709), sosyal medyaya bağlanma türü ev olanların benlik saygısı puanlarından (1,598 ± 1,434) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı puanları ortalamalarının sosyal medyaya bağlanma türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Tablo 36. Özsaygı-Benlik Saygısının Sosyal Medya Bağlanma Aracına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Özsaygı	Masaüstü Bilgisayar	73	62,192	18,307	1,415	0,244
	Mobil Cihazlar	261	64,628	19,068		
	Dizüstü Bilgisayar	34	68,706	17,041		

Benlik Saygısı	Masaüstü Bilgisayar	73	1,863	1,465	0,507	0,602
	Mobil Cihazlar	261	1,667	1,519		
	Dizüstü Bilgisayar	34	1,794	1,871		

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı, benlik saygısı puanları ortalamalarının sosyal medyaya bağlanılan araç değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 37. Özsaygı-Benlik Saygısının Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Özsaygı	Erkek	181	64,707	17,889	0,186	0,852
	Kadın	187	64,342	19,624		
Benlik Saygısı	Erkek	181	1,652	1,436	-0,801	0,423
	Kadın	187	1,781	1,640		

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı, benlik saygısı puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 38. Özsaygı-Benlik Saygısının Sosyal Medya Üyeliği Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	P
Özsaygı	Evet	336	64,405	19,048	-0,387	0,652
	Hayır	32	65,750	15,705		
Benlik Saygısı	Evet	336	1,717	1,526	-0,005	0,996
	Hayır	32	1,719	1,727		

Araştırmaya katılan ergenlerin özsaygı, benlik saygısı puanları ortalamalarının sosyal medya üyeliği olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

BÖLÜM 4: SONUÇ ve TARTIŞMA, ÖNERİLER

Bu bölümde yapılan araştırma çalışması sürecinde elde edilen verilerin istatistiksel analiz ve hesaplamaları sonucunda ortaya çıkarılan bulgular ışığında araştırmanın problemlerine ilişkin açıklamalara, elde edilen sonuçların konu ile ilgili önceki örnek çalışmalarla kıyaslanarak tartışılmasına ve sonraki çalışmalara yön gösterebilmek amacıyla önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuç ve Tartışma

Ergenlerde sosyal medya tutumlarının özsayılarına etkilerini ölçmek amacıyla İstanbul ili, Güngören ilçesinde 8. Sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilen bu araştırma çalışmasında elde edilen sonuç ve istatistiksel bulgulardan hareketle bazı sonuçlar ortaya çıkarılmıştır. Araştırma sonuçlarını elde edebilmek için öğrencilere Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Coopersmith Özsaygı Envanteri (CSEI), Sosyal Medya Tutum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Araştırma cinsiyet değişkenine göre 181'i (% 49,2) erkek, 187'si (% 50,8) kadın olmak üzere toplam 368 8. Sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma verileri incelendiğinde öğrencilerin anne-baba evlilik durumu değişkenine göre 342'sinin (% 92,9) hâlâ evli olduğu, 17'sinin (% 4,6) boşandığı, 9'unun (% 2,4) ise boşanmamasına rağmen ayrı yaşadığı saptanmıştır. Anne eğitim düzeyi değişkenine bakıldığında 64'ünün (% 17,4) ilkokul altı, 103'ünün (% 28,0) ilkokul, 121'inin (% 32,9) ortaokul, 54'ünün (% 14,7) lise, 26'sının (% 7,1) ise üniversite ve üstü olduğu tespit edilmiştir. Aynı durum baba eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde babaların 25'inin (% 6,8) sadece okuryazar, 92'sinin (% 25,0) ilkokul, 136'sının (% 37,0) ortaokul, 89'unun (% 24,2) lise, 26'sının (% 7,1) üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-baba sağ olup olmama durumu değişkenine bakıldığında 353'ünün (% 95,9) anne ve babasının sağ olduğu, 3'ünün (% 0,8) anne ve babasının öldüğü, 5'inin (% 1,4) sadece annesinin öldüğü, 7'sinin (% 1,9) ise sadece babasının öldüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin kardeş sayıları değerlendirilmeye alındığında 28'inin (% 7,6) tek çocuk, 108'inin (% 29,3) 2 kardeş, 128'inin (% 34,8) 3 kardeş, 104'ünün (% 28,3) ise 4 ve daha fazla kardeş olduğu ortaya çıkan sonuçlar arasında yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algılanan aile gelir durumu 17'si (% 4,6) düşük, 36'sı (% 9,8) ortanın altı, 246'sı (% 66,8) orta, 53'ü (% 14,4) ortanın üstü, 16'sı (% 4,3) yüksek olacak şekilde dağılım göstermektedir. Ergenler anne tutumu değişkenine göre değerlendirildiğinde 187'sinin (% 50,8) eşitlikçi ve demokratik, 111'inin (% 30,2) aşırı koruyucu ve müdahaleci, 70'inin (% 19,0) aşırı koruyucu ve baskıcı olarak dağıldığı gözlemlenmektedir. Öğrencilerin yanıtları benzer şekilde baba tutumu değişkenine göre ele alındığında ise 206'sının (% 56,0) eşitlikçi ve demokratik, 100'ü (% 27,2) aşırı koruyucu ve müdahaleci, 62'sinin (% 16,8) ise aşırı koruyucu ve baskıcı olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan ergenler sosyal medya üyeliği olma durumu değişkenine göre 336'sı (% 91,3) evet, 32'si (% 8,7) hayır olacak şekilde dağılmaktadır. Sosyal medya kullanım süresi değişkenine göre ise öğrencilerin yanıtları 43'ü (% 11,7) 1 yıldan az, 52'si (% 14,1) 1-2 yıl, 105'i (% 28,5) 2-3 yıl, 168'i (% 45,7) 4 yıl ve daha fazla şeklindedir. Öğrencilerin sosyal medya kullanım sıklığı ile ilgili yanıtlarına bakıldığında 181'inin (% 49,2) her gün bir kereden fazla, 86'sının (% 23,4) her gün bir kere, 34'ünün (% 9,2) haftada bir kereden fazla, 35'inin (% 9,5) haftada bir kere, 32'sinin (% 8,7) ise ayda birkaç kere sosyal medyada aktiflik gösterdiği görülmektedir.

Ergenler sosyal medyada 73'ü (% 19,8) 5-10 dk, 88'i (% 23,9) 11-30 dk, 77'si (% 20,9) 31-60 dk, 58'i (% 15,8) 61-120 dk, 72'si (% 19,6) 121 dk ve daha fazla olacak şekilde süre harcamaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler sosyal medyaya 261'i (% 70,9) ev, 29'u (% 7,9) internet kafe, 78'i (% 21,2) kablosuz ağ bulunan herhangi bir yerden bağlanmaktadır. Öğrencilerin yanıtları sosyal medyaya bağlanılan araç değişkenine göre ele alındığında 73'ünün (% 19,8) masaüstü bilgisayar, 261'inin (% 70,9) mobil cihazlar, 34'ünün (% 9,2) ise dizüstü bilgisayar ile bağlandığı ortaya çıkarılmıştır.

Ergenlerin sosyal medya tutumlarına ilişkin ortalama sonuçlarına bakıldığında “paylaşım ihtiyacı” düzeyinin orta, “sosyal yetkinlik” düzeyinin orta, “öğretmenlerle ilişki” düzeyinin orta, “sosyal medya tutum genel” düzeyinin orta, “sosyal izolasyon” düzeyinin ise zayıf olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Sosyal Medya Tutum Ölçeği'nin alt boyutlarının özsaygı üzerine etkisi incelendiğinde Paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki ile özsaygı arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel

olarak anlamlı bulunmuştur. Özsaygı düzeyinin belirleyicisi olarak paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ve ergenlerin paylaşım ihtiyacı düzeyi özsaygı düzeyini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ergenlerin sosyal yetkinlik düzeyi özsaygı düzeyini etkilememektedir fakat sosyal izolasyon düzeyi özsaygı düzeyini azaltmaktadır. Ergenlerin öğretmenlerle ilişki düzeyi ise özsaygı düzeyini etkilememektedir (Tablo 5).

Sosyal Medya Tutum Ölçeği'nin alt boyutlarının benlik saygısı üzerine etkisi incelendiğinde ise paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki ile benlik saygısı arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Benlik saygısı düzeyinin belirleyicisi olarak paylaşım ihtiyacı, sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür fakat ergenlerin paylaşım ihtiyacı düzeyi benlik saygısı düzeyini etkilememektedir. Yine ergenlerin sosyal yetkinlik düzeyi de benlik saygısı düzeyini etkilememektedir. Ergenlerin sosyal izolasyon düzeyi ise benlik saygısı puanını arttırmakta, diğer bir ifade ile ergenlerin sosyal izolasyon düzeyi benlik düzeyini azaltmaktadır (Tablo 6).

Araştırma verileri üzerine uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre öğrencilerin sosyal medya tutumları algılanan gelir düzeyi, anne-baba evlilik durumu, anne-babanın sağ olup olmama durumu, annenin eğitim düzeyi, annenin tutum değişkeni, kardeş sayısı, sosyal medyaya bağlanma türü açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırma verileri üzerine uygulanan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre öğrencilere uygulanan sosyal medya tutum ölçeğinin alt boyutlarından olan sosyal yetkinlik puan ortalamaları baba eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermiştir ($F=3,047$; $p=0,017<0.05$). Farklılıkların sebeplerini ortaya çıkarmak amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sonuç olarak baba eğitim düzeyi ortaokul olanların sosyal yetkinlik puanları, baba eğitim düzeyi lise olanların sosyal yetkinlik puanlarından yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi Üniversite olanların sosyal yetkinlik puanları ise baba eğitim düzeyi lise olanların sosyal yetkinlik puanlarından yüksek bulunmuştur (Tablo 14).

Aynı şekilde araştırmaya katılan ergenlerin sosyal yetkinlik puanları ortalamalarının baba tutumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,861$; $p=0,008<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sonucunda baba tutumu aşırı koruyucu ve müdahaleci olanların sosyal yetkinlik puanları, baba tutumu eşitlikçi ve demokratik olanların sosyal yetkinlik yüksek bulunmuştur. Baba tutumu aşırı koruyucu ve baskıcı olanların sosyal yetkinlik puanları, baba tutumu eşitlikçi ve demokratik olanların sosyal yetkinlik puanlarından ise yüksek bulunmuştur (Tablo 15).

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal medya tutum genel puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,050<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Tek ocuk olanların sosyal medya tutum genel puanları, 2 kardeş olanların sosyal medya tutum genel puanlarından yüksek bulunmuştur. Tek ocuk olanların sosyal medya tutum genel puanları, 3 kardeş olanların sosyal medya tutum genel puanlarından yüksek bulunmuştur (Tablo 16).

Araştırmaya katılan ergenlerin paylaşım ihtiyaı puanları ortalamalarının sosyal medya kullanım sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,006<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sosyal medya kullanım sıklığı her gün bir kereden fazla olanların paylaşım ihtiyaı puanları, sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların paylaşım ihtiyaı puanlarından yüksek bulunmuştur. Sosyal medya kullanım sıklığı her gün bir kere olanların paylaşım ihtiyaı puanları, sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların paylaşım ihtiyaı puanlarından yüksek bulunmuştur. Sosyal medya kullanım sıklığı haftada bir kereden fazla olanların paylaşım ihtiyaı puanları, sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların paylaşım ihtiyaı puanlarından yüksek bulunmuştur (Tablo 18).

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal yetkinlik puanları ortalamalarının sosyal medya kullanım sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,014<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Sosyal medya kullanım sıklığı her gün bir kereden fazla olanların sosyal yetkinlik puanları, sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların sosyal yetkinlik puanlarından yüksek bulunmuştur. Sosyal medya kullanım sıklığı her gün bir kere olanların sosyal yetkinlik puanları, sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların sosyal yetkinlik puanlarından yüksek bulunmuştur. Sosyal medya kullanım sıklığı haftada bir kereden fazla olanların sosyal yetkinlik puanları, sosyal medya kullanım sıklığı ayda birkaç kere olanların sosyal yetkinlik puanlarından yüksek bulunmuştur (Tablo 18).

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyal izolasyon puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.251$; $p=0.025<0,05$). Erkeklerin sosyal izolasyon puanları, kızların sosyal izolasyon puanlarından yüksek bulunmuştur (Tablo 22).

Rosenberg ve Coopersmith Benlik saygısı ölçekleri için çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir farklılaşma meydana getirme durumuna göre yapılan varyans analizi (Anova) sonuçları değerlendirildiğinde ailenin gelir durumu, anne-baba evlilik durumu, anne-baba sağ olup olmama durumu, anne tutumu, baba eğitim düzeyi, baba tutumu, sosyal medyada harcanan süre ve sosyal medyaya bağlanma yeri açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p<0.05$). Fakat aynı ölçekler için aynı analiz çalışması yapıldığında anne eğitim düzeyi, kardeş sayısı, sosyal medya kullanım sıklığı, sosyal medyaya bağlanılan araç, cinsiyet ve sosyal medya üyeliğinin olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılaşmaya ulaşılmamıştır ($p>0.05$).

Yapılan araştırma çalışmasında elde edilen bulgulara ait sonuçlar literatürde yer alan diğer araştırma çalışmaları bulgularına benzerlik ve farklılıkları gösteren noktalar açısından ele alındığında aşağıda yer alan detaylara ulaşılmıştır. Yapılan literatür araştırmasında sosyal medya tutumunun benlik saygısına etkisi ile ilgili araştırmaların daha çok lise öğrencileri üzerine yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yüzden konu ve

sonuçlarıyla ilgili benzerlik ve farklılık kıyaslaması daha çok lise ve üniversitelerde öğrenim görmekte olan öğrencilerle gerçekleştirilen çalışmalarla yapılmıştır. Yapılan çalışmaya ait bazı bulgular diğer benzer çalışmalarla örtüşmeler gösterirken, bazı bulguların ise benzer çalışmalardan farklı sonuçlar ortaya koyduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Sosyal Medya Tutumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Yapılan araştırma çalışmasında ortaokul 8. Sınıfta öğrenim görmekte olan ergenlik dönemi öğrencilerinin sosyal medya tutumlarının alt boyutlarına ilişkin ortalama sonuçları incelendiğinde “paylaşım ihtiyacı” düzeyinin orta, “sosyal yetkinlik” düzeyinin orta, “öğretmenlerle ilişki” düzeyinin orta, “sosyal medya tutum genel” düzeyinin orta, “sosyal izolasyon” düzeyinin ise zayıf olduğu tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, yapılan benzer çalışmaların bulguları ile kıyaslandığında aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır.

Yanar (2015), 14-18 yaş aralığındaki ergenlerle ilgili yaptığı çalışmada araştırmaya katılan ergenlerin sosyal medya tutum ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları incelendiğinde, “paylaşım ihtiyacı” düzeyi ortalamasının yüksek, “sosyal yetkinlik” düzeyi ortalamasının yüksek, “sosyal izolasyon” düzeyi ortalamasının yüksek, “öğretmenlerle ilişki” düzeyi ortalamasının yüksek ve “genel sosyal medya tutumu” düzeyi ortalamasının da yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Düşünceli (2016), özel lise öğrencileri ile ilgili yaptığı çalışmanın sonucunda sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı ve öğretmenler ile iletişim alt boyutlarında sosyal medyayı ihtiyacı olduğu zaman kullananların ortalama düzeylerinin kullanmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal izolasyon alt boyutunda ise sosyal medyayı destek amaçlı kullanmayanların ortalama düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde sosyal izolasyon tutumuna sahip bireylerin sosyal medyayı ihtiyacı olduğunda bir destek aracı olması amacıyla kullanmadığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Bu verilere göre yapılan araştırma, diğer araştırmalarla benzerlikler taşımaktadır.

Özsaygı ve Benlik Saygısına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Yapılan araştırma çalışmasında ortaokul 8. Sınıfta öğrenim görmekte olan ergenlik dönemi öğrencilerinin özsaygı puanları ortalamalarının algılanan aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Kalgı (2014), lise 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerle yaptığı çalışmanın analizleri sonucunda öğrencilerin aile gelir düzeyi ile özsaygı puanları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Kor (2008), ortaöğretim öğrencileri ile ilgili yaptığı araştırma çalışması analiz sonuçlarına göre özsaygı ile aile gelir durumu değişkeni ele alındığında aile ekonomik durumu iyi olanlar ile orta olanlar arasında anlamlı farklılaşma varken, diğer gruplar arasında ise farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Yapılan araştırma çalışmasında ortaokul 8. Sınıfta öğrenim görmekte olan ergenlik dönemi öğrencilerinin özsaygı puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmazken, baba eğitim düzeyinin ise anlamlı bir farka sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Saraç (2014), 8. Sınıflar ile yaptığı çalışmanın sonucunda benlik saygısı düzeylerinin öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Yapılan araştırma çalışmasında ortaokul 8. Sınıfta öğrenim görmekte olan ergenlik dönemi öğrencilerinin özsaygı puanları ortalamalarının sosyal medya sitelerinde harcanan süreye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Saraç (2014), öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin öğrencilerin sosyal medya sitelerini kullanma süresi değişkenine göre farklılaşmasını saptamak için yapılan analizler sonucunda, farklılığın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırma çalışmasında ortaokul 8. Sınıfta öğrenim görmekte olan ergenlik dönemi öğrencilerinin özsaygı puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü

varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Körükçü (2004), anaokulu öğrencileri ile yaptığı çalışmanın analiz sonuçlarına göre ise benliğin puan ortalamalarında cinsiyetin anlamlı farka sebep olduğu görülmektedir. Kız çocukların benlik saygısı puan ortalamaları, erkeklerin benlik saygısı puan ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Mutlu (2014), lisede öğrenim görmekte olan öğrencilerle yaptığı çalışmada öğrencilerin özsaygı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılaşmalara uğramadığını sonucuna ulaşmıştır.

4.2. Öneriler

Yapılan araştırma çalışması sonucunda ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde eğitimcilere ve ilgili konuda çalışma yapacak olan diğer araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir.

4.2.1. Eğitimci ve Ailelere Öneriler

1. Okul rehberlik servisi tarafından velilere ergenlik dönemi özellikleri, internet, sosyal medya hesapları ve kullanımına ilişkin bilgilendirme seminerleri yapılmalı ve çocukları ile ilgili karşılaşılabilecekleri sorunlar hakkında bilgi verilerek olası durumda nasıl bir yaklaşımda bulunmaları konusunda örnek olaylar üzerinde durulmalıdır.
2. Okul rehber öğretmenleri ve diğer öğretmenler işbirliği yaparak öğrencilere sosyal medyayı kendilerine yarar sağlayabilecek şekilde nasıl kullanabilecekleri konusunda seminer çalışmaları yapmalıdırlar.
3. Öğretmenler, öğrencilerin teknoloji çağını aktif yaşama heveslerini kullanarak çalışmaları okul ve sınıfın dışına da taşıyarak öğrencilerin birbirleriyle ve kendileriyle iletişim halinde olabilecekleri sanal eğitim ortamları oluşturmalıdırlar.
4. Öğrenciler için enerjilerini verimli alanlara yöneltebilecekleri ve yüzyüze sosyalleşebilecekleri eğitsel, sanatsal ya da sportif faaliyet çalışmaları yapılmalı ve bu çalışmalar düzenli hale getirilmelidir.
5. Okul psikolojik danışmanları ve rehberlik servisleri bilinçsiz internet kullanımına karşın öğrencilerle önleyici rehberlik çalışmaları yapmalı, öğrencilerin internet bağımlılığı ve olası sonuçları hakkında bilgilenmesini sağlamalıdırlar.

6. Okul müdürleri, öğretmenler ve rehber öğretmenler bağlı oldukları okullarda öğrenim görmekte olan yaş grupları ile ilgili bilimsel araştırma çalışmalarını takip eden bir komisyon kurabilir ve okul sorunlarıyla örtüşen ya da sorunları önleyici nitelikte olduğu düşünülen araştırma çalışmaları ile ilgili çeşitli broşür, seminer, etkinlik faaliyetleri yürütebilirler.
7. Özellikle küçük yaş gruplarının cep telefonu ve tablet kullanımının zararları, özel bir sebeple kullanılması gerekiyorsa da takibi konusunda veliler uyarılmalıdır.

4.2.2. Araştırmacılara Öneriler

1. Araştırma daha geniş bir evren ya da örneklem üzerinde uygulanabilir ve üzerine araştırma yapılan kişi sayısının artması sağlanabilir.
2. Yapılan çalışma ortaokul 8. Sınıf öğrencilerine yöneliktir. Benzer bir çalışma 6, 7 ve 8. Sınıfta aynı öğrenciler üzerinde boylamsal olarak yapılarak, yıllara ve ergenlik döneminin ilerleyişine göre sonuçların ne şekilde etkilenebileceği üzerine yapılabilir.
3. İlgili konuda daha nitelikli sonuçlara ulaşabilmek amacıyla öğrencilerle yüz yüze çalışma yürütülmeli ve standart ölçeklerin yanı sıra açık uçlu sorularla da derinlemesine araştırma çalışmaları yapılabilir.
4. Araştırma bir bölgede (İstanbul İli, Güngören İlçesi) yapılmıştır. Farklı sosyal yapıya sahip ilçelerde yapılarak sonuçların farklı sosyolojik değişkenler açısından da ele alınması sağlanabilir.
5. Araştırma tek bir okulda yapılmıştır, farklı okul ve okul türlerinde benzer bir çalışma yapılarak değişkenler farklı açılardan incelenip kıyaslamalarda bulunulabilir.
6. Sosyal medyanın hayatlarımıza hızlı bir giriş yapmasının ardından hızla yayılıyor ve kullanımının gün be gün artıyor olmasının altında başka hangi nedenlerin olabileceğini saptayabilmek amacıyla çeşitli araştırma çalışmaları yapılabilir.
7. Çalışmaların sadece bilimsel literatüre katkı sağlamasının yanı sıra halka da inmesini sağlamak amacıyla araştırmacılar ilgili kurum, kuruluş ve kişilerle işbirliği hâlinde çalışarak halkın ilgili konuda bilimsel çalışma sonuçlarından haberdar olmasını sağlayacak çalışmalar yürütebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar ve Dergiler

- Akar, E. (2006). Blogla pazarlama. Tiem Yayınları. İstanbul.
- Arı, R. (2003). Gelişim ve Öğrenme. Atlas Kitabevi. Konya.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 2009 (1), 55–67.
- Arslan Cansever, B. (2013). Ergenlerin İnternet Kullanımın Toplumsal İlişkilerde Yarattığı Sorunlar. (Ed., M, Kalkan ve C, Kaygusuz). *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler*. Anı Yayıncılık. Ankara.
- Ataman, A. (2004) Gelişim ve Öğrenme. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık. Ankara.
- Aydın, B. (2005). Çocuk ve Ergen Psikolojisi. Atlas Yayınları. Ankara
- Ayhan, B. ve Balcı S. (2009). Kırgızistan’da Üniversite Gençliği ve İnternet: Bir Kullanımlar ve Doyumlar Arastırması. *Bilig. Kıs / 2009. Sayı 48: 13-40.*
- Baran, G. (1999). Korunmaya muhtaç çocuk ve benlik kavramı. *Yaysan Matbaacılık. s, 111. Ankara.*
- Batıgün, A.D. ve Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26 (67), 1-10.
- Baymur, F. (1984). Genel psikoloji. İnkılâp Kitabevi Yayınları, 268 s., İstanbul.
- Baymur, F. (1996) Genel Psikoloji, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.
- Bir Araştırma, Selçuk İletişim Dergisi, Cilt 7, Sayı 2, 58-81.
- Bölükbas, K. (2005). *İnternet Kafeler, İnternet ve Toplum*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Colwell, J. ve Kato, M. (2003). Investigation of the Relationship Between Social Isolation, Self-Esteem, Agression and Computer Gameplay in Japanese Adolescents. *Asian Journal of Social Psychology*, 6, 149-158. *Computers in Human Behavior*, 17, 187-195.
- Coopersmith, S. (1974). *The antenecedents of self-esteem*. W.H. Freeman. and Company, San Francisco.
- Cüceloğlu, D. (2004). *İnsan ve Davranışı* (13. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Çakır, H. (2007). Geleneksel gazetecilik karşısında internet gazeteciliği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 123-149.

- Çulha, M. Ve Dereli, A. A. (1987). "Atılganlık Eğitimi Programı". Psikoloji Dergisi. 6,21: 124-127.
- Davis, R.A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use.
- Demirtaş, A. ve Dönmez, A. (2006). Yakın İlişkilerde Kıskançlık: Bireysel, İlişkisel ve Durumsal Değişkenler, Türk Psikiyatri Dergisi, 17(3): 181-191.
- Dikener, O. (2010). İnternet Reklamcılığında Web Tasarımı. Aybil Yayıncılık, Konya.
- Erden, M., Fidan, N. (1999) Eğitime Giriş, İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erwin, P. (2000). Çocuklukta ve Ergenlikte Arkadaşlık, Çev: Osman Akınhay, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Gander, M.J. & Gardiner H.W. (1993). Çocuk ve Ergen Gelişimi. B. Onur (Ed). Ankara: İmge Yayınevi
- Geçtan, E. (1993). İnsan Olmak. İstanbul: Remzi.
- Gordon, T. (1999). Etkili öğretmenlik eğitimi, Sistem Yayıncılık, 282 s. , İstanbul
- Grotevant, H.D. (1995). Kişilik gelişimi. J.F. Adams (Ed) Ergenliği anlamak (153-184) (Çev. Ö. Hakan Ersever) B. Onur (Ed.). Ankara: İmge Yayınevi
- Güleç ve E. Köroğlu (Ed.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Gürsakal, N. (2009). Sosyal Ağ Analizi, Bursa: Dora Yayıncılık.
- Güzel, M. (2006). Küreselleşme, internet ve gençlik kültürü. Küresel İletişim Dergisi, 1, 1-16.
- Hazar, Ç. M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı–bir alan çalışması. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 32, 151-176.
- Karabekiroğlu, K. (2014). Ergenin Ruhsal Gelişimi. (1. Baskı). İstanbul: Say Yayınları.
- Karaçor, S. (2007). Reklam İletişimi İnternet ve Gazete Reklamlarının Etkilerine Yönelik Bir Araştırma. Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya.
- Karasar, N. (2005). Bilimel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kılıçarslan, F. (2010). Çocuk ve Aile Sorunlarının Terapi ile Tedavisi (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kılıççı Y.(2000). Okulda ruh sağlığı. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Köseoğlu, Ö. (2012). Sosyal Ağ Sitesi Kullanıcılarının Motivasyonları: Facebook Üzerine
- Kulaksızoğlu, Adnan (1998) Ergenlik Psikolojisi, Ankara: Remzi Kitabevi.
- Kuzgun, Y. (2002). İlköğretimde Rehberlik. Ankara: Nobel Yayıncılık

- Lawrence, D. (2000). Building Self- Esteem With Adults Learnes. Chapman Publishhing Ltd.
- Lindenfield, G. (1997). Kendine güvenen çocuk yetiştirme. Çocukların benlik saygılarını geliştirme ve utangaçlıklarını yenme yolları. (Çeviren: Gülдер Tümer). HYB Yayıncılık,174s., Ankara
- Onur, B. (1987). Ergenlik Psikolojisi. Hacettepe Taş Kitapçılık Ltd. Şti.
- Ögel, K. (2012). İnternet Bağımlılığı. (1.Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özsoy, O. (2010). İnternetin Kararttığı Hayatlar: İnternetin Hayatımıza Etkisi. Pozitif Yayınları, İstanbul.
- Sayı, I., (1997). İnsan gelişimi yaşam boyu gelişim. Psikiyatri Temel Kitabı. Cilt 1. C.
- Selçuk, Z. (2005). Gelişim ve Öğrenme. Nobel Yayınevi, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2013). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim. Yargı Yayınevi Dizgi Birimi. Ankara.
- Senemoğlu, N. (1997). Gelişim, Öğrenme, Öğretim, Ankara: Ertem Matbacılık.
- Şentürk, H. (2011). Ergenlik Dönemi ve Özellikleri, Çağın Polisi Dergisi, Sayı:112, ss. 32
- Tahiroğlu, A.Y., Çelik, G.G., Uzel, M., Özcan, N., Avcı, A. (2008). Internet Use Among Turkish Adolescents, Cyberpsychology & Behavior, 11 (5),537-543.
- Tarcan, A. (2005). İnternet ve Toplum. Anı Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık, Ankara.
- Tarhan, N. ve Nurmedov, S. (2013). Bağımlılık. (2. baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Temel, F. ve Aksoy, A., B.(2001) Ergen ve gelişimi yetişkinliğe ilk adım (Birinci Bam), Nobel Yayınları, Ankara. 9-102.
- Uyanık Balat, G. 2003. Ergen çocuklukta benlik saygısının gelişimi ve önemi. Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar.(Yayıma Hazırlayan: M. Sevinç) Morpa Kültür Yayınları, 135 s. , İstanbul.
- Üstün, B. (1990). Ergenlik dönemi ve aile ilişkileri, Türk Hemşireler Dergisi 3, 29-30.
- Yavuzer, H. (2003). Çocuğu tanımak ve anlamak. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2003). Okul çağı çocuğu. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2005). Gençleri anlamak. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2009). Ana-baba ve çocuk. (20. bs). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2013). Çocuk Psikolojisi. (36. Baskı) . İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Yıldırım, G. (2006). Akademik başarının yordayıcısı olarak gündelik sıkıntılar ve sosyal destek. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 30, 258-267.
- Yiğit, R.ve Yılmaz, H. (2011). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi,31,335-347.
- Yörükoglu, A. (2000). Değişen toplumda aile ve çocuk. Ankara: Özgür Yayınları.
- Yörükoglu, A. (2004). Gençlik Çağı. (12. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yörükoglu, A. (1996). Çocuk ruh sağlığı. Özgür Yayınları, 421s., İstanbul.

Tezler

- Akın, Y.D. ve Ceyhan, E. (2005). Resmi ve özel genel lise öğrencilerinin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri açısından kendini kabul düzeylerinin incelenmesi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2, 69-87.
- Akkaya, Ç. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinde algılanan sosyal destek ve öz-duyarlık düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Altıntaş, S. (2016). Ortaokul öğrencilerindeki problemlerle internet kullanımı ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, yüksek lisans tezi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Argın, F.S, Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.
- Arı, S. (2015). Önergelerin özsayılarının çocuk-anababa ilişkileri açısından incelenmesi, yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Atalay, R. (2014). Lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki, yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Avşaroğlu, S. (2007) Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsayı, Karar Verme ve Stresle Başa çıkma Stilllerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, N. (2011). Liselerde bilgisayar ve internet kullanımının eğitim ve öğretimdeki olumsuz etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

- Aydın, N. (2011). Liselerde bilgisayar ve internet kullanımının eğitim ve öğretimdeki olumsuz etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bayraktutan, F. (2005). Aile içi ilişkiler açısından internet kullanımı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı – Sosyal Değişime Bilim Dalı, İstanbul.
- Bayraktutan, F. (2005). Aile içi ilişkiler açısından internet kullanımı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bedir, A. (2016). Sosyal medya kullanımının üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi, yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bilgin, S. (2001). Ergenlerde benlik saygısı ile kaygı arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). Adölesanlarda Benlik Saygısı. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Dinçel, E. (2006). Ergenlik dönemi gelişimsel ödevleri ve psikolojik problemler, yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dülger, Ö. (2009). Ergenlerde algılanan sosyal destek ile karar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Düşünceli, M. (2016). Özel lise öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile içedönüklük-dışadönüklük kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eftekin, P. (2015). Ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Güçray, Sonay (1989), “Çocuk yuvasında ve ailesi yanında kalan 9, 10, 11 yaş çocuklarının özsaygı gelişimini etkileyen bazı faktörler”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gür, A. (1996). Ergenlerde Depresyon ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kalaman, S. (2011). İnternette özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi: Facebook. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karaca, M. (2007). Sosyolojik bir olgu olarak internet gençliği: Elazığ örneği. Yayınlanmamış doktora tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Kılıç Duran, S. (2007). 9, 10, 11 Yasındaki Çocukların Zihinsel Gelişim ve Benlik Saygısına Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyinin Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kor, M. (2008). Sivas il merkezindeki ortaöğretim öğrencilerinde sporun özsaygı düzeyine etkisinin araştırılması, yükek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Körükçü, Ö. (2004). Altı yaş grubundaki çocukların özsaygı düzeyleri ile anne empatik becerilerinin incelenmesi, doktora tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mutlu, Ş. (2014). Lise öğrencilerinin Facebook kullanımı uygulamalarının özsaygı ve yalnızlık düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi, yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Özoğlu, S.N. (1988). Annenin çalışmasının ve bazı bireysel niteliklerin çocuğun özsaygısına etki. Hacettepe Üniverites,: Yayınlanmamış yükek lisans tezi.
- Pişkin, Metin (1996), “ Self-Esteem and Locus of Control of Secondary School Children Both in England and Turkey” Unpublished Doktoral dissertation University of Leicester, Leicester.
- Satıl, E. (2011). Yeni medya ve sosyalleşme. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Suner F.E. (2000). Farklı Liselerdeki Ergenlik Benlik Saygısı Akademik Başarı Ve Sürekli Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi
- Şahin, E. (2015). Ergenlik dönemindeki bireylerde saldırganlık davranışı ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiye benlik saygısı düzeylerinin etkisi, yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, N. (2014). Ergenlik problemleri ve baş etme yöntemleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki, yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taşçı, Y. (2013). Ergenlik döneminde bulunan (12–15 yaş) öğrencilerin akademik başarılarında okulun rolü, yüksek lisans tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Tunç, A. (2011). İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ile algılanan ana baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, yükek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi oysal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Uysal, S. (2013). Meslek lisesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım amaçları ile eğitsel sosyal medya kullanımlarının değerlendirilmesi, yüksek lisans tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Yalçın, G. (2015). Sosyal medyanın yoğun kullanımının ileri ergenlikte yalnızlık ve depresyona etkisi, yüksek lisans tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Otsal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yanar, E. (2015). Ergenlerin sosyal medya tutumlarının kişilik gelişimine etki, yüksek lisans tezi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yiğit, H. (2010). Ergenlerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi, yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Konferans, Sempozyum ve Bildiriler

- Büyüksener, E. (2009). Türkiye’de Sosyal Ağların Yeri ve Sosyal Medyaya Bakış, 14. Türkiye’de internet Konferansı.
- Çuhadaroğlu, F., Canat, S., Kılıç, E., Şenol, S., Rugancı, N., Öncü, B., Hoşgör, A.G., Işıklı, S., Avcı, A. (2004). Ergen ve Ruhsal Sorunlar. Durum Saptama Çalışması. Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Raporları, Ankara
- Gönül, A. S. (2002). Patolojik internet kullanımı (internet bağımlılığı/kötüye kullanımı). Yeni Symposium, 40(3), 105-110.
- Gönül, A.S. (2002). Patolojik internet kullanımı (İnternet bağımlılığı/Kötüye kullanımı). Yeni Symposium, 40 (3): 105-110.
- Gönül, S. (2002). Patolojik İnternet Kullanımı (İnternetin Kötüye Kullanımı), Yeni Symposium, 40 (3), 105–110.
- Kobak, K. ve Biçer, S. (2008). Facebook sosyal paylaşım sitesinin kullanım nedenleri, 8th International Education Technology Conference (s. 567-571). <http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/105.doc> adresinden 2 Ocak 2017 tarihinde edinilmiştir.
- Otrar, M. ve Arın, F. S. (2013, Haziran). Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. 7. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumunda sunulan bildiri. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür M. ve Baysal, N. (2011, Mayıs). Sosyal ağ sitelerinin eğitsel ortamlardaki işlevselliği. 6. Uluslararası İleri Teknolojiler Sempozyumunda sunulan bildiri. Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Elektronik Kaynaklar

TUİK. (2014). Haber Bülteni, Sayı: 15975. 11 Temmuz 2014.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15975>. (Erişim Tarihi: Aralık 2015).

Ünsalver, B.Ö. (2000). Beden İmgesi. Erişim Tarihi: 17 Aralık 2016.

<http://www.e-psikiyatri.com/Beden-Imgesi-22842>

<http://eticaretmag.com/turkiyede-gercek-internet-kullanici-sayisi/> Türkiye’de Gerçek İnternet ve E-Ticaret Kullanıcı Sayısı [Araştırma] 8 ekim 2014

http://www.tamindir.com/turkiyede-internet-kullanimi-nerede-yse-toplam-nufusa-yaklasti_h-10665/ Kaan Ezgimen 01.06.2015

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660> Ayhan Doğan
Sayı: 18660 Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2015 Saat: 10:00

<http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2016/>
Erişim Tarihi 04.12.2016, Tuğba Ayvaz, Yayın Tarihi: 29 ocak 2016

EKLER

EK 1: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

EK 2: Coopersmith Özsaygı Envanteri (CSEI)

EK 3: Sosyal Medya Tutum Ölçeği

EK 4: Kişisel Bilgi Formu

EK 1 :**ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ (RBSÖ)****Sevgili Öğrenciler,**

Aşağıda her insanın zaman zaman karşılaşabileceği bir takım durumlar maddeler halinde sıralanmıştır. Eğer bu maddelerde belirtilen ifadeler, sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlıyor ve size uygun geliyorsa ‘çok doğru’ ya da ‘doğru’ sütununa çarpı işareti (X) koyunuz. Bu maddelerde belirtilen ifadeler sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlamıyor ve size uygun gelmiyorsa ‘yanlış’ ya da ‘çok yanlış’ sütununa çarpı (X) işareti koyunuz.

Envanterde yer alan soruların doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Samimi bir şekilde yanıtlarınızı vermeye çalışınız. Kararsız kaldığınız durumlarda bile sadece bir seçeneği işaretleyiniz. Bir ifade için birden fazla seçeneğin işaretlenmesi durumunda bu soru maddesine ilişkin yanıtınız geçersiz sayılacaktır.

Teşekkürler...

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin olduğu kutucuğa çarpı (X) işareti koyunuz.		Çok Doğru	Doğru	Yanlış	Çok Yanlış
1	Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.				
2	Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.				
3	Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.				
4	Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.				
5	Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.				
6	Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.				
7	Genel olarak kendimden memnunum.				
8	Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.				
9	Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.				
10	Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.				

EK 2:

COOPERSMITH ÖZSAYGI ENVANTERİ (CSEİ)

Sevgili öğrenciler, aşağıda her insanın zaman zaman hissedebileceği bir takım durumlar maddeler halinde sıralanmıştır. Bu maddelerde belirtilen ifadeler, eğer sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlıyor ve çoğunlukla size uygun geliyorsa ilgili sorunun karşısındaki “Evet” sütununa, bu ifadeler eğer genellikle sizin hissettiklerinizi tanımlamıyor ve çoğunlukla size uygun gelmiyorsa bu durumda da “Hayır” sütununa bir (X) işareti koyunuz. Envanterde yer alan soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Bu nedenle yanıtlarınızı verirken duygularınıza kulak vermeyi unutmayınız. Herhangi bir maddeye ilişkin her iki seçeneği de işaretlediğinizde ya da her iki seçeneği de boş bıraktığımızda yanıtınız geçersiz sayılacaktır. *Teşekkürler..*

Evet Hayır

()	()	1- Başıma gelenlerden genellikle rahatsız olmam.
()	()	2- Sınıfın huzurunda konuşma yapmak bana çok güç gelir.
()	()	3- Eğer gücüm yetse kendimle ilgili değiştirmek istediğim pek çok özelliğim var.
()	()	4- Herhangi bir konuda fazla zorlanmadan karar verebilirim.
()	()	5- İnsanlar benimle birlikteyken hoş ve eğlenceli vakit geçirirler.
()	()	6- Evdeyken kolayca canım sıkılır keyfim kaçır.
()	()	7- Yeni şeylere alışmam uzun zaman alır.
()	()	8- Yaşıtlarım tarafından seviliyorum.
()	()	9- Anne-babam genellikle duygularımı dikkate alır.
()	()	10- Genellikle pek direnmeden, kolayca pes ederim.
()	()	11- Annemin benden beklentisi çok fazla (aşırı derecede).
()	()	12- Olmak istediğim gibi davranmakta yani kendim olmakla oldukça zorlanıyorum.
()	()	13- Hayatımdaki her şey karmakarışık.
()	()	14- Arkadaşlarım genellikle fikirlerimi isterler.
()	()	15- Kendimi değersiz görüyorum.
()	()	16- Pek çok kere evden kaçmayı (başımı alıp gitmeyi) düşündüğüm olmuştur.
()	()	17- Okuldayken sıkça canımın sıkıldığını hissedirim
()	()	18- Çoğu insan kadar güzel görünüşlü biri değilim.
()	()	19- Söyleyecek bir şeyim olduğunda onu genellikle çekinmeden söylerim.
()	()	20- Anne-babam beni anlıyor.
()	()	21- Çoğu insan kadar sevilmiyorum.
()	()	22- Anne-babamın çoğu zaman beni sanki zorladıklarını hissediyorum.
()	()	23- Okuldayken çoğu zaman cesaretim kırılıyor.
()	()	24. Sık sık keşke başka birisi olsam diye arzuluyorum.
()	()	25- Bana güvenilmez, kendimi güvenilir biri olarak görmüyorum.

EK 3:**SOSYAL MEDYA TUTUM ÖLÇEĞİ**

Soru No.		Kesimlikle Katılmıyorum	Kesimlikle Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesimlikle Katılıyorum
1	Sosyal medya siteleri sayesinde arkadaşlarımla beni fark etmesini isterim.					
2	Sosyal medya siteleri sayesinde yeni bir kişilik kazandığımı hissediyorum.					
3	Sosyal medya sitelerinin beni arkadaşlarımdan uzaklaştırdığımı düşünüyorum.					
4	Sosyal medya sitelerinde gördüğüm paylaşımları arkadaşlarımla sohbet konusu yapmak hoşuma gidiyor.					
5	Sosyal medya sitelerindeki içerikler hakkında yorum yapmak hoşuma gidiyor.					
6	Sosyal medya sitelerinde yazı, video, müzik vb. paylaşımlarda bulunmaktan hoşlanıyorum.					
7	Sosyal medya sitelerinin beni ailemden kopardığımı düşünüyorum.					
8	Sosyal medya siteleri sayesinde yalnızlıktan kurtulduğumu düşünüyorum.					
9	Sosyal medya sitelerinde öğretmenlerimi takip etmeyi seviyorum.					
10	Öğretmenlerimin yazdıklarını takip etmesi hoşuma gidiyor.					
11	Sosyal medya siteleri yüzünden aileme yeterince vakit ayıramıyorum.					
12	Paylaşımlarımla arkadaşlarımla tarafından beğenilmesinden hoşlanıyorum.					
13	Sosyal medya siteleri sayesinde ortak ilgi ve amaçlara sahip olduğum kişilere ulaşabileceğimi düşünüyorum.					
14	Sosyal medya siteleri yüzünden diğer sosyal aktivitelere yeterince vakit ayıramıyorum.					
15	Sosyal medya sitelerinde zaman geçirmekten mutlu oluyorum.					
16	Özel ilgi duyduğum arkadaşlarıma sosyal medya siteleri aracılığıyla duygularımı daha rahat ifade edebiliyorum.					
17	Sosyal medya siteleri sayesinde düzenlenen etkinliklerden haberim olması hoşuma gidiyor.					
18	Sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşlığımı olacağını düşünürüm.					
19	Öğretmenlerimin sosyal medya sitelerinde beni takip etmesi kendimi değerli hissetmemi sağlıyor.					
20	Sosyal medya siteleri sayesinde saygınlık ihtiyacımın karşılandığını düşünüyorum.					
21	Arkadaşlarımla paylaşımlarımla hakkında yorum yapmaları beni mutlu ediyor.					
22	Sosyal medya siteleri yüzünden derslerime yeterli özeni gösteremiyorum.					
23	Sosyal medya siteleri yüzünden arkadaşlarıma yeterince vakit ayıramıyorum.					

EK 4:

KİŞİSEL BİLGİLER FORMU

Değerli Öğrenciler; bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan bu formda çeşitli sorular bulunmaktadır. Ad-Soyad gibi kimlik bilgilerinizi vermeden formda yer alan tüm soruları doğru ve samimi bir şekilde yanıtlamanız rica olunur. Lütfen soruları boş bırakmayınız. *İlgilerinize ve katkılarınıza teşekkürler.*

1. **Cinsiyetiniz** Erkek Kadın
2. **Anne ve babanızın evlilik durumu?** Evliler Boşandılar Boşanmadılar fakat ayrı yaşıyorlar
3. **Annenin Eğitim Düzeyi**
 Okur yazar değil Okur yazar İlkokul
 Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans ve Üzeri
4. **Babanın Eğitim Düzeyi**
 Okur yazar değil Okur yazar İlkokul
 Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans ve Üzeri
5. **Anne ve babanız hayatta mı?**
 Annem ve babam sağ Annem ve babam öldü
 Sadece annem öldü Sadece babam öldü
6. **Kaç kardeşsiniz?** Tek çocuğum 2 kardeşiz 3 kardeşiz 4 ve/veya daha fazla kardeşiz
7. **Ailenizin maddi gelirini düşündüğünüzde, aşağıdaki gelir gurubundan hangisi size uygundur?**
 Düşük Ortanın Altı Orta Ortanın üstü Yüksek
8. **Anne** Eşitlikçi ve demokratik
 Aşırı koruyucu, müdahaleci
 Aşırı koruyucu ve baskıcı
9. **Baba** Eşitlikçi ve demokratik
 Aşırı koruyucu, müdahaleci
 Aşırı koruyucu ve baskıcı
10. **Herhangi bir sosyal medya sitesine (Facebook, Twitter gibi) üyeliğiniz var mı?** Evet Hayır
11. **Ne kadar süredir sosyal medya sitelerini kullanıyorsunuz?**
 1 Yıldan az 1-2 Yıl 2-3 Yıl 4 yıl ve daha fazla
12. **Sosyal medya sitelerini kullanım sıklığınız nedir?**
 Her gün bir kereden fazla Her gün bir kere Haftada bir kereden fazla
 Haftada bir kere Ayda birkaç kere
13. **Sosyal medya sitelerine her girdiğinizde harcadığınız ortalama süre ne kadardır?**
 5-10 dk. 11-30 dk. 31-60 dk. 61-120 dk. 121 dk. ve daha fazla
14. **Sosyal medya sitelerine *en çok* hangi ortamdan bağlanıyorsunuz?**
 Ev İnternet Kafe Kablosuz ağ bulunan herhangi bir yer
15. **Sosyal medya sitelerine bağlanmak için *en fazla* hangi aracı kullanıyorsunuz?**
 Masaüstü bilgisayar Mobil cihazlar (Cep telefonu, iPhone, Tablet vb.)
 Dizüstü bilgisayar

ÖZGEÇMİŞ

Pelin AYYILDIZ, 15 Haziran 1989 tarihinde Ankara'da doğdu. İlkokulu Muğla/Milas Fatih İlköğretim Okulu'nda, ortaokulu Aydın Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu'nda, orta öğrenimini ise Aydın Süleyman Demirel Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2007 yılında kazandığı Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Öğretmenliği Bölümü'nden 2011 yılında mezun oldu. 2013 yılında İstanbul Güngören İlçesi İncirlibahçe Ortaokulu'nda göreve başladı. 2014 yılında Nişantaşı Üniversitesi, Psikoloji Tezli Yüksek Lisans eğitimine başladı. Halen İncirlibahçe Ortaokulu'nda Fen Bilimleri Öğretmeni olarak görevine devam etmektedir.

E-posta adresi: pelinayyildiz01@gmail.com